152. Tiistaina 26 päivänä marraskuuta 1996

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja

1) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali 4765

Kolmas käsittely

2) Hallituksen esitys Suomen liittymisestä neljänteen AKT-EY-yleissopimukseen tehdyn pöytäkirjan ja mainitun yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 4766

Hallituksen esitys 197/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 22/1996 vp

3) Hallituksen esitys laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 219/1996 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 8/1996 vp

4) Hallituksen esitys laiksi eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista ..... ,,

Hallituksen esitys 158/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 13/1996 vp

5) Hallituksen esitys laiksi vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 2 §:n muuttamisesta 4767

Hallituksen esitys 157/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 14/1996 vp

6) Hallituksen esitys laiksi opettajankoulutuslain 11 §:n muuttamisesta 4767

Hallituksen esitys 138/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 15/1996 vp

7) Hallituksen esitys laiksi opintotukilain muuttamisesta 4768

Hallituksen esitys 161/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 16/1996 vp
Lakialoite 43/1995 vp

8) Hallituksen esitys laiksi lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta ..... ,,

Hallituksen esitys 160/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 17/1996 vp

9) Hallituksen esitys laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 8 ja 11 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 171/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 30/1996 vp

10) Hallituksen esitys luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden valvonnan tehostamiseksi 4786

Hallituksen esitys 150/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 20/1996 vp

11) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 91/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 21/1996 vp

12) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhdistyslain muuttamisesta 4786

Hallituksen esitys 196/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 22/1996 vp

13) Hallituksen esitys laeiksi vuosilomalain 6 §:n, palkkaturvalain 12 §:n ja merimiesten palkkaturvalain 12 §:n muuttamisesta 4787

Hallituksen esitys 191/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 16/1996 vp

Ensimmäinen käsittely

14) Hallituksen esitys laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 162/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 16/1996 vp

15) Hallituksen esitys maatalousyrittäjien lomituspalvelulaiksi ..... ,,

Hallituksen esitys 190/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 31/1996 vp

Lähetekeskustelu

16) Hallituksen esitys vuoden 1996 kolmanneksi lisätalousarvioksi 4793

Hallituksen esitys 228/1996 vp

17) Hallituksen esitys laeiksi Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain ja eräiden muiden ehdotettuun metsälakiin ja kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotettuun lakiin liittyvien lakien muuttamisesta sekä laiksi kiinteistön yhteisomistajien osallistumisesta metsätalouden rahoituslainsäädännössä tarkoitettuun toimenpiteeseen 4816

Hallituksen esitys 229/1996 vp

18) Hallituksen esitys laiksi kansanterveyslain 4 §:n muuttamisesta 4817

Hallituksen esitys 230/1996 vp

19) Hallituksen esitys laeiksi mielenterveyslain muuttamisesta ja valtion mielisairaaloista annetun lain 3 §:n muuttamisesta 4818

Hallituksen esitys 231/1996 vp

20) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 4819

Hallituksen esitys 232/1996 vp

21) Hallituksen esitys laiksi kansanterveyslain muuttamisesta 4820

Hallituksen esitys 233/1996 vp

Mietintöjen pöydällepano

22) Hallituksen esitys laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 51 b ja 51 d §:n muuttamisesta, lakialoite laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 4823

Hallituksen esitys 106/1996 vp
Lakialoite 62/1995 vp, 45/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 40/1996 vp
Toivomusaloite 33/1996 vp

23) Hallituksen esitys laiksi ajoneuvoverosta ..... ,,

Hallituksen esitys 151/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 41/1996 vp
Lakialoite 58/1996 vp
Toivomusaloite 26, 27, 37/1996 vp

24) Hallituksen esitys laiksi yhdyskuntapalvelusta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... ,,

Hallituksen esitys 144/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 15/1996 vp

25) Hallituksen esitys laiksi nuorisorangaistuksen kokeilemisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 4824

Hallituksen esitys 109/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 16/1996 vp

26) Hallituksen esitys ennakkoperintälaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi „

Hallituksen esitys 202/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 42/1996 vp
Lakialoite 51/1996 vp
Toivomusaloite 46/1995 vp, 29/1996 vp

27) Hallituksen esitys eläinlääkinnällistä rajatarkastusta koskevaksi lainsäädännöksi ..... „

Hallituksen esitys 187/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 17/1996 vp

28) Hallituksen esitys ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi ..... „

Hallituksen esitys 186/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 18/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho, Halonen, Hyssälä, Järvilahti, Jäätteenmäki, Kalliomäki, Karjula, Kokkonen, Koski V., Kurola, Lipponen, Luhtanen, Markkula-Kivisilta, Norrback, Nurmi, Pehkonen, Peltomo, Räsänen ja Virtanen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat

tästä päivästä virkatehtävien takia ed. Kalliomäki sekä yksityisasioiden takia edustajat Järvilahti ja V. Koski,

tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien takia edustajat Lipponen, Luhtanen ja Pehkonen,

tämän kuun 28 päivään virkatehtävien takia edustajat Halonen, Kokkonen ja Peltomo,

tämän kuun 29 päivään yksityisasioiden takia ed. Aho ja äitiysloman takia ed. Räsänen sekä

ensi joulukuun 13 päivään virkatehtävien takia ed. Norrback.

U-asiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että 21 päivänä marraskuuta 1996 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä ovat puhemiehelle saapuneet valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitetut Euroopan unionin asiat n:ot U 69—72.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitut asiat käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle

asian n:o U 69 osalta talousvaliokunnan,

asian n:o U 70 osalta valtiovarainvaliokunnan sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnan,

asian n:o U 71 osalta valtiovarainvaliokunnan sekä

asian n:o U 72 osalta talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 705—708. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali

Puhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on Kansaneläkelaitoksen valtuutetuksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että Kansaneläkelaitoksen valtuutetuksi on tullut valituksi ehdokaslistan mukaisesti ed. Huotari.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys Suomen liittymisestä neljänteen AKT-EY-yleissopimukseen tehdyn pöytäkirjan ja mainitun yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys 197/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 22/1996 vp

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 219/1996 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 8/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 158/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 13/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. G u s t a f s s o n : Arvoisa puhemies! Halusin käyttää kolmannessa käsittelyssä puheenvuoron sen takia, että tässä on kysymys hyvin historiallisesta uudistuksesta, uudesta avauksesta, joka koskee suomalaista kulttuuri- ja taideelämää.

Tässähän tuodaan kuvataiteilijoille näyttökorvausjärjestelmä, joka merkittävällä tavalla parantaa heidän toimeentulomahdollisuuksiaan. Tähänhän on varattu ensi vuoden valtion tulo- ja menoarviossa 3 miljoonaa markkaa rahaa, joka jo on kohtuullisen tuntuva summa. Kuitenkin valiokunnan käsittelyssä tuli ilmi se, että erityisesti kuvataiteilijat ovat suomalaisen kulttuurielämän köyhälistöä, jos näin rohkenee sanoa, ja sen vuoksi valiokunta kiirehti ja pitää tärkeänä järjestelmän laajentamista ja kehittämistä.

On syytä eduskunnan pöytäkirjaan todeta, että tässä avataan aivan uusi historiallinen kulttuurityön tehostamismahdollisuus sen kaltaisille taiteilijoille, jotka eivät ole olleet yhteiskunnan tuen piirissä.

Ed. M. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! Ed. Gustafssonin puheenvuoroa täydentäen haluan erityisesti korostaa sitä, että kuvataiteiden rooli korostuu kulttuurisen tietoyhteiskunnan myötä. Nimenomaan tietotekninen kehitys avaa suunnattomasti uusia sisältötuotannon mahdollisuuksia myös kuvataiteiden alalle, ja tässäkin mielessä laki on ehdottoman tärkeä.

Valiokunta sisällytti mietintöönsä kannanoton siitä, että kuvataiteen keinoja käyttävät myös valokuvataiteilijat, tietokoneavusteisen musiikin tekijät sekä taideteollisuuden ja taidekäsityön edustajat. Tällä toteamuksellaan valiokunta haluaa todella korostaa sitä, että kyse on erittäin laaja-alaisesta kuvataiteiden hyväksi käyttämisestä, ja apurahajärjestelmässä pitää nämä eri osa-alueet ottaa monipuolisesti huomioon.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kun kuuntelin ed. Gustafssonin puheenvuoroa, luulin, että oli ihmeemmästäkin kysymys, sellaisella paatoksella ja vakaumuksella niin kuin ed. Gustafsson tavallisesti asialla ollessaan asiaa esitteli. Itsekin olen samaa mieltä, että kulttuuria pitää tukea. Mutta niin kuin aikaisemmin joskus olen tässä samassa salissa, kun apurahoista ja tämän tyyppisistä suoritteista on ollut kysymys, korostanut sitä, että pitää tukea sellaisia taiteen tekijöitä, joilla on mahdollisuus kulttuurinsa alaa viedä eteenpäin, joilla on siis kykyjä ja taitoja, mutta ei kaikenlaisten harakanvarpaitten sorvaajille, joilla ei ole mitään tekemistä kulttuurin ja taiteen kanssa. Pitää tarkasti katsoa, minkälaista taiteen tekijää tuetaan, jotta yhteiskunnan varat eivät menisi hukkaan, vaan sellaiset henkilöt, joilla on mahdollisuutta menestyä tulevaisuudessakin, pystyisivät kehittämään alaansa ja aluettaan jopa kansainväliselle tasolle tietenkin. Tähän on kiinnitettävä huomiota eikä yksinomaan sokeasti vain heitetä rahaa mihin sattuu, niin kuin helposti tässä salissa monta kertaa asioita tähän suuntaan puolletaan.

Ed. Ryhänen: Arvoisa puhemies! Ed. Gustafsson toi esille sen, että eduskunnan pöytäkirjaan on hyvä merkitä se, että kuvataiteilijat ovat taide-elämämme köyhälistöä. Näin ei asia tietenkään ole, vaan taide-elämän köyhälistöä ovat lähinnä runoilijat, jotka eivät tahdo saada kustantajia tuotteilleen. Esimerkiksi maalari saa aina teoksensa julkaistuksi silloin, kun hän on sen maalannut. Haluan korostaa, että nimenomaan runoilijat ovat köyhälistöä.

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Ed. Ryhäselle toteaisin, että kysymys ei ole minun mielipiteestäni, vaan Taisto-työryhmä on selvittänyt suomalaisten taiteilijoitten taloudellista asemaa. Tämä toimikunta on yksiselitteisesti todennut asian olevan juuri näin kuin sanoin koskien kuvataiteilijoita. Tämä ed. Ryhäselle ojennukseksi, että se on faktatietoa.

Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen kanssa voimme käydä kulttuuripoliittiset keskustelut ehkä muuallakin. Mutta sen haluaisin todeta, että kysymys on nimenomaan taiteilijoitten näyttökorvausjärjestelmästä, joka koskettaa taiteilijoita, joitten taideteokset ovat näyttelyissä tai julkisissa tiloissa, nimenomaan julkisissa tiloissa. He ovat jo osoittaneet silloin olevansa todellisia taiteilijoita eivätkä mitään huuhaaharrastajia. Tässä on ihan hyvä ajatus takana. Uskon, että kun ed. Aittoniemikin tähän perehtyy, niin viisaana edustajana hän on varmaan samaa mieltä kanssani, että esitys on ihan hyvä ja tarpeellinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 157/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 14/1996 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi opettajankoulutuslain 11 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 138/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 15/1996 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi opintotukilain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 161/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 16/1996 vp
Lakialoite 43/1995 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva laki merkitsee parannusta opiskelijoiden opintorahaan ja on sikäli myönteinen. Mielestäni kuitenkin kaikkien alle 20-vuotiaiden opintorahan ikäporrastus olisi pitänyt korjata kerralla kuntoon. Nythän alle 19-vuotiaat jäävät vielä alemman opintorahan piiriin. Sen lisäksi olisi tärkeää, että opintorahaan aiemmin vuonna 95 tehdyt leikkaukset peruttaisiin mahdollisimman pian, sillä nuoret alle 25-vuotiaat ovat tutkimustenkin mukaan maamme köyhimpiä. Eduskunnalla on mahdollisuus hallituksen toimenpiteitä tässä asiassa vauhdittaa ja varmistaa. Siksi ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

"Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että opintorahan taso palautetaan vuoden 1995 säästöjä edeltäneelle tasolle heti valtiontalouden salliessa ja että opintorahan ikäporrastuksesta luovutaan kokonaan mahdollisimman pian."

Ed. L i n d q v i s t : Rouva puhemies! Kannatan ed. Aulan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aula ed. Lindqvistin kannattamana ehdottanut perusteluihin hänen edellä esittämäänsä lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Nyt on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Aulan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 50 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 30. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laiksi lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 160/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 17/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 8 ja 11 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 171/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 30/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Nyt eduskunnan käsittelyssä ovat kotihoidon tuen indeksikorotukset. Erityisen ajankohtaista

on puhua kotihoidon tuen puolesta juuri nyt, kun tuloloukkutyöryhmän työ on valiokunnan käsittelyssä. Ikään kuin evästyksenä eduskunnalle jo, mitä tuleman pitää, on muutama sana lastenhoidosta paikallaan.

Keskustelu lasten päivähoidosta on saanut välillä merkillisiä piirteitä. Keskusta on ainoana suurena puolueena puolustanut valintamahdollisuuksien turvaamista, ja meidät on monta kertaa yritetty jopa leimata kunnallisen päivähoidon vastustajiksi, mitä emme missään tapauksessa ole, vaan kunnallinen hoito päiväkodeissa tai perhepäivähoidossa on mielestämme välttämätön osa tätä kokonaisuutta. Mutta sellaiseksi olemme nähneet myös mahdollisuuden hoitaa lapsia kotona, mikä monissa tapauksissa on kaikkein luontevin vaihtoehto. Olemme halunneet säilyttää sille tasavertaiset edellytykset pitämällä kiinni kotihoidon tuen tasosta.

Viimeksi tapahtunut leikkaus 22,5 prosenttia aiheutti sen, että kotihoidon tuelta on luopunut 20 000 perhettä. Eri hoitomuodoista eniten verovaroin tuetaan juuri kunnallista päivähoitoa. Kunnat ovat ottaneet päivähoitopaikkoja kuluvana vuonna käyttöön lisää 20 000, ja tämä lisäys siis johtuu kotihoidon tuen leikkauksista yhdistettynä päivähoidon subjektiivisen oikeuden laajenemiseen alle kouluikäisiin.

Kotihoidon tuella hoidettujen alle kouluikäisten lasten määrä laski noin 153 000:sta 132 000 lapseen vuoden 1994 lopusta vuoden 1996 alkuun. Tällä hetkellä kunnallisia päivähoitopaikkoja on runsaat 200 000, vuonna 1994 niitä oli 179 000. Tämä juuri kuvaa sitä, että kunnat ovat voimakkaasti panostaneet päivähoitoon.

Lasten kotihoidon tukea saavia perheitä on ollut eniten täällä Etelä-Suomessa, Uudellamaalla ja lähinnä Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla, joissa päivähoito-ongelmat kunnallisella puolella ovat olleetkin suurimmat. Yli puolet kotihoidon tuen saajista on asunut kolmen eteläisimmän läänin, Uudenmaan, Turun ja Porin läänin sekä Hämeen läänin alueella. Eri päivähoitomuotoja on käytetty lähes yhtä suuressa määrin, ja eri hoitomuodoille on ollut kiistatonta tarvetta. Kun tilastoja katsoo, kotihoidon tukea saavat perheet eivät ole olleet mitään kovin varakkaita, koska lisäosaa, joka on tulosidonnainen, on käytetty myös runsaasti.

Kun viimeksi leikattiin kotihoidon tukea, silloin haluttiin, että menot pienenevät. Ne pienenivät jopa haluttua enemmän, mutta yhteiskunnan kulut kasvoivat monin kerroin päivähoitokulujen lisääntymisenä. Tämä tiedettiin etukäteen hallituksessa, mutta päätöstä ei mikään voinut estää. Sosiaali- ja terveysministeriön raportti sanoo selkeästi, että leikkaukset koskivat eniten pienituloisia, monilapsisia perheitä. Vanhemmat ovat käyttäneet entistä harvemmin oikeuttaan hoitovapaaseen, ja yhä suurempi osa alle 3-vuotiaista on siirtynyt pois tuen piiristä. Kun perhe valitsee kotihoidon tuen ja työttömyysturvan välillä, on valinta osunut jälkimmäiseen eli suurempaan etuuteen.

Sosiaali- ja terveysministeriön raportista ei löydä yhtään signaalia, että säästääkseen tai perheiden tyytyväisyyttä lastenhoitojärjestelmää kohtaan lisätäkseen hallituksen tulisi jatkaa samalla leikkauslinjalla. Siitähän tässä nytkin käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa on kysymys. Sen takia kyseessä oleva esitys on täysin väärä lähtökohdiltaan. Pienten lasten hoitojärjestelyä ja siihen tulevaa julkista tukea on arvioitava kokonaisuutena, mihin tuloloukkutyön ollessa valiokunnassa siellä varmasti myös pyritään. Tähän kokonaisarviointiin on sisällytettävä paitsi kotihoidon tuki myös päivähoitojärjestelmä sekä monissa kunnissa jo kokeiltavana oleva päivähoitoseteli.

Toivottavasti seuraavan vuoden budjettilakien lasten päivähoidon osalta tultua eduskuntaan päästäisiin poukkoilevasta perhepolitiikasta pitkäjänteisyyteen. Usein perheillä ei ole ollut mahdollisuuksia valmistautua ennakolta tuleviin päätöksiin, joten perheet ovat järjestäneet elämäntilanteensa olemassa olevan järjestelmän mukaisesti ja ovat tietenkin hätääntyneitä suurista muutoksista.

Kansalaiset ovat antaneet keskustan johdonmukaisesta linjasta hyvin paljon myönteistä palautetta. Käyty keskustelu on osoittanut, että keskustan rooli on ollut tärkeä päätettäessä sosiaalipolitiikan linjauksista eri vaihtoehtojen, oikeudenmukaisuuden ja tasapuolisuuden näkökulmasta. Olemme jättäneet valiokunnassa vastalauseen, koska emme hyväksy kyseistä esitystä, joka heikentää lapsiperheiden asemaa. Indeksileikkauksen yhteisvaikutus on arvioitu 44 miljoonaksi markaksi vuodessa. Tämä on pois lapsiperheiltä, jotka ovat joutuneet yhteiskunnan säästöjen vuoksi kaikkein tiukimmille. Oikea johtopäätös tilanteesta olisi, että indeksitarkistus tehtäisiin täysimääräisenä pysyvän lain mukaisesti. Lisäksi tulisi korjata aikaisempi virheellinen leikkauspäätös ja palauttaa lasten kotihoidon tuki vuoden 95 tasolle, kuten keskustan eduskuntaryhmä on esittänyt talousarvioaloitteessaan.

Edellä mainitun johdosta emme voi hyväksyä esitystä ja tulemme esittämään sen hylkäämistä.

P u h e m i e s : Ed. Hyssälä, ehdotatteko lakiehdotuksen hylkäämistä?

P u h u j a : Ehdotan lakiehdotuksen hylkäämistä.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä aivan oikein puheenvuorossaan totesi, että kotihoidon tuen leikkaukset eivät ole olleet säästöjä. Tämä lakiesityshän ei ole suurimpia leikkauksia, koska tämän vaikutus on vain 44 miljoonaa markkaa lapsiperheille, mutta se on aivan liian iso tässä tilanteessa.

Kun ottaa huomioon päivähoito-oikeuden (Ed. Zyskowicz: Milloin se vastauspuheenvuoro tulee, ed. Kemppainen?) laajentamisen ilman ...

P u h e m i e s : Ed. Kemppainen, vastauspuheenvuoro!

P u h u j a : Kyllä, tämä on vastauspuheenvuoro siihen, minkä ed. Hyssälä totesi. (Ed. Zyskowicz: Missä olette eri mieltä ed. Hyssälän kanssa?) — Samaa mieltä olen ed. Hyssälän kanssa. (Ed. Zyskowicz: Tämä on vastauspuheenvuoro!) — Aivan oikein, kommenttina ed. Hyssälän puheenvuoroon, olen samaa mieltä, että se oli ...

P u h e m i e s : Vastauspuheenvuorossa ei saa esittää muuta kuin selvityksiä tai oikaisuja toisen puheenvuoron tai vastauspuheenvuoron johdosta tahi vastineen siinä esitettyyn väitteeseen.

P u h u j a : Jos tulkitaan näin, pyydän puheenvuoron.

P u h e m i e s : Tämä on erinomainen menettelytapa.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä puhui keskustan johdonmukaisesta linjasta. Muistan hyvin, kuinka Ahon hallituksen aikana kotihoidon tukea hyvin voimakkaasti leikattiin, eikä keskusta silloin lainkaan vastustanut näitä esityksiä. Missä on keskustan johdonmukainen kotihoidontukipolitiikka?

Täytyy sanoa, että ed. Hyssälä antaa aivan väärän kuvan kotihoidontukiuudistuksesta. Täytyy muistaa, että siinä ei tehdä mitään leikkauksia vaan rahaa on tarkoitus käyttää yhtä paljon kuin aikaisemmin mutta eri tavalla, siten että tukea kohdistetaan useampilapsisille perheille yksilapsisten perheiden sijasta. Kun muistelen Ahon hallitusta, saimme kokoomuksen ja keskustan välillä jatkuvasti vääntää kättä siitä, kun kepu vaati lisää rahaa monilapsisille perheille, kun me halusimme pitää huolta yksi- ja kaksilapsisista perheistä. Täytyy sanoa, että ei keskustan kritiikki tässäkään suhteessa kovinkaan johdonmukaista tässä salissa ole.

Täytyy kysyä, kun tässä uudistuksessa tavoitteena on se, että kotihoidon tukea laajennetaan myös yli kolmivuotiaille, tätäkö keskusta vastustaa, kotihoidontukijärjestelmän laajentamista.

Ed. T. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy korjata ed. Hyssälän näkemyksiä siitä, että tammikuussa tehdyt kotihoidon tuen leikkaukset poistivat 20 000 perhettä kotihoidon tuen piiristä. Näinhän ei tapahtunut, vaan on syytä muistuttaa keskustaa siitä, että edellisen hallituksen aikana työttömiltä evättiin mahdollisuus kotihoidon tukeen. Tämä osaltaan aiheutti sen, että näin iso osa perheitä on kotihoidon tuen ulkopuolella. Täytyy vain toivoa, että pienten lasten hoitotukijärjestelmissä löytyy hyvää tahtoa hoitaa asia valiokunnan kautta oikeudenmukaiseen päätökseen.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin kiinnittänyt huomiota samaan, mihin ed. Sasi, keskustan johdonmukaisuuteen, jota ed. Hyssälä täällä niin vakuutti. Muistutan myös, että viime eduskuntakaudella täällä käytiin kovaa keskustelua pienten lasten hoitoasioista. Suomen keskustallahan oli silloin yksin sosiaali- ja terveysministeriön salkku. Raamiajattelussahan on pääperiaate se, että ministeriö osoittaa ne kohdat, joista leikkaukset tehdään. On hyvin valitettavaa, että silloinen sosiaali- ja terveysministeri Huuhtanen halusi ne leikkaukset osoittaa kotihoidon tukeen, koska ministeriöllä on oikeus myös löytää muualta niitä leikkauskohteitaan raamiensa sisällä. Itse olisin painotukset kyllä valinnut hieman toisin.

Se, että keskusta olisi yksin ajanut kotihoidon tuen asiaa, on täysin virheellinen käsitys. Sehän on tullut esille esimerkiksi hallituksen käsitellessä pienten lasten hoitotukipakettia, joka on parhaillaan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Valitettavasti valtioneuvoston sisällä kokoomus ei saanut läpi tavoitteitaan kotihoidon taloudellisesta vahvistamisesta pienten lasten

hoitamiseksi siellä, missä paras paikka on. Toivonkin, että valiokunnassa saataisiin sellaisia muutoksia, mitä viime aikoina on esimerkiksi televisiossa esitetty, että kotihoidon tuen tasoa voitaisiin nostaa ja selkeästi tunnustaa, että pienen lapsen paras paikka on, jos mahdollista, kotona ja vanhempia lapsia hoidetaan sitten päiväkodeissa.

Arja Alho valitettavasti on todennut tuloloukkutyön yhteydessä, että hallituksen esitys on selkeä kannanotto sille, että lapsen paras paikka on päiväkoti.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasille totean sen, että nämä köyhimpiin ihmisiin kohdistuvat leikkaukset ovat menettäneet viimeisenkin oikeutuksensa hallituksen budjettiriihessä tekemän tuloverotarkistuksen jälkeen. Köyhiltä otetaan laki lailta, mutta suurituloisimmat saavat todella mittavia verohelpotuksia. Kaikki oikeudenmukaisuus on nyt tipotiessään. Nyt viedään kotihoidon tuesta indeksikorotus, mutta esimerkiksi tuloverohelpotus on miljoona markkaa ansaitsevalle yritysjohtajalle 18 330 markkaa vuodessa käteen lisää rahaa.

Ed. H y s s ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmettelen näitä puheita, etteikö keskusta olisi täällä ollut puolustamassa lastenhoitovaihtoehtoja, joihin kuuluu kotihoidon tuki oleellisena osana. Koko sen ajan, kun olen ollut eduskunnassa — en todellakaan ollut viime kautena — en ole löytänyt muita puolustajia. Hallitusryhmät ovat äänestäneet aina vastaan. Esimerkiksi viimeinen leikkaus 22,5 prosenttia on suurin mihinkään sosiaaliturvaan kohdistunut leikkaus. Perheet todella joutuivat ahdinkoon ja ne olivat, kuten sanoin, vähävaraisia perheitä, jotka tähän leikkauskurimukseen joutuivat.

Toivon, että nyt kun tuloloukkutyöryhmän työ tulee uudelleen eduskuntaan, silloin kotihoidon puolustajia löytyy joka puolelta tätä salia, ettei keskusta ole sitä yksin puolustamassa.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kannatan ed. Hyssälän tekemää hylkäysehdotusta.

Hallitus on tehnyt useita lapsiperheiden asemaan vaikuttavia heikennyksiä ja leikkauksia. Niistä yksi suurimmista oli tämä lasten kotihoidon tuen 22,5 prosentin leikkaus. Sen verran ed. Hyssälälle haluan vielä muistuttaa, että työmarkkinatuen lapsikorotuksesta leikattiin 60 prosenttia. Se on tietääkseni suurin yksittäinen leikkaus, joka on kohdistunut lapsiperheisiin, jos prosentuaalisesti katsotaan. Markkamääräisesti tietenkin kotihoidon tuen leikkaus oli ylivoimaisesti suurin.

Ed. Sasi täällä puhui tuloloukkutyöryhmästä, että siinä ei muka leikata. Minä en ymmärrä sitä, että jos nyt yksilapsinen perhe saa kotihoidon tukea 1 500 markkaa ja tässä uudessa hallituksen esityksessä oli 1 200 markkaa pienten lasten kotihoidon tuki, niin kyllä minun mielestäni siinä tapahtuu 300 markan leikkaus. Ed. Sasin rahavaroissa se 300 markkaa ei ole mitään, mutta sen sijaan pienituloisilla ihmisillä 300 markkaakin kuukaudessa on huomattava raha. Sitä tietenkin todistaa myös tämä ed. Sasin ajama verolinja. Hänhän puolustaa nimenomaan niitten ihmisten verotuksen keventämistä, jotka saavat miljoonatuloja ja sen sijaan on aiheuttamassa pienituloisille ihmisille lisää jopa veronkiristyksiä. Siinä mielessä tämä ed. Sasin linja tässä suhteessa menee kyllä aivan yksiin.

Lisäksi haluaisin muistuttaa, että kun tämä hallitus aloitti, niin se aloitti toimintansa nimenomaan lapsilisien leikkauksella ja sitä se on kyllä johdonmukaisesti jatkanut. Aina leikkaukset ovat kohdistuneet lapsiperheisiin, niin kuin nytkin tämä kotihoidon tuen indeksikorotuksen hylkääminen.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Olin niin samaa mieltä ed. Hyssälän kanssa, että en tosiaankaan voinut ottaa vastauspuheenvuoroa, vaan otin oikein oikean puheenvuoron. Ainut asia, johon hänen puheenvuorossaan halusin puuttua, kun hän oli niin kovin johdonmukainen ja osasi taitavasti kiertää tämän asian ja sanoi, että "keskusta ainoana suurena puolueena". Jos hän olisi sanonut "keskusta ainoana puolueena", olisin sitten ottanut vastauspuheenvuoron, koska varmasti kristillinen liitto tässä vähintäänkin yhtä innokkaasti kuin Suomen keskusta on pitänyt lasten, kotien ja kotihoidon tuen puolta.

Ihmettelemmekin sitä, miksi hallitusryhmillä näin hitaasti syntyy tämä päivähoitopaketti, joka sinänsä on selvästi heikennys yksilapsisille perheille. Hyvä, että siellä on parannusta monilapsisille perheille, mutta nyt sitäkin ollaan sitten siirtämässä uuteen kohtaan. Hallituksella näyttää tämä peruslinja kuitenkin olevan kohdallaan, mutta valitettavasti väärässä kohdassa eli kotihoidon tuesta leikataan.

On selvästi saatu pääkaupunkiseudulla virkamiestenkin taholta viestiä siitä, että saavutetut tasot, joihin hallitus tätä on leikannut, eivät pidä lapsia kotihoidon tuen piirissä, vaan ajaudutaan kalliimpiin päivähoitoratkaisuihin ja siksi kristillisen liiton ryhmä vastustaa myös tätä, sinänsä pientä, mutta periaatteellista indeksileikkausta. Ja yhdyn siihen, mitä ed. Tennilä täällä sanoi, että tuloverotarkistusten jälkeen kyllä tällaiset leikkaukset vaikuttavat vähän kummallisilta.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Halusin vastauspuheenvuorossani kommentoida ed. Hyssälää siltä osin, kun hän totesi, että nämä päivähoitoleikkaukset ja päivähoito-oikeuden laajentaminen ilman kotihoidon tuen parantamista eivät olleet säästölakeja, vaikka niitä sellaisina markkinoitiin. Se lopputulos on ollut, että kustannukset ovat vain nousseet.

Ja vaikka täällä vastauspuheenvuorossa ed. Hyssälän puheenvuoroon todettiin, että olisi ollut muita oleellisia syitä siihen, miksi päivähoitotarve yhtäkkiä on niin paljon lisääntynyt tai sen käyttö on lisääntynyt, niin ne eivät ole päteviä. Se, että työttömyysturva ja kotihoidon tuki sovitettiin yhteen, oli yksi aikaisempi tuloloukkujen poistamiseen tähtäävä esitys, eikä se tehnyt missään vaiheessa kotihoidon tukea muita sosiaalitukimuotoja houkuttelevammaksi. Se on täysin tekosyy, jos tällaista asiaa nyt täällä esitetään.

Tässä äskeisessä debatoinnissa ed. Hyssälän puheenvuoroon tuli epäilyjä siitä, etteikö keskustan linja olisi ollut kotihoidontukiasioita tässä salissa käsiteltäessä johdonmukainen. Miltä kohdin se ei ole ollut johdonmukainen? Jos katsotaan koko kotihoidon tuen historiaa, miten se on syntynyt, niin ette varmasti, jos haluatte olla rehellisiä politiikassa, voi kyllä väittää, etteikö keskusta olisi sitä ajanut ja puolustanut.

Ed. Sasille tämä on vain hymähtelyn ja poliittisen taktikoinnin ja naurun asia, ja sehän saa olla näin, mutta ette ole rehellinen, jos sanotte, ettei keskusta ole johdonmukaisesti vuosikymmenen ja pitemmänkin ajan ajanut kotihoidon tukea vaihtoehtona kunnalliselle päivähoidolle ja se on ollut hyvä asia. (Ed. Dromberg: Kokoomuskin!) — Tässä me näemme, miten kokoomukselle on käynyt! Heti, kun keskusta ei ole hallituksessa, tapahtuu se, että kotihoidon tuki kunnallisen päivähoidon vaihtoehtona romutetaan. (Ed. Dromberg: Ei ole romutettu, väärin! — Ed. Sasi: Säästöjä ja leikkauksia!)

Itseasiassa jo edellisellä hallituskaudella toteutettiin leikkauksia ja tehtiin säästöjä kaikesta sosiaaliturvasta. Niitä tehtiin juustohöylämenetelmällä. Kotihoidon tuesta, aivan samoin kuin muista sosiaalituista, otettiin 54 markkaa 1 900 markasta, joka oli silloin se pari prosenttia, mikä oli. Meidän mielestämme se oli oikeata lamatalkoisiin osallistumista, kun keskimäärin palkansaajien ja muiden tulotaso putosi enimmillään jopa 10 prosenttia. Minusta se on vastuullista hallitustyöhön osallistumista silloin, kun kaikki kantoivat kortensa lamatalkoisiin.

Mutta enää ei ole tilanne se! Ei ollut enää tilanne sama silloin, kun päivähoito-oikeuden laajentaminen tehtiin ja ensimmäiset 22 prosentin kotihoidon tuen leikkaukset tehtiin silloin, kun tämä sateenkaarihallitus aloitti. (Välihuuto kokoomuksen ryhmästä) — Leikkaustarpeita oli ja on edelleen, mutta siinä te, kokoomus, ette kyllä ole rehellisiä, millä tavalla te olette ajamassa näitä leikkauksia. Jos reaalitulot muilla nousevat, jos suurituloisille tehdään verohelpotuksia ja ne rahoitetaan sosiaaliturvan perustoimeentulotasoisten etuuksien leikkaamisella, niin minusta tämä ei ole kovin rehellistä.

Jos siinä syytätte, että keskusta ei ole muka ollut johdonmukainen kotihoidon tukea puolustaessaan, niin silloin teidän politikointinne rehellisyys ja perusteet ovat jo aika kyseenalaisia, niin kuin ne meidän mielestämme ovat olleetkin koko ajan. (Ed. Joenpalo: Keskustako on ollut rehellinen?) — Kyllä me ainakin tässä asiassa olemme rehellisiä ja haluamme, että te sen tunnustaisitte. Niin kiivaasti me tätä asiaa olemme puolustaneet ja tulemme puolustamaan, koska niin kuin puheenvuoroni aloitin, kotihoidon tukea on leikattu niin, että se ei ole enää vaihtoehto, se ei ole säästölaki. Se ei ole edes parantanut päivähoitotilannetta, vaan koko ajan huonontanut. Se on tullut yhteiskunnalle kalliimmaksi, kun lapsiperheissä on siirrytty kalliimman toimeentulotuen varaan.

Silloinkin, kun lapsiperheissä vapaaehtoisesti olisi haluttu olla kotihoidon tuen piirissä, on palattu työmarkkinoille ja viety yksi työpaikka. Kotihoidontukivaihtoehto on ollut ainut toimiva työnvuorottelu, jossa aikaisemmin 1 900 markan, myöhemmin 1 700 markan korvauksella on vapaaehtoisesti ja iloisesti jätetty työpaikka työvuorotteluna muiden käytettäväksi. Mutta nyt, kun hallitus teki työnvuorottelulakiesityksen, jossa korvaukset ovat parhaimmillaan 2,5-kertaiset, se ei saa vuorottelua toimimaan. Kyllä tämä on osoitus siitä, että nyt sateenkaarihallituksen ja niiden puolueiden, jotka siinä ovat, tavoitteena on ollut ihan jokin muu kuin halli-

tuksen esityksiin ja julkiseen keskusteluun tuodut perusteet. Perusteeksi eivät käy säästöperusteet, ei se, että olisi palveluja parannettu jne.

Totesin jo, että indeksileikkaus tässä ei ole niitä suurimpia, mutta tämä on taas yksi askel siihen suuntaan, yksi selvä näyttö siitä, että ennen kuin te viimeisen kuoliniskun tälle kotihoidontukivaihtoehdolle olette antamassa, te haluatte vielä antaa yhden rökityksen eli tehdä 44 miljardin markan säästön lapsiperheiden kustannuksella. Sen takia tämä on tuomittavaa ja tämä lakiesitys on hylättävä.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ehkä on syytä todeta historiasta, että kotihoidon tuki perustuu aikoinaan puoluesihteereiden Liikanen ja Kääriäinen keskinäiseen historialliseen kompromissiin, jossa tapahtui vain sellainen vahinko, että myös päiväkodin subjektiivinen velvollisuus aloitettiin pienistä lapsista, kun se olisi pitänyt aloittaa silloin yli kolmivuotiaista ja tällä tavalla mennä oikeata linjaa.

On täysin kiistatta todettavissa, että hallitus haluaa hävittää keskustan jäljetkin kotihoidon tuen rintamilla sillä tavalla, että uudessa pienten lasten hoitopaketissa hävitetään tällainen käsitekin kokonaisuudessaan, kun ministeri Hutu-Juntusen mainiosti kuvaamaa kyhäelmää on eduskuntaan toimitettu. Hallituksen eväät senkin suhteen ovat täysin levällään. Valiokunnan työskentely on täysin pysähdyksissä jatkuvien neuvottelujen ja kokousten takia.

On mukava nähdä, tuleeko loppujen lopuksi mitään muutoksia. Toivottavasti kuitenkin lasten etu voittaa hallituksen pelin politiikan tässäkin asiassa. Toivon, että valiokunta korjaa hallituksen esityksen niin, että se edes osin täyttäisi sen aukon, jonka kotihoidon tuen poistuminen jättää.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Ajattelin, että en käytä puheenvuoroa tässä yhteydessä, mutta kokoomuksen suunnasta käytetyt puheenvuorot pakottavat oikaisemaan niitä tietoja, joita he esittivät. En tiedä, puhuvatko he tarkoituksella vai huonolta tietopohjalta. Mutta, kun ed. Sasi väittää, että Ahon hallituksen aikana leikattiin rajusti kotihoidon tukea, niin te puhutte kyllä nyt joko vastoin parempaa tietoa tai jotakin muuta tarkoittaen.

Ed. Sasi ja arvoisat edustajatoverit, Ahon hallitus leikkasi kotihoidon tukea 44 markkaa kuukaudessa. Mutta kun tuli Lipposen hallitus, jossa ed. Sasin puolue kokoomus on mukana, kotihoidon tukea leikattiin todella rajusti. Se tarkoittaa 1 908 markasta 1 500 markkaan eli 408 markkaa kuukaudessa. Ero on kymmenkertainen, joka tulee kaikkien huomata ja tietää.

Tässä on teidän politikointinne ydin. Te käyttelette täällä puheenvuoroja, jotka ovat ns. asian sisällöstä hyvin kaukana. Te kuvittelette, että pääsette vastuusta eroon syyttämällä edellistä hallitusta ja edellisen hallituksen sosiaali- ja terveysministeriä. Tällaista politikointia on kutsuttu joissakin muissa piireissä "hiekkalaatikkopolitikoinniksi", jota nimitystä tässä asiassa tietysti voi hyvin käyttää. Kyse on lastenhoidon järjestämisestä, joka on tärkeä ja vakava asia.

Vielä edellisen hallituksen sopimisista. Keskusta ajoi ja sai myös sellaisen tulevaisuusvision, että kotihoidon tuki laajennettaisiin kolmevuotiaisiin. Nyt, kun te tulette uudella esityksellä tänne, tämä ikäluokka on pudonnut kotona hoidettavien tuesta sillä markkamäärällä kuin kotihoidon tuki edellyttää nykytasollaan. Eli te olette lipsuneet kotihoidon tuen siitä linjauksesta, missä olitte vielä mukana edellisen hallituksen aikana. Näyttää siltä, että kaiken kaikkiaan kokoomuksella ei ole omaa tahtoa sosiaalipolitiikan päätöksissä. Te olette muitten vietävänä ja sitten arvostelette jälkeenpäin asioita, joita olette olleet päättämässä. Tämä on hyvin, voiko sanoa, reilun ja asiallisen politiikan teon kannalta erikoista.

Nyt päätämme kotihoidon tuen asiaankuuluvista korotuksista. Keskusta näkee, että korotukset tulee tehdä. Keskusta näkee edelleen, että vaihtoehtoinen lasten kotihoidon tuella tapahtuva hoito on säilytettävä tässä maassa. Suomalaisille vanhemmille on annettava valinnan vapaus, kuinka he haluavat lapsensa kasvattaa. Erityisen tärkeää tämä on asiana aivan pienille lapsille.

Haluan toistaa sen, että emme missään tapauksessa ole päivähoitoa vastaan, mutta olemme valinnaisuuden kannalla, vanhempien vapaan valinnaisuuden kannalla erityisesti siksi, että kotihoidon tuella järjestetty hoito on puolet halvempaa, mitä päivähoito on yhteiskunnalle. Tämänkin luulisi olevan tärkeä asia silloin, kun joudumme tekemään arvioita valtiontalouden tilasta ja elämään tarkan markan politiikkaa.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenvuorossani totesin, että keskustan politiikka tässä asiassa ei ole johdonmukaista, ja näin se todella on. Kun Ahon hallituksen aikana tehtiin ratkaisuja tältä osin, kotihoidon tuen kehitys ensinnäkin pysäytettiin ja siihen tehtiin myös leikkauksia. Nyt keskusta pyrkii todis-

tamaan, että keskusta ei hyväksyisi minkäänlaista koskemista kotihoidon tukeen. Muistan todellakin hyvin konkreettisesti, että kun keskusteltiin siitä, minkä tyyppisille lapsiperheille tuet kuuluvat, niin keskusta aina korosti monilapsisia perheitä, mitä hallituksen täällä oleva esitys myös korostaa, kun me jouduimme kokoomuksessa puolustamaan nimenomaan yksi- ja kaksilapsisia perheitä. Tältä osin myöskään keskustan politiikka ei ole johdonmukaista.

Tietysti, jos keskusta täällä nyt julistaa kuten ed. Kemppainen, että ei ole enää mitään säästötarpeita, ei tarvitse enää mistään säästää, niin tietysti silloinhan voi olla kaiken hyvän puolesta eikä tarvitse ottaa vastuuta vaikeista ratkaisuista, joita meidän täytyy vielä edelleen tehdä. Mutta haluan muistuttaa keskustapuoluetta, että siinä vaiheessa kun te olitte käymässä hallitusneuvotteluja teillä oli myös puolentoista kymmenen miljardin lista, josta olitte valmiita tekemään säästöjä eri kohteisiin, ja siitä syystä ihmettelen kelkankäännöstänne myös tässä asiassa.

Haluan korostaa sitä, että kokoomus on johdonmukaisesti ollut koko ajan päivähoidon puolella, mutta totuus on se, että meillä on tällä hetkellä taloudellisia vaikeuksia, meidän täytyy säästää, ja eri toimeentulotukijärjestelmiin näitä säästötoimenpiteitä valitettavasti täytyy kohdistaa. Emme näe näitä muutoksia kovin mielellämme, mutta haluamme kantaa taloudellisen vastuun.

Ed. Huuhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi sotkee säästämisen idean. Ei tämä ole säästämistä, ed. Sasi. Kun te valitsette kalliimman hoitomuodon niin sanotusti yhdeksi ainoaksi vaihtoehdoksi, ei se ole säästämistä. Te ette voi millään tavoin kiemurrella ulos tästä, että olette hylänneet kotihoidon tuen asiana, ette halua enää aidosti, että vanhemmat saavat valita lapsilleen myös kotihoidon. Siitä on nyt vain kyse, ja säästämisen kanssa tällä ei ole todellakaan mitään tekemistä.

Kun puhutte, että keskusta oli monilapsisten perheitten puolella, niin täytyy avoimesti myöntää, että niin olimmekin, koska kaikki selvitykset osoittivat, että näissä perheissä tuen tarve on kaikkein suurin ja leikkauksia ei missään tapauksessa voinut sinne sijoittaa. Tämä oli asiantuntijoitten arvio, työryhmän asia, mutta te mietitte enemmänkin sitä, mistä lähtee ääniä enemmän ja olette niitten puolella. Teillä ei ole sitä yhteiskunnallista oikeudenmukaisuuden tajua, joka keskustalla on.

Ed. Haatainen: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Toivottavasti myös kunnallisesta päivähoidosta ja sen laadusta ja kehittämisestä käytäisiin yhtä innokas ja innostunut keskustelu.

On puhuttu alle 3-vuotiaitten lasten hoidosta ja hoitomuodoista ja kovasti on nimenomaan painotettu lasten kotihoitoa. Muun muassa ed. Karhunen totesi, että alle 3-vuotiaiden lasten paras hoitopaikka on koti. Minusta tässä on siinä mielessä valitettavaa asennemuokkausta, että se tavallaan myös syyllistää niitä pienten lasten vanhempia, joiden on pakko mennä töihin, jotka opiskelevat ja myös niitä, jotka haluavat käydä työssä ja olla työelämässä mukana. Minusta tällainen vastakkainasettelu, mikä on lapselle parasta, pitäisi lopettaa. Kyllä vanhemmat osaavat itse arvioida sen, mikä on heidän lapsilleen parasta ja he päätöksestä vastuun kantavat. Päivähoito on aivan yhtä hyvä hoitomuoto lapselle, sen voin todistaa itse, kuin kotihoitokin. Kotihoito toisaalta ei aina ole yhtä hyvä hoitomuoto kaikille lapsille kuin päivähoito, senkin me tiedämme, sellaisiakin perheitä on.

Rajallisten resurssien aikana meidän on tietysti mietittävä, mihin resursseja ja varoja kohdennetaan. Minusta lasten päivähoitopaketissa olennaista ja tärkeää on se, että siinä päivähoitomaksuja selkeästi ryhdytään alentamaan. Nimittäin kunnissa on päivähoitomaksut nostettu kohtuuttomalle tasolle ja velkaisten lapsiperheiden asema on käynyt tosi tukalaksi. Normaalituloiset perheet alenevat päivähoitomaksujen vuoksi toimeentulotukiasiakkaitten tasolle tai jopa sen alle ja siinä mielessä hallituksen esitys tältä osin on oikea.

Kotihoidon tuki ei ole häviämässä minnekään, sen nimi on muuttumassa ja parasta-aikaa käydään keskusteluja ja valmistelua valiokunnassa siitä, miten hoitoraha tulee kohdentaa ja toivottavasti siitä saadaan järkevä kokonaisuus. Minusta on tärkeää, että silloin kun hoitorahamallia kehitetään, niin ei pidä rakentaa mallia, jossa kotihoito olisi huomattavasti rahallisesti kannattavampaa kuin työhön meno tai esimerkiksi opiskelu. Minusta kotiin houkuttelu lasten ja rahan varjolla on naisten houkuttelua pois työelämästä ja siellä etenemisestä. Tällaisessa työttömyystilanteessa erityisesti tämä on vaarallinen tie ja pitää myös muistaa vastuumme tässä suhteessa.

Minusta enemmän pitäisi uhrata energiaa siihen, että pienten lasten vanhemmille kehitettäisiin uusia ja huomattavasti joustavampia keinoja ja muotoja jakaa työ- ja perhe-elämä. Esimerkik-

si vanhempainrahan jakaminen vanhempien kesken vaikkapa yhtä aikaa molemmat osa-aikatyötä tehden tai viikkotyöaikaa jakaen olisi sellainen uusi moderni ratkaisu, jota myös muualla Euroopassa tällä hetkellä käytetään. Toivon, että lasten hoitoon ja hoitomuotoihin saadaan lisää luovuutta ja vähemmän tällaista juupas — eipäskeskustelua.

Ed. P u h j o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Haatainen ajatteli, että lasten kotihoito syyllistää niitä vanhempia, jotka joutuvat menemään töihin. Minun mielestäni pienten lasten kotihoitoa pitäisi katsoa nimenomaan lapsen näkökohdasta. Ainakin kaksi syytä puoltaa ainakin alle 1,5-vuotiaiden kotihoitoa aivan selvästi. Ensiksi lapsen elämäänlähtö pitää saada sellaiseksi, että lapselle tulee jonkinlainen perusturvallisuus, jonka tietenkin saa parhaiten vanhempien läsnä ollen.

Toiseksi ed. Haataisen kotikunnassa Helsingissä on selvitetty aivan oivallisesti laajoin selvityksin, että alle 1,5-vuotiaat sairastavat päiväkodissa niin valtavan paljon, että jo senkin takia, että lapsen hyvinvointi lähtisi käyntiin terveelliseltä pohjalta, kannattaisi tehdä järjestelmä, jossa alle 1,5-vuotiaiden kohdalla nimenomaan kannustettaisiin jättämään lapsi kotiin.

Ed. K u o p p a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vain oikaista yhden väärän käsityksen, kun ed. Haatainen totesi, että lasten päivähoitomaksuja tässä uudessa päivähoitolaissa alennetaan. Toki niitä alennetaankin nimenomaan enemmän ansaitsevilta ihmisiltä. Mutta täytyy muistaa, että hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että rahoja kerätään sama määrä ja maksajaksi joutuvat nämä pienituloisimmat lapsiperheet. Sitä taustaa vasten tämä esitys ei ole kovin hyvä.

Myös tästä lasten kotihoidon tuesta vielä haluan todeta, mitä nyt sinänsä käsitellään nimenomaan indeksitarkistuksen osalta, että indeksiä jäädytetään ja muun muassa tässä uudessa tuloloukkutyöryhmän paketissa ja päivähoitopaketissa lasten kotihoidon tuen indeksitarkistus on kokonaan tarkoitus jättää pois. Kotihoidon tuen tarkistus edellyttäisi aina uutta hallituksen esitystä joka kerran, jotta tätä voitaisiin tarkistaa. On aivan selvää, että ei inflaatio ikuisesti tässäkään maassa nollassa pysy.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Haatainen edustaa mielestäni ihan tervettä ajattelua lastenhoidon suhteen silloin, kun hän puhuu hoidon valinnaisuuden välttämättömyydestä. Näin pitää puhua. Mutta täytyy tehdä myös käytännön lainsäädäntöä, jossa eri hoitomuodot ovat aidosti valinnaisia. Nythän hallituksen esitys nimenomaan johtaa siihen, että kotona tapahtuva hoito on taloudellisesti niin epäedullista vanhemmille, että heillä ei ole siihen enää mahdollisuutta, vaan he joutuvat valitsemaan kunnallisen päivähoidon, joka on taloudellisesti paljon edullisempaa heille.

Mitä tulee työn jakamiseen, kotihoidon tuen käyttö ja sen kehittäminen olisi yksi hyvistä keinoista jakaa työtä. Tehän tiedätte kaikki, kuinka moni äiti tai joissakin tapauksissa myös isä on jäänyt kotiin, hoitanut lapsensa ja antanut samalla kertaa työpaikan jollekulle toiselle useimmiten nuorelle työelämää aloittavalle suomalaiselle. Tämä on tervettä työn jakamisen politiikkaa ja noudattelee keskustan periaatteita, jotka mielestäni kestävät tarkastelun niin vasemmalta kuin oikealta. Tässä asiassa pitäisikin edetä nimenomaan keskustan mallin mukaisesti.

Ed. H a a t a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Huuhtaselle haluaisin tarkentaa, että tarkoitin jakamisella sitä, että myös vanhempainrahakauden aikana pitäisi voida olla mahdollista joustavammin jakaa vanhempainlomaa ja työssäkäyntiä esimerkiksi siten, että molemmat vanhemmat tekevät sinä aikana osa-aikatyötä. Tässä myös ymmärrettiin, että minä olisin sanonut, että pienten lasten kotihoito syyllistää lapsia. Ei niin, vaan ne puheenvuorot, joissa annetaan aina ymmärtää, että paras paikka alle kolmevuotiaille lapsille on koti, minusta voidaan unohtaa ja jättää omaan arvoonsa, sillä vanhemmat osaavat kyllä itse ratkaista, mikä heidän lapselleen on parasta. Suomessa kansainvälisesti korkeatasoinen päivähoito aivan takuuvarmasti voi olla lapsen kaikkein paras hoitomuoto.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin ensinnäkin kannattaa ed. Hyssälän tekemää esitystä ja kiittää ed. Puhjoa erittäin hyvästä puheenvuorosta, jolla hän perusteli pienten lasten kotihoitoa.

On aika ihmeellistä, että muun muassa ed. Haatainen niin kovasti vastustaa kotihoidon tukea. Toisaalta hän puheenvuorossaan toi esille, että pitäisi olla juuri työllistämisen kannaltakin kiertoa. Eikö tämä ole ollut paras ja toimivin järjestelmä? Perheet juuri pääkaupunkiseudulla ja isoissa kaupungeissa ovat kokeneet tämän to-

delliseksi vaihtoehdoksi. Mutta on jokin ideologinen harha tässä olemassa, että sille täytyy löytyä jokin toinen nimi, eikä sekään haittaa, vaikka olisi toinen nimi tällä hoitomuodolla, mutta tosiasiahan on, että tämä hallituksen esittämä päivähoitopaketti ei mahdollista pienituloiselle ihmiselle vaihtoehtoa kotihoidon tuen osalta. Sitä minä ihmettelen, että vasemmisto ei pidä huolta siitä, että pienituloiset voivat olla myös valinnan tekijöitä.

Ed. Sasi ja ne, jotka täällä korostivat säästöjen tarpeellisuutta, eivät ole kyllä perehtyneet päivähoidon kokonaiskustannuksiin. Kotihoidon tuki on hoitomuotona edullisin, noin 20 000 markkaa per lapsi edullisempi kuin kunnallinen päivähoito. Itse arvostan kovasti myös päiväkotia, perhepäivähoitoa ja eri hoitomuotojen kirjoa. Olen näitä kaikkia itse myös kokeillut omassa perheessäni. Mutta jos puhutaan valinnasta, niin silloin pitää olla myös taloudelliset edellytykset kunnossa. Rikkaat voivat aina hoitaa lapsensa kotona, mutta silloin kun puhutaan pienituloisista, valinta pitää turvata esimerkiksi niin suuren hoitorahan muodossa, että se mahdollistaa kotona tehtävän lasten hoidon. Toisaalta monet toimenpiteet, joita hallitus on tehnyt, ovat koskeneet juuri työttömien perheisiin, ja kunnat joutuvat laittamaan tällä hetkellä monentyyppisiä palvelumaksuja, jotka menopuolella lisäävät perheiden kustannuksia ja vaikeuttavat mahdollisuuksia toimeentuloon. Asiantuntijoina toimineet virkamiehet ovat tuoneet huolensa esille, miten vaikeaa on järjestää päivähoitolain edellyttämää hoitoa monissa kunnissa myös täällä Helsingin seudulla.

Siitä huolimatta päättäjät täällä, vaikka ovat osittain myös kunnissa päättäjinä, ovat valmiit poistamaan tämmöiset toimivat rakenteelliset ratkaisut. Jos täällä lohdutetaan sillä, että tehdään kuntakohtaisia lisiä, niin ainakin Lahden kaupungissa sosialidemokraattien ja kokoomuksen tekemät poistot ovat poistaneet Lahti-lisän jo vuosi sitten käytännössä kokonaan, eli se siitä kunnallisesta ymmärtämisestä. Tässä salissa on tehtävä sellaiset ratkaisut, että asuinpaikasta riippumatta jokaisella lapsella ja perheellä on tämä valinnan mahdollisuus.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu siltä, että ed. Lindqvistillä on hyvin valikoiva kuulo. Minä en ainakaan ymmärtänyt ed. Haataisen käyttämästä puheenvuorosta, että hän vastustaisi vanhempien mahdollisuutta hoitaa itse lapset kotona tai järjestää kotihoitoa. Minä kuulin hänen puheestaan, että hän sanoi nimenomaan, että perheillä pitää olla oikeus valita vaihtoehtoja, minkä he ottavat.

Mitä tulee pääkaupunkiseudun tilanteeseen, niin suosittelisin perehtymistä asiaan. Viranomaiset todella sanovat, että lasten päivähoidossa on vaikeuksia sijoittaa lapsia, mutta nimenomaan juuri sen takia, että meillä ei ole täällä riittävästi päiväkotipaikkoja. Kunnat eivät yksinkertaisesti ole pystyneet rakentamaan niitä siinä suhteessa kuin niitä tarvittaisiin, paljolti johtuen siitä, että täällä on jouduttu toteuttamaan näitä hankkeita ilman valtionapuja.

Edelleen päiväkotipaikkojen puute on ongelma, ja se tulee olemaan vielä jatkossakin. Meillä on vanhempien osalta suurin paine nimenomaan päiväkotipaikkojen järjestämiseen ja vasta sen jälkeen tulee painottaa meillä sitä, että on myös muita vaihtoehtoja. Mutta todellakin lähtökohtana pitää olla, siitä olemme samaa mieltä, että vanhemmilla on oikeus itse katsoa, miten he lapsen hoidon järjestävät.

Yhtenä tilanteena, mikä vielä vaikuttaa pääkaupunkiseudulla ja minkä perusteella on helppo tehdä vääriä johtopäätöksiä, on se, että meillä on myös erittäin pahaa naisten työttömyyttä. Se on lisääntynyt erittäin huomattavasti ja sillä on myös ollut heijastusvaikutukset päiväkotipaikkojen kysyntään.

Ed. L i n d q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Kautolle todeta, että olemme juuri pyytäneet pääkaupunkiseudulta virkamiehiä kertomaan siitä, miten he kykenevät selviytymään päivähoitovelvoitteistaan ja minkälaisia vaihtoehtoja perheet haluavat. Näistä asiantuntijakuulemisista on selvinnyt tämä, samoin kuin päivähoidon hinta per lapsi riippuen siitä, mikä hoitomuoto on mikin. Kyllä sitä perehtyneisyyttä on ja myös halua kuunnella, mitä perheet todella odottavat.

Ed. K a r h u n e n : Arvoisa puhemies! Täällä aikaisemmin on puhuttu paljon valinnanvapaudesta, ja muun muassa ed. Haatainen totesi, että valinnanvapaus täytyy olla, mutta käytännössä valinnanvapautta ei ole olemassa, ellei turvata perheen toimeentuloa myös siinä tapauksessa, että isä tai äiti, toinen vanhemmista jää kotiin hoitamaan lasta. Tässä se todellinen ongelma on.

Kyllä ymmärrän näitä keskustankin puheenvuoroja hyvin paljon. Mielestäni ed. Haataisen toteamus oli erittäin outo siitä, että kotona hoita-

minen ei aina ole todellakaan hyvä, päiväkoti on aina hyvä vaihtoehto lapselle, mutta kotona ei ole aina hyvä olla. Siinä tapauksessa, jos koti ei ole lapselle turvallinen ja hyvä paikka, niin mielestäni silloin on tarpeen ryhtyä joihinkin muihinkin toimenpiteisiin kuin vain viedä lapsi päivähoitoon, silloin on asiaa myös muilla viranomaisilla puuttua perheen tilanteeseen.

Mitä kuntalisiin tulee, mistä täällä on keskusteltu paljon, niin kuntien taloudellinen tilanne on hyvin erilainen ja erityisesti pääkaupunkiseudulla ja Etelä-Suomessa kunnat ovat taloudellisesti suuressa ahdingossa eikä ole kunnan talouden puitteissa mahdollista tällaisia hoitolisiä maksaa. Sen takia toivoisinkin, että tässä pienten lasten hoitotukikeskustelussa sosiaali- ja terveysvaliokunnassa voitaisiin saada aikaan muutoksia pohjaesitykseen.

En myöskään halua syyllistää niitä vanhempia, jotka ovat joutuneet pakon edessä lapsensa hoitoon viemään alle 3-vuotiaana. Omasta mielestäni alle 3-vuotiaille hyvin turvallinen paikka terveydellisistä ja monista muistakin syistä on kotona jommankumman vanhemman luona. Siihen ei aina ole mahdollisuuksia. Joka päivä tunnen itse syyllisyyttä siitä, että oma 1-vuotias tytär joutuu parhaillaankin olemaan päiväkodissa, mikä on kyllä korkeatasoista hoitoa, mutta kun pienen lapsen päivä venyy 11-tuntiseksi äidin käydessä töissä Helsingissä, niin on aika huono olo mennä kotiin illalla.

Ed. H y s s ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olin kyllä kuulevinani ed. Haataisen puheesta myös huolen kunnallisen päivähoidon laadusta. Olen itse samaa mieltä, että tämä huoli on varmasti meillä yhteinen, koska ylisuuret valtionosuusleikkaukset ovat aiheuttaneet kunnissa sen, että sijaisia ei palkata. Kentältä kuuluu viestejä, että päivähoidon taso on laskenut, ihan kiistatta kuuluu tällaisia viestejä. Tähän olisi kiinnitettävä huomiota. Jokainen vanhempi haluaa tietysti lapselleen laadukasta kunnallista päivähoitoa. Tällä hetkellä siellä on ylisuuria ryhmiä, epäpätevää henkilökuntaa, sijaisia, joilla ei ole alalle mitään koulutusta.

Ed. Kautolle olisin halunnut todeta, mistäpä ne paineet johtuvat pääkaupunkiseudulla kunnalliseen päivähoitoon. Ne johtuvat osittain siitä, että nimenomaan täällä on ennen kotihoidon tuen leikkauksia ollut kotihoidon tukea saavia perheitä eniten, Uudellamaalla, lähinnä Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla. Kun tukea on näin kohtalokkaalla tavalla leikattu, ehkäpä täällä ovat juuri ne perheet, jotka ovat käyttäytyneet rationaalisesti, valinneet itselleen edullisemman tien eli menneet työttömyysturvan piiriin, menneet töihin tai jollain muulla tavalla elämänsä ratkaisseet ja vieneet lapsensa kunnalliseen päivähoitoon. Syy on toisaalla eikä siinä, kuten ed. Kautto sanoi, että kunnat eivät ole pystyneet riittävästi laittamaan päivähoitopaikkoja. Eivät varmaan olekaan tässä tilanteessa, kun paine purkautuu toisaalta niin kovana. Sehän olisi ollut estettävissä, kun olisi vaihtoehtoja kehitetty rinta rinnan.

Kun nyt kuntalisillä pyritään pienten lasten hoitoa sysäämään yhä enemmän kuntien kontolle, en näe, että se on koko valtakunnassa kokonaisratkaisu, vaan tämä asia täytyy valtakunnan tasolla ratkaista eikä jättää sitä hyvin eriarvoiseen asemaan kuntien kontolle.

Työministeri J a a k o n s a a r i : Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu kyllä osoittaa sen, että hyvinvointivaltio on muuttanut ajatteluaan aika kohtalokkaalla tavalla. Esimerkiksi ed. Karhunen jotenkin pitää aivan itsestäänselvänä sitä, että hänen tuloillaan hänellä pitää olla oikeus saada kaikki mahdolliset tuet oman lapsensa hoitamiseen. Myös ed. Karhunen sanoi, että pääkaupunkiseudun kaikki kunnat ovat köyhiä eivätkä voi järjestää hoitoa.

Näihin perusasioihin täytyy monta kertaa myös palata. Kun tiedämme valtiontalouden edelleen suuren velkaantumisen, silloin ne säästötoimenpiteet, mitä myös lastenhoitoon on kohdistettu, ovat perusteltuja. Minusta on erittäin tärkeä asia, että vaihtoehdot säilyvät. Erityisen tärkeä asia on se, että myös päivähoitojärjestelmää, jonka perusasia on se, että turvataan naisten oikeus käydä työssä, ei kyseenalaisteta myöskään tässä päivähoitokeskustelussa, kuten on tapahtunut monien puheenvuoroissa. (Ed. Kemppainen: Kuka on kyseenalaistunut?) — Minusta esimerkiksi ed. Hyssälän puheenvuorosta se selvästi kävi ilmi.

Ed. H a a t a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Jaakonsaari osui aivan oikeaan puheenvuorossaan, kun otti esille naisten mahdollisuuden käydä työssä. Minusta tämän päivän yhteiskunnallisessa keskustelussa ja myös naisten käyttämissä puheenvuoroissa aletaan korostaa yhä enemmän sitä, että pienten lasten itsestäänselvä ensisijainen hoitopaikka olisi koti. Silloin jätetään mainitsematta kylläkin se, että hoitaja kotona on aina ehdottomasti äiti.

Minä korostan ja olen jokaisessa puheenvuorossani korostanut sitä, kuten ed. Kautto vahvisti, että valinnanmahdollisuus pitää olla ja vanhemmat osaavat itse päättää.

Kun mainitsin siitä, että aina koti ei ole lapsen paras hoitopaikka, ehkä tässä salissa ihmisten asema on sen verran hyvä ja tässä salissa on sen verran hyviä vanhempia, että he eivät ole koskaan törmänneet sellaisiin perheisiin, joissa ongelmat ovat niin suuret, että lapsen on todellakin parempi olla kahdeksan tai yhdeksän tuntia päiväkodissa.

Minulle myös Helsingin kaupungissa viranomaiset, ne, jotka tekevät sosiaalityötä ja lasten huostaanotoissa työtä, viestittävät myös sitä, että pitäkää huoli, että myös alle kolmevuotiaille säilyy hoitopaikkoja, päivähoitopaikkoja, perhepäivähoitopaikkoja, jotta heillä olisi mahdollisuus selviytyä ilman, että tarvitsee mennä huostaanottoihin, jotta voitaisiin tukea perheen kasvua normaalioloissa.

Minusta tällainen vastakkainasettelu on turhanaikaista. Toivoisin, että päästäisiin sellaisiin ratkaisuihin, joissa tasapaino todellakin löytyy lasten eduksi.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelu ed. Hyssälän kanssa näköjään menee siihen, kumpi oli ensin, muna vai kana.

Haluaisin korostaa sitä, että niin kauan kuin päiväkotipaikkoja ei ole tarjolla riittävästi eli niihin on koko ajan jonotusta, perheet eivät voi todella valita mielestään parasta vaihtoehtoa. Me olemme joutuneet pääkaupunkiseudulla käyttämään muita tukimuotoja nimenomaan siksi, että päiväkotipaikkoja ei ole riittänyt. Esimerkiksi Vantaalla on satoja lapsia jonossa tälläkin hetkellä.

Haluan myös korostaa ed. Haataisen tavoin, että on paljon sellaisia perheitä, joiden kasvatustyötä päiväkoti voi tukea ja siten auttaa perheitä selviytymään monista ongelmista, joita heillä on.

Mitä tulee pääkaupunkiseudun tilanteeseen, voi sanoa, että joka ikinen kunta on tehnyt kaikin voimin parhaansa tilanteen korjaamiseksi.

Mitä tulee Uudenmaan tilanteeseen, kaikkein heikoimmin asiat ovat Nurmijärvellä. Mikäli minä tiedän, siellä on keskustalla erittäin paljon valtaa.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän hyvin kyseenalaisena ministeri Jaakonsaaren puheenvuoroa, kun hän puuttui siihen, tarkoittavatko kansanedustajat puheenvuoroillaan henkilökohtaisia etuisuuksiaan. Ei ole itselläni tapana ollut eduskunnassa nimenomaan painottaa omia tarpeitani. Sitä paitsi en, vaikka kotihoidon tukea pystyisinkin saamaan, pystyisi jäämään työni luonteen vuoksi kotiin hoitamaan. Jos ministeri Jaakonsaari on kiinnostunut taloudellisista asioistani, kansliasta löytyy varmaan niistä selvitys.

Sen sijaan olen samaa mieltä kuin täällä edustajat, että naisella on oltava mahdollisuus käydä töissä ja päivähoitojärjestelmä Suomessa on erittäin hyvä, korkeatasoinen ja tukee tätä mahdollisuutta. Kiitos siitä kaikille puolueille, jotka ovat olleet sitä rakentamassa. Mutta valinnanmahdollisuus täytyy olla. Todellinen valinnanmahdollisuus tarkoittaa sitä, että perhettä tuetaan taloudellisesti, jos jommallakummalla vanhemmalla on mahdollisuus ja halua jäädä kotiin lasta hoitamaan. Se todella lähtee perheiden vapaaehtoisuudesta ja halukkuudesta itse järjestellä asiansa niin kuin haluavat.

Olenkin käskenyt niiden äitien ja isien, jotka minulle ovat soittaneet ja itkeneet sitä, että on pakko lähteä töihin, kun ei ole taloudellisesti mahdollista jäädä kotiin, soittaa sosialidemokraattisille kansanedustajille ja kertoa teille, miltä tuntuu perheen arki silloin, kun perhe ei voi valintaa tehdä itse, vaan sitä ohjataan taloudellisista syistä ylhäältä päin.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hivenen surullisin mielin kuuntelin ministeri Jaakonsaaren puhetta sen takia, että muistan sen historian, kun keskustan ja sosialidemokraattien kesken päivähoitojärjestelmään lasten kotihoidon tuki otettiin vähitellen muiden päivähoitomuotojen rinnalle kehitettäväksi päivähoidon muodoksi vaiheessa, jolloin kokoomus vielä vastusti tämän tyyppisiä uudistuksia, 70- ja 80-luvun vaihteessa. Nyt, arvoisa ministeri, te puolustatte sitä, että leikkauksia tehdään ja puolustatte nimenomaan lasten kotihoidontukijärjestelmän alasajoa.

Voi kysyä kaksi kysymystä retorisesti, ei ministeri Jaakonsaarelta. Jos ylipäänsä on varaa antaa miljardien verokevennykset kaikista rikkaimmille, onko perusteltua ylipäänsä suorittaa lasten päivähoitoon minkäänlaisia leikkauksia? Jos on pakko suorittaa, niin kuin tälle vuodelle olette jo tehneet, niin millä ihmeen filosofialla on järkevää menetellä niin, että taloudellisesti edullisimmasta ja varmaan kasvatuksellisesti monella tavalla hyvin käypäisestä ja hyvästä ratkaisus-

ta otetaan ylivoimaisesti eniten, niin kuin te nyt teette?

Ed. Kautto puhui siitä, että jonot ovat nyt jo laitospäivähoidossa niin ja niin pitkät. Nämä ratkaisut, se leikkaus, minkä tälle vuodelle teitte, ja ne järjestelmäuudistukset, mitä nyt olette tekemässä, johtavat siihen, että jono kasvaa entisestään, koska lasten kotihoito käy entistä kannattamattomammaksi perheiden kannalta, mikä ei houkuttele nimenomaan sen hoitomuodon käyttöön. Sen seurauksena jonot varmasti entisestään kasvavat.

Ed. Hyssälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Jaakonsaari totesi täällä, että vaihtoehdot on säilytettävä. Hän ei sanonut, että realistiset vaihtoehdot on säilytettävä. Ei auta mitään, että säilytetään niin sanottu pseudovaihtoehto, jota kukaan ei voi realistisesti käyttää, koska muut vaihtoehdot ovat edullisempia ja perheet toki käyttäytyvät rationaalisesti.

Nyt olemme, ministeri Jaakonsaari, tekemässä jälleen leikkausta tähän pieneenkin etuisuuteen, 44 miljoonaa markkaa, lukee hallituksen esityksessä. Oletteko jälleen valmiit leikkaamaan tästä?

Sitten ministeri Jaakonsaari totesi, että puheestani kuultaa se, että kiistän naisten oikeuden käydä työssä. Olen kyllä sitä mieltä, että miehet ja naiset rinta rinnan kehittävät tätä yhteiskuntaa käymällä molemmat työssä, mutta ministeri Jaakonsaari, joka on usein puhunut työn jakamisesta, voisi tässä yhteydessä kyllä ottaa esiin myös sen teeman. Eikö tämä ole oivallista työn jakamista, jos nyt puolustaisitte tätä vaihtoehtoa, joka on yhteiskunnalle halvin, niin kuin täällä on esitetty, ja myös tuo työn jakamisen saralla uutta potkua?

Ed. Kemppainen: Rouva puhemies! Ajattelin vielä muutaman sanan täältä korokkeelta sanoa.

Ennen kuin sateenkaari pääsi peukaloimaan päivähoitopolitiikkaa, meillä ei ollut jonoja kuin kolmessa neljässä kaupungissa (Ed. Joenpalo: Työvoimatoimistoissa oli!) ja jonoissa oli 300—400 yhteensä huolimatta siitä, että päivähoitolaki velvoitti kuntia toimimaan näin. Sitten kuviteltiin, että lakia muuttamalla voitaisiin tätä tilannetta parantaa, niin kuin DDR:ssä elikkä annetaan oikeus. Nyt, kun tämä muutos on tehty ja on tehty kotihoidon tuen leikkaus, meillä on yli sadassa kunnassa jonoja ja niissä on laskettu olevan 5 000—6 000 ihmistä. Paraniko päivähoitotilanne? Ei työllisyystilannekaan ole parantunut, koska me olemme monessa puheenvuorossa täällä todistaneet, että kotihoidon tuelta lasten vanhemmat, jos he olivat kotona, menivät työhön. Kun heillä oli oikeus päivähoitoon, lapset pantiin sinne ja jonot lisääntyivät.

Joutuu miettimään, mikä on ollut tämän politiikan motiivi, kun näinkin laaja tuki tällä hallituksessa on ja kotihoidon tuen vaihtoehdolla oli niinkin laaja tuki esimerkiksi viime eduskuntavaalien alla. Muistan, että vihreät ja muutamat sosialidemokraatitkin ja vasemmistoliittolaiset kävivät vaalikampanjaa sen puolesta. Esimerkiksi minunkin alueellani keskusta joutui hyvin paljon syytösten kohteeksi, että olemme kohdelleet kotihoidon tukea tai päivähoitopolitiikkaa väärin.

Ei oikein muuta tule mieleen, kuin että joukossa tyhmyys tiivistyy. Onko se näin, että kun liian monta tavoitetta yritetään panna yhteen, niin silloin siitä ei tule kuin sekametelisoppaa ja lopputulos on heikompi. Te ette voi kiistää, että tilanne on nyt päivähoitorintamalla huonompi kuin se oli Ahon hallituksen jäljiltä, vaikka niin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa elettiin. Sitä paitsi työllisyystilanne ei ole niin oleellisesti parantunut, että se voitaisiin panna tämän syyksi. Mutta kun pehmeästi esitin, että tämä on vain perussyy sille, että joukossa tyhmyys tiivistyy, niin kyllähän täällä keskustelussa on jo todettu, että kyllä kai tässä keskustaviha on ollut yksi motiivi, joka on joskus julkisuudessakin sanottu, ja viha kotihoitovaihtoehtoa kohtaan.

Ed. Karhunen piti täällä selvästi ymmärtävämmän puheenvuoron ja sanoi, että vaihtoehtoja pitäisi turvata. Nämä toimenpiteet ovat kuitenkin kaikessa huonontaneet vaihtoehtoja. Edustajakollegat Kautto ja Haatainen: Onko uskottavaa, että te sanotte, että pitää tarjota vaihtoehtoja, kun vaihtoehdot koko ajan huononevat? Ei tämä ole rehellistä puhetta, että te näin sanotte, kun kuitenkin koko ajan huononnatte yhä vaihtoehtoa.

Pyysin tämän puheenvuoron oikeastaan sen puheenvuoron jälkeen, kun tuli keskustelua siitä, kumpi on parempi hoitopaikka, kunnallinen päivähoito vai kotihoito vai onko se joskus hyvä vai aina hyvä. Joka tapauksessa tässä keskustelussa jäi kyllä kummallisia mielipiteitä ilmaan, kun todettiin, ed. Karhusen puheessakin, että kunnallinen päivähoitovaihtoehto olisi aina hyvä ratkaisu. (Ed. Kautto: Kuka niin on sanonut?) Ei varmasti ole hyvä ratkaisu monesta-

kaan syystä. — Kyllä edustajien Kautto ja Haatainen puheenvuoroissa todettiin, että kunnallinen päivähoitopaikka on aina hyvä vaihtoehto. Ei se ole aina hyvä vaihtoehto, esimerkiksi silloin se ei ole, kun lapset ovat tulehduskierteisessä iässä. Se on jo kauan sitten todistettu. Ei se ole hyvä vaihtoehto varsinkaan sen jälkeen, kun sekä päivähoitotilanne on huonontunut että, niin kuin täällä ed. Hyssälä totesi, kunnallisen päivähoidon laatu on ratkaisevasti huononemassa ja jo huonontunut.

Meillä on esimerkkejä varmasti muualtakin kuin Kajaanista, kuinka perhepäivähoitoon on tungettu esimerkiksi neljä alle kolmivuotiasta yhdelle hoitajalle. Eivät he pysty protestoimaan, koska heidän pitää reagoida tarpeeseen ja heidät velvoitetaan tähän hoitoon esimerkiksi toisen päivähoitajan jäädessä tilapäisesti pois. Ei todella laatu ole enää niin hyvä kuin kuvitellaan. Ettekö te muista tapahtumia, joita Nivalassakin kerran sattui tällaisissa tilanteissa. (Min. Jaakonsaari: Se on keskustalainen kunta!) — Ei ole siitä kyse, kuka sitä hallitsee, vaan siitä mitä missäkin päivähoitomuodossa tapahtuu, jos laatu oleellisesti heikkenee. (Eduskunnasta: No, mitä siellä tapahtui? — Min. Jaakonsaari: Älkää kertoko, se on niin surullista!) — En kerrokaan. Viittasin vain, että eivät nämä vaihtoehdot kovin hyviä aina ole varsinkin, kun laatu heikkenee. Sitä paitsi me tiedämme, kuinka paljon kunnallisessa päivähoidossa on myös ryhmäkokoja suurennettu ja kuinka henkilökuntaa ei sinne säästösyistä saada. Emme me voi yksinomaan kehua, että laatu on enää sama kuin ennen, enkä usko, että me niin hyvälaatuiseen kunnalliseen päivähoitoon enää pystymme kuin ennen lamaa. Siinäkin mielessä vaihtoehtoja tarvitaan.

Ministeri Jaakonsaari kommentoi täällä ed. Karhuselle, että miten voi olla mahdollista, että ed. Karhusenkin tulotasolla voidaan olla vaatimassa tällaista etua itselle. (Ed. Huuhtanen: Se on subjektiivinen oikeus!) Se on subjektiivinen oikeus, ja tehän olette ajaneet sen, että tulotasosta riippumatta vanhemmilla on subjektiivinen oikeus kunnalliseen päivähoitoon, vaikka se yhteiskunnalle maksaa 5 000—6 000 markkaa kuukaudessa. Eikö halvempi subjektiivinen oikeus rikkaallekin ole, että hänelle maksettaisiin tällä hetkellä se 1 500 markkaa kuukaudessa tai sitä tasoa kuin se oli ja jota me toivoisimme eli 1 900 markka kuukaudessa kunnallista kotihoidontukivaihtoehtoa?

Kyllä teillä sosialidemokraateilla on paljon selittämistä, jos te yritätte sanoa, että vaihtoehtoja tarvitaan ja te olette tarjoamassa vaihtoehtoja, tai sillä tavalla kuin ed. Kautto, että ongelma ratkeaa sillä kun vain rakennetaan kunnallisia päivähoitopaikkoja enemmän ja enemmän ja kotihoidon tukea voidaan samalla leikata enemmän ja enemmän. Tämä on sellainen noidankehä, johon te olette poliittisessa tyhmyydessänne joutuneet, ja siinä lopputulos ei ole hyvä.

Sitten vielä ihan lyhyesti siitä, että keskustassa jotenkin oltaisiin estämässä perheenäitien tai vanhempien työssäkäyntiä. Nämä pitäisi näyttää toteen, jos me toimimme poliittisesti sillä tavalla tai jos me puhuisimme näin. Me olemme puhuneet realistisesta vaihtoehdosta, valittavissa olevasta vaihtoehdosta. Kotihoidon tukihan on ollut vaihtoehto kunnalliselle päivähoidolle, joka on mahdollistanut menemisen työhön eikä suinkaan ole velvoittanut jäämään kotiin.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Kaikki asiat, mitkä tapahtuvat samanaikaisesti, eivät välttämättä ole syy ja seuraus. Päivähoitojonojen ilmaantuminen kuntien sosiaalitoimistoihin ei välttämättä ole ollut seuraus päivähoidon kysynnän lisääntymisestä, ei edes suurimmalta osalta, vaan siihen on ennen kaikkea vaikuttanut se, että näinä syvimpinä lamavuosina kunnat määrätietoisesti leikkasivat päivähoitopaikkoja silloisen työttömyydenkin vallitessa eivätkä riittävän nopeasti ole kyenneet reagoimaan ja rakentamaan päiväkoteja, avaamaan uudelleen päiväkoteja ja rakentamaan päivähoitopaikkoja uudelleen. Kysyntää tietysti on syntynyt myös työllisyyden elpyessä ja työllisyyden parantuessa, mutta on liioiteltua väittää, että nämä kaikki muutokset olisivat tapahtuneet kotihoidon tuessa tapahtuneiden muutosten seurauksena.

Ylipäänsäkin minusta olisi toivottavaa, että ei kuviteltaisi, että lainsäädännöllä tai eduskunnan päätöksillä voitaisiin päättää siitä, mikä on lapsen tai perheiden paras, niin kuin keskustelussa näyttävät helposti painotukset kulkevan. Perheillä yleensä on kyky itse päättää siitä. Tärkeätä on, että lainsäätäjä säilyttää perheille neutraalit valinnan mahdollisuudet, ja näiden kaikkien muutostenkin jälkeen perheillä on todellisia valinnan mahdollisuuksia.

Kun subjektiivisesta oikeudesta lasten päivähoitoon on päätetty, niin erityisesti ed. Kemppaiselle äskeisen puheenvuoron johdosta haluaisin todeta, että silloin ei olekaan tarkasteltu perheiden taloudellista asemaa vaan kaikkien lasten

jakamatonta oikeutta päästä osalliseksi hyvästä, turvallisesta hoidosta.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kemppainen puhui päivähoitojonoista ja niiden paranemisesta ja näytti tulkitsevan asian niin, että työllisyyden vähäiselläkään paranemisella ei olisi merkitystä näiden jonojen muodostumiseen. Kotikaupungissani Espoossa, josta kiistatta täytyy sanoa, että päivähoitotilanne on vaikeimpia varmasti kuin missään ja jonot pitkiä, voidaan nähdä ainakin kolme selkeää syytä, miksi jonot ovat tällä hetkellä näin pitkiä kuin ne ovat.

Ensimmäinen on se, että aikoinaan liian huonosti on hoidettu kunnallisen päivähoidon rakentamista. Ei ole rakennettu niitä palveluja, joita voimakkaasti kasvava kaupunki olisi tarvinnut, ja siitä voidaan syyttää tietysti Espoon porvarillista kaupunginjohtoa hyvin pitkälti.

Toinen syy on, että tietenkin subjektiivinen oikeus päivähoitoon lisäsi halukkuutta ja päivähoitopaikkojen hakemista.

Kolmas on työllisyyden paraneminen. Kun työttömyys on kuitenkin kaikeksi onneksi muun muassa Espoossa laskenut nyt useita prosentteja, niin kyllähän, kun ihmiset menevät töihin, tarve myös kunnallisiin päivähoitopaikkoihin sitä kautta kasvaa. Ei sitä voi kiistää, ja toivottavasti työllisyys paranee ja tältä osin myös tarve lisääntyy edelleenkin.

Neljäs syy on sitten voimakas väestönkasvu sekä syntyvyyden lisääntymisen että muuttoliikkeen kautta.

Nämä kaikki ovat selkeitä syitä siihen, että tällä hetkellä kunnallisista päivähoitopaikoista on todella pulaa.

Melkein tulee ed. Kemppaisen puheenvuorosta mieleen, olisiko hän sitä mieltä, että jonoja pitäisi lyhentää sillä, että ihmisiltä otetaan pois oikeus laittaa lapsensa tarvittaessa kunnalliseen päivähoitoon.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Kemppainen heitti äsken lapsen kahteenkin kertaan pesuveden mukana pois, tässä tapauksessa päivähoidossa olevan lapsen.

Ensinnäkin puhe korvatulehduksista, mihin myös ed. Puhjo viittasi. On tietysti niin, että korvatulehdukset tulee hoitaa toisella tavalla kuin niin, että kunnallinen päivähoito lopetetaan, miten päivähoito on hetkellä ymmärretty. Ne pitää hoitaa ja se on ihan oma asiansa.

Toinen asia on päivähoidon taso, josta ed. Kemppainen toteaa, että se ei enää palaudu sille tasolle, mitä se on ollut aikaisemmin. Mielestäni meidän ei tule heittää tällä tavalla jälleen lasta pesuveden mukana pois, vaan pitää kiinni siitä, että suomalainen korkeatasoinen, pitkälti koulutetun henkilökunnan suorittama päivähoito säilyy. Se on myös tämän yhteiskunnan keskeinen osa. Se on voimavara, josta pitää pitää kiinni myös jatkossa eikä todeta, että meillä ei ole siihen enää mahdollisuuksia.

Ed. K a r h u n e n : Arvoisa puhemies! Keskustelu menee hyvin mielenkiintoiseksi, kun ministeri Jaakonsaari halusi poistaa minulta oikeuden kotihoidon tukeen ja ed. Kemppainen poistaa lapseltani oikeuden päivähoitoon, jos vähän kärjistetään.

Olen eri mieltä ed. Kemppaisen kanssa siitä, kun hän sanoi, että sateenkaarihallituksen päästyä peukaloimaan näitä järjestelmiä jonot olisivat kasvaneet. Uskon, niin kuin monet muutkin edustajat, että ennen kaikkea jonot ovat lähteneet kasvamaan työllisyyden paranemisen myötä, pienenkin, mutta kuitenkin todellisen parantumisen myötä.

Ainakin Hyvinkäällä, kun on analysoitu, millaisia ihmisiä jonoon on ilmaantunut, he ovat niitä, jotka hakevat päivähoitopaikkaa siltä varalta, että työtä järjestyy. Aika moni toki hakee myös varmuuden vuoksi: jos pikaisella aikataululla tulee työtä, ei päivähoitopaikan puuttuminen olisi työllistymisen este. Meillä ainakin kaupunginhallitus on sitoutunut siihen, että päivähoitopaikan puuttuminen ei saa estää työllistymistä. Tällä hetkellä Hyvinkäällä käytännössä ei ole päivähoitojonoja.

Kyllä jonossa on niitäkin, jotka kotihoidon tuen pienuuden vuoksi joutuvat lapsensa päivähoitoon viemään ja palaamaan työhön aikaisemmin kuin olisi välttämätöntä. Nämä ovat yleensä sellaisia ihmisiä, jotka äitiysloman päätyttyä joutuvat arvioimaan perheen taloudelliset mahdollisuudet eri hoitomuotojen välillä. Harvemmin he ovat ihmisiä, jotka joutuvat viemään lapsensa hoitoon sen vuoksi, että aikaisemmin isompi kotihoidon tuki on heidän kohdallaan pienentynyt, vaan sellaisia, jotka uuden tilanteen edessä joutuvat arvioimaan perheen taloudelliset mahdollisuudet.

Tässä pitäisi muistaa se, että perheet eivät ole mielestäni sellaisessa joko — tai-tilanteessa, että he elämänsä varrelle valitsevat jonkin muodon, vaan lasten varhainen vaihe on ohimenevä elämänvaihe. Eli eri elämänvaiheiden varalle myös pitäisi löytyä valinnan mahdollisuuksia. Sen

vuoksi on hyvin valitettavaa, että täällä on asetettu vastakkain päivähoito ja kotihoito. Mielestäni ne ovat rinnakkaisia vaihtoehtoja, jotka toimivat toisissa elämäntilanteissa paremmin kuin toisissa, toisilla perheillä paremmin kuin toisilla. Sen vuoksi pitäisikin pohtia molempien tukemista ja kehittämistä. Ehkä valtioneuvosto voisi jatkossa priorisoida säästökohteet ja todeta, mihin kohtaan säästölistalla päivähoidon tai kotihoidon leikkaukset asettuvat. Mielestäni ne olisivat siellä viivan alapuolella.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Tuntuu aivan ihmeelliseltä, että täytyy kinastella siitä, onko kyseessä olevasta ratkaisusta säästöä vai ei, koska täysin selvää on, että päiväkodissa lasten hoitaminen on kalliimpaa. Enemmän työttömiä on todistettavasti tullut jo aikaisemmin suoritetun kotihoidon tuen leikkauksen vuoksi. Myös lasten sairastavuus on tosiasia. Kun otetaan huomioon vielä inhimilliset asiat: perheiden vaikeat aamut, liikenneruuhkassa kulkeminen, ylimääräisiä lenkkejä päiväkodin kautta ja tungos päiväkoteihin, ylisuuret ryhmät ja muuta, tuntuisi, että on aivan itsestäänselvää, että valinnan mahdollisuutta pitää arvostaa. Niille, jotka haluavat viedä lapsensa päiväkotiin, olkoon varattuna paikka kunnallisessa päiväkodissa. Mutta niille, jotka haluavat itse hoitaa lapsiaan, pitää olla mahdollisuus siihen.

Pitää myös ottaa huomioon, että tänä päivänä entistä useammat vanhemmat ovat epätyypillisissä työsuhteissa. Kaikilla paikkakunnilla ei ole ympärivuorokautista hoitomahdollisuutta päiväkotien puitteissa. Silloin on aivan hyvä, että hoidetaan omassa kodissa tai vaikka jonkin toisen kodissa, jolloin lapsi kuitenkin on päiväkotia inhimillisemmässä kohtelussa vanhempien poikkeavista työajoista huolimatta.

Ed. R y h ä n e n : Arvoisa puhemies! Subjektiivista oikeutta tulee arvioida sekä koti- että laitoshoidon osalta mielestäni aina lapsen edun kannalta katsottuna. Kun täällä puhuttiin todellisesta vaihtoehdosta, niin nimenomaan lapsen etu vaatii, että perheillä on todellinen vaihtoehto arvioida, mikä on lapsen kannalta oikein. Mielestäni me täällä emme yksittäistapauksissa pysty arvioimaan sitä, mikä on lapsen etu, vaan perheet itse ovat pätevämpiä yksittäistapauksissa tämän ratkaisun tekemään.

Totta kai, minä tiedän, ed. Haatainen, että on olemassa ns. huonoja perheitä, mutta uskoisin, että nämä eivät suinkaan ole niin määräävässä asemassa. Väitän, että on olemassa enemmän hyviä perheitä, jotka pystyvät vastuullisesti ja lapsen etua kaikin puolin arvioiden tekemään ratkaisun. Näin väitän hyvin vahvasti. Sen tähden näillä marginaalisyillä ei pidä heittää lasta pesuveden mukana ulos.

Ed. Rehn toi juuri esille sen, että tässähän ei tule tietenkään mitään säästöä, vaan menetetään julkisia varoja, työllisyys huononee, jos lasten laitoshoito lisääntyy. Itselläni esimerkiksi on lähipiirissä useampi perhe, jossa lastenhoitaja jäisi tänä päivänä hoitamaan lastaan ja olisi varmasti pätevä, jos tämä vaihtoehto olisi todellinen.

Ed. K e m p p a i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Karhunen lähti pois, (Ed. Karhunen: Ei lähtenyt!) mutta kiistän kyllä, että olisin viemässä päivähoito-oikeutta pois. Puheenvuorossani kritisoin vain tapaa, jolla sinipuna lähti omasta mielestään parantamaan päivähoitotilannetta, kun jo silloin me kerroimme, että tyhmempikin, jo lapsi näkee, että tästä on tulossa jonot ja päivähoitotilanne huononee, kun se tehtiin sillä tavalla, että kotihoidontukivaihtoehto erotettiin kunnallisen päivähoidon vaihtoehdosta ja samalla sitä leikattiin.

Vastauspuheenvuoroissa on puhuttu siitä, että työllisyyden paraneminen on tuonut päivähoitotarpeen. Tämä väite on kyllä aika helposti osoitettavissa perättömäksi. Silloin, kun meillä oli täystyöllisyys ennen lamaa, kunnallisia päivähoitopaikkoja oli noin 210 000. (Ed. Mähönen: Ei ollut täystyöllisyys!) — Silloin oli joka tapauksessa ratkaisevasti parempi työllisyys kuin nyt, ja niin paljon ei ole työllisyys parantunut, että päivähoidon tarve olisi siitä lisääntynyt. — Nyt meillä on jo, onko 204 000 kunnallista päivähoitopaikkaa ja kuitenkin työttömyys on tätä luokkaa ja samalla päivähoitojonot, joita ennen ei ollut, joten kyllä jää aika kevyeksi perustelu, että jonojen piteneminen olisi työllisyyden paranemisesta johtunut. Kyllä jonot ovat syntyneet lähes pelkästään siitä, että toinen vaihtoehto on tehty reaalisesti niin huonoksi, että sitä ei perheen kannata ottaa, vaan otetaan mieluummin kunnallinen päivähoitopaikka tai muu kalliimpi sosiaalituki.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa minun mielestäni paljon kierretään kehää ja tavallaan unohdetaan, mistä perimmiltään on kysymys. Sikäli kuin tiedän, Suomi on edelleen ainoa maa maailmassa, jossa maksetaan palkkaa tai korvausta oman terveen lapsen hoi-

tamisesta kotona. Siinä mielessä tietysti on ollut hyvät tarkoitukset, mutta kun niin itsestäänselvänä pidetään sitä, että tämä on hyvä järjestelmä ja näin kuuluu olla, niin tietenkään tämä ei ole näin itsestäänselvää.

Samanaikaisesti tässä talossa keskustellaan, minkä takia verot ovat niin korkeat. Tietysti sen takia, että rahaa kerätään hyvä- ja keskituloisilta niin paljon, että hän ei pysty, vaikka on normaalissa elämäntilanteessa, kunnolla omista lapsistaan huolehtimaan, jos ei saa yhteiskunnalta tulonsiirtoja. Onko se terve yhteiskunta, jossa normaali, hyvätuloinen perhe ei pysty omista jälkeläisistään huolehtimaan ilman yhteiskunnan tulonsiirtoja?

Tällähän on myös poliittinen ulottuvuus. Silloin perhe on riippuvainen poliittisista päätöksistä lapsenhoitokysymyksissä, eli niistä päätöksistä, mitä nyt täällä käsitellään. Minusta se ei ole hyvä tilanne.

Olemme luoneet yhteiskunnassa sellaisen tulonsiirtoautomaation, hirviön, jossa hyvin pieni osa yhteiskunnan kaikkein huipputuloisimmista pystyy pärjäämään ilman tulonsiirtoja. Minusta se ei ole terve yhteiskunta. Se ei ole terve senkään takia, että se tekee kaikki kansalaiset riippuvaisiksi poliittisista päätöksistä. Tietysti se antaa paljon valtaa eduskunnalle ja poliitikoille ja ennen kaikkea virkamiehille. Onko se hyvä asia? Minusta se ei ole, koska valtaa ei edes aina osata käyttää parhaalla mahdollisella tavalla. Toisaalta en itse ainakaan tunne olevani pätevä ratkaisemaan toisten ihmisten kohtaloita sillä tarkkuudella kuin tässä talossa yritetään tehdä. En usko, että tässä suhteessa keskivertokansanedustaja voi olla juurikaan pätevämpi.

Lapsiperheitä tietysti täytyy tukea ja huolehtia, että lapsista huolehditaan. Meillähän on selkeitä systeemejä. Toisaalta on lapsilisät ja toisaalta verohelpotukset. Niiden pitäisi riittää, ja niiden puitteissa, käyttäen tuloharkintaa, varmasti lapsille voitaisiin taata kunnollinen hoito ja myös antaa mahdollisuus vanhemmille valita, millä tavalla lapsensa hoitavat. Sitä varten ei välttämättä tarvita kunnallisia päivähoitopaikkoja, joiden maksuista niistäkin kiistellään. Jos lapsilisät ovat tarpeeksi suuret ja verotuksessa ehkä huomioidaan, periaatteessa hyvätuloisilta voidaan periä maksuja kustannusten mukaan. Toisaalta niiltä, joilla ei ole varaa maksaa, ei tietysti maksuja peritä tai jotakin toista kautta, esimerkiksi lapsilisien tai muiden, kompensoidaan.

Mutta tässä on luotu sellainen sekava systeemi, jossa monella eri tavalla pyritään asiaa hoitamaan. Se johtaa lopputulokseen, että monta kertaa eri järjestelmät kumoavat omia, toisia hyviä tai vähemmän hyviä tarkoituksia. Ehkä minä voin olla rohkeampi kuin ed. Kemppainen ja sanoa, että minusta tällainen subjektiivinen oikeus, joka tähän on luotu, on ajattelutavaltaan väärä. Minusta subjektiivinen oikeus ja velvollisuuskin on jokaisella vanhemmalla ensisijaisesti huolehtia lapsistaan ja tietysti, jos eivät vanhemmat pysty, meillä on yhteinen velvollisuus vanhempia auttaa.

Myös minusta on ollut järkyttävää, että korkeatuloiset ihmiset pitävät itsestäänselvänä, että he saavat yhteiskunnalta rahaa. Jos heillä on jokin tarve, se on yhteinen kanssa, josta viulut maksetaan. Näinhän on tämä maa mennyt, ja sitten ihmetellään vielä, minkä takia työnteko ei kannata ja minkä takia on työttömyyttä. Moni edustaja ei ehkä vieläkään osaa vetää syy- ja seuraussuhteita, että näillä kahdella asialla olisi jotakin tekemistä toistensa kanssa. Minusta erityisesti siellä salin oikealla reunalla varmasti ehkä kannattaisi enemmän ajatella sitä, että pyrittäisiin luomaan sellaisia järjestelmiä, joissa ainakin hyvätuloiset pystyisivät itse työnsä tuloksella, jos ovat terveitä ja työkykyisiä, vastaamaan omasta ja perheensä elatuksesta. Yhteiskunnalle jää varmasti riittävästi taakkaa, jos vähempiosaisista, pienempituloisista ja sairaista jne. huolehditaan. Tietenkin on monia muita järjestelmiä kuin lasten päivähoito, eikä tämä varmasti ole pahin tässä suhteessa, mutta tämä on yksi.

Mitä itse päivähoitoon tulee, itselläni on ollut suuri ilo, minulla on vähän vaille neljävuotias pojanpoika, jonka elämää olen seurannut ja häntä hoitanut ja päiväkodeista katsonut. Jotkut sanovat ja itse olen tehnyt saman johtopäätöksen muiden kanssa, että kyllähän pienet lapset monta kertaa päiväkodissa sairastavat hyvin paljon. Siellä leviävät ne taudit. Esimerkiksi meillä pikku-Joonasta, kun hän oli vuoden kahden vanha, oli pakko aina viikko, kaksi, kolme pitää jonkun sukulaisen kotona, meidän tai vielä minun vanhempieni kotona, jotta hän vähän vahvistui ja pääsi kurkku- ja korvatulehduskierteestä ohi. Minusta tämä nyt on ihan luonnollinen sukulaisten ja vanhempien velvollisuus eikä minusta edellytä mitään yhteiskunnan tukea muutenkaan.

Mutta tietysti myös on selvää, että päivähoitopaikkoja tarvitaan. Esimerkiksi minun miniäni opiskelee, ja jos hän joutuisi hoitamaan pikku-Joonasta, ei se opiskelu voisi edetä. Minusta päiväkotimaksuistakin tietysti voidaan keskustella,

ne eivät ehkä ole ongelma tällä hetkellä niin, että ne olisivat liian isoja. Vaikka minun poikanikin perhe on melko vähätuloinen, ehkä enemmän toivoisi, että laatu paranisi. Tuntuu, että henkilökunta on kovin kiireissään siellä ja työtä on liikaa eikä aina jakseta pikkumiesten ja -tyttöjen ongelmiin syventyä. Monta kertaa tämänkin päiväkodin, jossa minä viime vuosina usein olen vieraillut, piha on kuin kuralammikko, eikä sinne sitä muutamaa sorakuormaa vuosien varrella ole ilmestynyt. Minusta myös kunnallinen päivähoito voisi jossakin määrin tasoonkin kiinnittää huomiota, ja ehkä sitten on vanhempia, jotka mielellään hieman enemmän ehkä maksaisivatkin tästä.

On selvää, ettei kaikilla ole mahdollisuutta eikä halua hoitaa lapsia kotona, niin hyvä kuin se monessa tapauksessa olisi. Todellakin tarvitaan tässä suhteessa vaihtoehtoja, todellisia vaihtoehtoja, mutta niitä vaihtoehtoja tietysti on. Meidän pitäisi vain muistaa, että vaihtoehtoja tietysti on mutta vaihtoehtojen seurauksista joutuu itse kantamaan vastuun. Hyvätuloisten pitäisi hyväksyä se eikä vaatia, että yhteiskunta maksaa sen vaihtoehtoisen kustannuksen, joka heitä huvittaa valita.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Kuisma kuvaili kauniisti puheensa loppuosassa ihan selkeätä maalaisliittolaista perheyhteiskuntaa, joka maaseudulla ennen vallitsi ja jossa kaikki huolehtivat toisistaan. Se on ihan kaunis ajatus, mutta se tuskin tänä päivänä enää onnistuu.

Mutta minä käytän lyhyen puheenvuoroni siitä syystä, kun ed. Uotila ja muut puhuivat siitä, että jonot päivähoitopaikoissa ovat lisääntyneet parantuneen työllisyyden ansiosta. Tuskinpa vain niin, koska ne tilastolliset näkymät, jotka näkyvät työllisyystilastoissa, johtuvat siitä, että erilaiseen koulutukseen menevät henkilöt parantavat työllisyystilastoja, mutta heillä ei ole perheongelmia sillä tavalla. Yleensä he ovat nuoria ihmisiä, jotka ovat menneet koulutukseen ja tällä tavalla näkyvät noissa tilastoissa.

Toisaalta on otettava huomioon, että selkeä vaihto on tapahtunut siinä, että kun päivähoitoa ei enää ole siinä muodossa kuin aikaisemmin sillä kannattavuudella, jos näin voidaan sanoa, äidit ovat lähteneet töihin ja syrjäyttäneet sieltä sellaisen henkilön, joka on työssä hänen sijallaan, ja hän joutuu työttömyyskortistoon. Siinä ei siis tavallaan tapahdu mitään. Äiti on vain tähän saakka ollut kotona kotihoidon tuen turvaamana ja niillä varoilla. Hän menee takaisin työhön, koska kotihoidon tuella ei enää siinä mielessä pärjää, ja näin ollen sijainen joutuu pois työttömyyskortistoon. Se on fifty-fifty. Toisin sanoen parantuneet työllisyysnäkymät eivät selitä sitä, että päivähoitopaikkoihin on tullut jonoja. Syyt ovat muut, jotka puheenvuorossani näkemykseni taikka toivomukseni mukaan selvisivät, ed. Uotila.

Ed. Ryhänen: Arvoisa puhemies! Ed. Kuisma totesi, että Suomi on ainoa maa, jossa lapsen kotihoitoa tuetaan, taikka hän taisi sanoa näin: jossa terveen lapsen hoidosta maksetaan. En tiedä, onko todella näin. Mutta tiedän, että sosiaalipoliittisia tulonsiirtoja tehdään eri tavoin lähes kaikissa maissa, ainakin kaikissa ns. hyvinvointiyhteiskunnissa. Useat näistä tulonsiirroista kohdistuvat tavalla tai toisella ehkä eri nimikkeillä lapsiin. Suomi ei ole tässä asiassa edes Euroopan kärkimaita.

Jos ja kun, niin kuin ed. Kuisma puhui, rahaa ajatellaan, on ajateltava loppuun asti. Laillahan on aina ohjaava vaikutus ihmisten käyttäytymiseen. Perheet osaavat laskea, mikä on heille edullisempaa. Jos ja kun tällainen subjektiivinen laitoshoito-oikeus on olemassa, sitä käytetään. Tämä laitoshoitohan on joka tapauksessa kalliimpaa, selvästi kalliimpaa jo sinänsä kuin kotihoidon tukeminen.

Jos otetaan tällainen esimerkki, ed. Kuisma puhui omasta lapsenlapsestaan, minäkin puhun. Minulla on lapsenlapsi Lea. Hänen äitinsä on lasten päiväkodissa töissä. Hänellä olisi tänä päivänä suuri halu jäädä kotiin hoitamaan lastaan, jos tuollainen todellinen vaihtoehto olisi olemassa. Hänen tilalleen hoitokotiin palkattaisiin työttömyyskortistosta toinen ihminen, jolloin työttömyyskorvausta ei tarvitsisi hänelle maksaa, yhteiskunta säästäisi ja hän maksaisi palkastaan myös veroa. Me voisimme laskea esimerkin tästä asiasta, ja minä väitän, että monella tavalla tämä tulisi yhteiskunnalle halvemmaksi, edullisemmaksi ja ennen kaikkea pikkuisen olisi autettu myös työllisyysasiaa. Työllisyyskysymys on hyvin tärkeä asia lasten päivähoitokysymyksessä, ja tällaisen todellisen vaihtoehdon olemassaolo auttaisi merkittävästi työllisyyttä.

Ed. Jääskeläinen: Rouva puhemies! Kun ed. Kuisma käytti puheenvuoron, oli pakko vähän provosoitua. Hänen kohdallaan tuli mieleen Ollin mustapartainen mies, vai kuka se olikaan, joka uskalsi ajatella kaikki asiat toisella tavalla. Yhteen ajatukseen hänen puheessaan

saattoi yhtyä, siihen että verotus on Suomessa kohtuuttoman korkea. Se on sietämättömän korkea, ja se on sietämättömän korkea myös silloin, kun perheellä on lapsia, omia tai vieraita huolettavana ja hoidettavana. Mutta onhan myös näin, että meillä on luotu subjektiivinen oikeus kunnalliseen päivähoitoon, niin kuin edellä monetkin edustajat ovat melkein repliikkipuheenvuoroissa todenneet. Kotihoidon tuki on taitava vaihtoehto, taloudellisesti edullisempi, lasten kannalta usein parempi, nuhat ja muut eivät sillä tavalla valtaa lasta, niin kuin joskus saattaa nuorella iällä päivähoidossa joittenkuitten kohdalla tulla. Mutta perusongelmahan on myös siinä, mistä aloitin, että verotus on kohtuuttoman korkea eikä ota huomioon huollettavien määrää. Minusta siitä korjauksesta pitäisi myös tässä salissa voida päättää.

Ed. Saarnio: Arvoisa puhemies! Kun havaitsin, etten voi enää keskustelun tasoa madaltaa, uskalsin pyytää puheenvuoron. Minusta on edetty jo aika kauaksi siitä alkuperäisestä keskusteluaiheesta, josta keskustelu alkoi. Haluaisin vain kunnallisen päivähoidon puolesta sanoa muutaman saman, koska nyt on ennen kaikkea puhuttu laitoshoidosta ja sen ikään kuin tason mataluudesta ja siitä, että se taso on viime vuosina madaltunut. Haluaisin kuitenkin sanoa, että kunnallisen päivähoidon yksi vahva puoli on se, että esimerkiksi yksilapsisessa perheessä se on usein niin paljon virikkeitä antava tälle lapselle, että se saattaa olla lapsen kehityksen kannalta ensiarvoisen tärkeä hoitomuoto.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Mentäneenkö tässä riman alitse, koska vielä uskalsin puheenvuoron pyytää? Muutama vuosi sitten Oulussa lakkautettiin muun muassa perhepäivähoitopaikkoja. Luulimme Oulussa, että meilläpä ovat asiat paljon paremmin kunnossa kuin etelän isoissa kaupungeissa, esimerkiksi Espoossa. Ihmettelemme kovasti sitä, miksei täällä etelässä ja Helsingissäkään ole asioita saatu kuntoon.

Kun hallitus sitten vaihtui, syntyipä ongelmia. Oulun kaupunki vielä tänä syksynä sai siirrettyä 14 miljoonaa markkaa kotihoidon tukea päivähoitolaitoksiin. Tällä erää Oulussa on lapsia ainoastaan 800 kappaletta, jos lapsista tuollaista sanontaa saisi käyttääkään. Nyt ollaan nostamassa kiireesti ns. Oulu-lisää, jotta lapset voitaisiin nostaa pois jonosta. Meidän perhepolitiikkamme on aivan liian paljon poukkoilevaa, ja tosi on se, että yhteiskuntaa arvostetaan sen mukaan, kuinka se kohtelee pienimpiään, ja se ei kohtele oikein hyvin tällä erää.

Ed. Kemppainen: Rouva puhemies! Vielä lyhyesti siitä, kun ed. Kuisma otti subjektiivisen oikeuden keskustelussa kyseenalaiseksi: Itse en pannut sitä kyseenalaiseksi, mutta silloin, kun sitä laajennettiin, hieman epäilin, parannetaanko subjektiivista oikeutta laajentamalla päivähoitotilannetta. Sen on käytäntö osoittanut, minkä jo silloin sanomme, että näin ei käy, joten oikeassa oltiin. Mutta muistan keskustelun silloin, kun subjektiivisesta oikeudesta puhuttiin. Sanottiin, että emmehän me subjektiivisella oikeudella tarkoita ainakaan, että se koskee maanviljelijöitä ja rikkaita. Näin sanottiin keskusteluissa, mutta ketä se sitten koskee, jos se on subjektiivinen oikeus? Ei tämä ole ollut oikea tapa parantaa päivähoitotilannetta. Käytäntö on nyt näyttänyt sen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Hyssälä ed. Kuopan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Alho, Andersson C., Anttila U., Antvuori, Apukka, Aura, Bremer, Bryggare, Elo, Filatov, Haatainen, Hassi, Heinonen, Hellberg, Helle, Holopainen, Huotari, Hurskainen, Häkämies, Hämäläinen, Ihamäki, Immonen, Jansson, Joenpalo, Kallio, Kanerva I., Kanerva S., Kantalainen, Karhunen, Karjalainen, Karpio, Kautto, Kiljunen, Korhonen M., Korhonen R., Koskinen H., Koskinen Jari, Koskinen Johannes, Krohn, Kuisma, Kukkonen J., Kuosmanen, Laaksonen, Lahtela, Laine, Lamminen, Lapintie, Lax, Leppänen P., Lindroos, Lindén, Löv, Malm, Markkula M., Metsämäki, Mikkola, Mähönen, Mönkäre, Nikula, Nyby, Ojala R.,

Olin, Perho, Pietikäinen M., Pohjola M., Pohjola T., Prusti, Puisto, Pykäläinen, Rajamäki, Rantanen, Rask, Rauramo, Rosendahl, Saarinen, Saarnio, Sasi, Savela, Siimes, Skinnari, Soininvaara, Tahvanainen, Taina, Tiilikainen, Tiuri, Tiusanen, Tuomioja, Tykkyläinen, Uotila, Vartiainen, Vehkaoja, Viitamies, Viitanen, Viljamaa, Vähänäkki, Wahlström, Wideroos ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ala-Nissilä, Alaranta, Aula, Huuhtanen, Hyssälä, Isohookana-Asunmaa, Jääskeläinen, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Kemppainen, Kiviniemi, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korteniemi, Koski M., Kuoppa, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Lämsä, Manninen, Myllyniemi, Mölsä, Pekkarinen, Penttilä, Pesälä, Puhjo, Rehn, Rehula, Ryhänen, Saari, Smeds, Suhola, Takkula, Tarkka, Tennilä, Vehviläinen, Veteläinen, Vihriälä, Vistbacka ja Väistö.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aho, Andersson J., Backman, Biaudet, Brax, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Halonen, Huttu-Juntunen, Itälä, Jaakonsaari, Juhantalo, Juurola, Järvilahti, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalliomäki, Karjula, Kekkonen, Knaapi, Kokkonen, Koski V., Koskinen M., Kurola, Kääriäinen, Laakso, Laitinen, Linnainmaa, Lipponen, Luhtanen, Markkula-Kivisilta, Niinistö, Norrback, Nurmi, Ojala A., Partanen, Pehkonen, Peltomo, Pietikäinen S., Polvi, Pulliainen, Ranta-Muotio, Rimmi, Rinne, Roos, Räsänen, Saapunki, Tulonen, Törnqvist, Vanhanen, Virtanen, Vokkolainen ja Vuorensola.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 45 ei-ääntä; poissa 55. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhetta ryhtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

---

10) Hallituksen esitys luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden valvonnan tehostamiseksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 150/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 20/1996 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 91/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 21/1996 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhdistyslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 196/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 22/1996 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Hallituksen esitys laeiksi vuosilomalain 6 §:n, palkkaturvalain 12 §:n ja merimiesten palkkaturvalain 12 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 191/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 16/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Hallituksen esitys laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 162/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 16/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Hallituksen esitys maatalousyrittäjien lomituspalvelulaiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 190/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 31/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 31.

Keskustelu:

Ed. Hyssälä: Arvoisa puhemies! Vuoden 1996 alusta astuivat voimaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulaista annetun lain sekä kuntien valtionosuuslain 32 §:n muutokset. Näillä muutoksilla pyrittiin toteuttamaan Lipposen hallituksen ajamat kovat leikkaukset lomituspalveluihin ja saamaan valtiontaloudelle 250 miljoonan markan säästöt jo kuluvan vuoden aikana.

Me keskustan ryhmässä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kritisoimme jo silloin hallituksen suunnitelmia kohtuuttomiksi sekä maatalousyrittäjien että lomittajien kannalta ja sanoimme, että tavoitellut säästöt eivät voi toteutua sanotussa aikataulussa. Silloin vastalauseessamme esitimme säästötavoitteen jaksottamista kolmen vuoden ajalle, mikä sallisi pehmeämmän sopeutumisen ja millä vältettäisiin lomittajien irtisanomiset. Hallitusryhmät runnoivat kuitenkin läpi oman epärealistisen suunnitelmansa.

Käytännössä on kuitenkin tänä vuonna oltu siinä tilanteessa, että hallituksen esityksiä ei ole voitu toteuttaa. Kuluvan syksyn lisätalousarviossa lomitukseen jouduttiin osoittamaan lisää määrärahoja toteutumattomien säästöjen vuoksi lähes 100 miljoonaa markkaa ja huomiotta jätettyjen palkankorotusten vuoksi yli 60 miljoonaa markkaa. Toisin sanoen vuosi sitten esittämämme arvio kuluvan vuoden määrärahatarpeesta osui oikeaan.

Maatalousyrittäjien lomituspalveluihin esitetty arviomääräraha ensi vuodelle on noin kolmanneksen pienempi kuin vuonna 1995. Kolmanneksen leikkaus lomittajien palkkausmenoihin on käytännössä tehtävä irtisanomalla ja osaaikaistamalla maatalouslomittajia. Irtisanomisperusteet löytyvät, kun viljelijän lomaoikeuksia heikennetään ja toimintaa tiukennetaan erilaisilla lomitustyöaikaa ym. koskevilla rajoituksilla. On vaikea hyväksyä, että valtion säästöjen nimissä horjutetaan vakavasti hyvin toimimaan saatua lomituspalvelujärjestelmää. Kun muistamme, miten se syntyi, se oli osa tuloratkaisua taannoin.

Lomittajien irtisanomisen ja osa-aikaistamisen myötä lomituspalvelujen saatavuus vaarantuu maatalousyrittäjillä myös yllättävissä sairaus- ja tapaturmatapauksissa. Saavutettu netto-

säästö on kyseenalainen, kun lomittajien työttömyysturvasta ja toimeentulotukimenoista aiheutuvat kulut otetaan huomioon.

Lomituspalvelujärjestelmän murentamisen sijaan hallituksen olisi pitänyt pohtia, miten lomittajien työpaikat maaseudulla pystytään säilyttämään. Tosiasioista piittaamatta hallitus pyrkii nyt heikentämään tätä järjestelmää, mikä siis heikentää palvelujen saatavuutta ja uhkaa jättää jopa tuhat koulutettua lomittajaa työttömäksi. Tästä syystä tulemme toisessa käsittelyssä esittämään pykälämuutoksia kyseiseen lakiin.

Lakiehdotusta tehdessään hallitus on unohtanut tasapuolisuuden säästöjen kohdentamisessa, tavoitteet työllisyyden puolittamisesta sekä tavoitteet maaseudun elinvoiman ja työllisyyden turvaamisesta, mitkä sisältyivät muun muassa hallituksen hyväksymään maaseutupoliittiseen ohjelmaan. Voidaankin todeta, että ohjelmalla ei ole mitään merkitystä, jos käytännön päätökset toimivat sen vastaisesti.

Arvoisa puhemies! Suomalainen maatalous elää voimakasta murroskautta. Euroopan unionin jäsenyyden myötä Suomessa siirryttiin kansallisen maatalouspolitiikan sijasta unionin yhteisen maatalouspolitiikan aikakauteen. Tämä on vaikuttanut voimakkaasti kotimaisen maataloutemme taloudellisiin edellytyksiin. Paineet rakennemuutokseen ovat olleet voimakkaat ja ne todennäköisesti tulevat vielä kasvamaan vuoteen 99 kestävän siirtymäkauden kuluessa kohti loppuaan.

Unionin mukanaan tuomat muutokset ovat kuitenkin vain osa siitä mullistuksesta, jonka keskellä viljelijäväestö tällä hetkellä elää. Tässä on tietenkin mukana yhteiskunnan yleinen modernisaatiokehitys, joka ulottaa lonkeronsa myös maaseudulle, ja näin ollen viljelijäväestön voimakkaasti perinteiseen talonpoikaiseen kulttuuriin pohjautuva ja sitä noudattava elämäntapa on kokonaisuudessaan voimakkaiden muutospaineiden alaisena. Tämä on johtanut tilanteeseen, jossa viljelijät maaseudulla kokevat suurta turvattomuutta ja epävarmuutta tulevaisuuden suhteen. Huoli on siis paljon syvempää ja laajempaa kuin pelkkä taloudellisen toimintakyvyn heikkeneminen, jota tällä lakiesityksellä hallitus parhaansa mukaan yrittää jälleen toteuttaa.

On oleellista, että viljelijät näissä paineissaan kokevat toimineensa oikein kulttuuristen koodiensa mukaisesti, mutta silti käsillä on suuri murros. Monet joutuvat lopettamaan maataloustuotannon kokonaan tai muuttamaan merkittävästi toimintatapojaan. Ulkoisten ehtojen muuttuessa jatkuvasti nopeaan tahtiin suhteellisen vakaaseen elämään tottuneet viljelijät kokevat joutuneensa tilanteeseen, jossa mahdollisuudet oman elämän hallintaan ovat luisumassa käsistä.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos järjesti juuri hiljattain kirjoituskilpailun, johon saapui 72 kappaletta maatalousyrittäjien kirjoituksia. Näissä kirjoituksissa, joiden takana ovat siis ihan oikeat ihmiset, jotka ihan oikeasti tuntevat ja kokevat tätä murrosta, mitä tämä kyseinen lomituspalvelulakikin suoraan edistää, tuotiin voimakkaasti esille se emotionaalinen, henkinen, turvattomuus, joka myös maaseudulla on nyt syntynyt. Voikin kysyä tässä vaiheessa, edistääkö hallitus tällä lailla, joka nyt on tuotu tänne, sitä selviytymisstrategian luomista, jota maaseutu tällä hetkellä tarvitsisi leikkausten ja lyömisen sijaan. Näistä kirjoituksista sai selkeän viestin siitä, että tähän oman elämän hallintaan, joka on luisumasta käsistä, he tarvitsevat tukea ja silloin kaikki ne asiat, jotka heikentävät maaseudun ja maanviljelijöiden elämän piirin hallittavuutta, ovat varmasti omiaan myös tämän kansanosan syöksemisessä entistä suurempaan ahdinkoon.

Tämän takia, kuten jo totesin, tulemme esittämään tähän muutoksia ja toivomme, että siinä käsittelyssä saamme mahdollisimman laajan tuen kansanedustajilta maaseudun kehittämiseksi.

Ed. M i k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen elänyt puolet elämästäni myös maaseudulla, olen pienestä maatalosta kotoisin ja vieläkin se on meillä hallinnassa. Minua jollakin tavalla hiukan ihmetytti tämä ed. Hyssälän puheenvuoro sillä tavalla, että käydään erittäin kovaa ja kiivasta keskustelua siitä, että perinteinen maatalous ja maatalous yleensä vaatii tätä ja että elämänhallinta edellyttää tätä tukea. Minulla on semmoinen käsitys, että perinteinen maatalous ei ole saanut koskaan tukea ja on tullut toimeen vaatimattomissa oloissa. Myönnän sen, että nykypäivänä maatalous tarvitsee tukea ja kaikkea muuta, mutta ei kannata puhua kauhean suuresta perinteestä. Se on ollut ylpeys nimenomaan suomalaisella talonpojalla, että hän on tullut omillaan toimeen aina, ja niin hän haluaa nykyäänkin tulla mahdollisimman pitkälle.

Tämä sama keskustelu käytiin äsken kotihoidon tuesta. Jollakin tavalla luulen, että montaa suomalaista, vähän vanhempaa naista hiukan ihmetyttää tämä keskustelu. Kyllä ennen hoidet-

tiin lapset kotona ilman kotihoidon tukeakin ja niin haluavat vastaisuudessakin monet tehdä.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkona tähän ed. Mikkolan vastauspuheenvuoroon. Jäin myös hämmästelemään ed. Hyssälän puheenvuorossa sitä, että kun etsitään ratkaisuja maatalouden selviämiselle, niin vedotaan yrittäjyyteen, yrittäjän riskiin ja sitä kautta tarvittaviin tukiin ja vakuuksiin, toisin päin tarvittaessa vedotaan palkansaajien palkkaan ja palkansaajien etuuksiin. Kun ajatellaan yrittäjyyttä, kysyisin, miltähän budjetin momentilta löytyvät yksityisyrittäjän lomittajat? Kun yksityisyrittäjä pyörittää kampaamoa tai yksityistä firmaa, niin mistäs hän ne lomittajat ottaa, että hän pääsisi joskus myös vapaalle?

Toiseksi lomittajien määrärahan riittämisestä. Sosiaali- ja terveysjaostossa kävi ilmi, että kunnissa, joissa asia oli organisoitu, oli otettu huomioon nämä rajoitteet, pärjättiin määrärahalla, mutta sitten ne, jotka eivät pyrkineet sitä järjestelemään, esittivät, että mehän sanottiin jo etukäteen, että ei riitä. Ei varmaan riitä, jollei toimita rahojen puitteissa.

Ed. K a r h u n e n : Arvoisa puhemies! Huomasin tyydytyksekseni, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on tehnyt tänne mietintöön maa- ja metsätalousvaliokunnan esittämän muutoksen, joka koskee nuorten, uusien ja alkavien maatalousyrittäjien vuosilomaoikeutta.

Hallituksen esityshän lähti siitä, että ellei aloittavalla maatalousyrittäjällä ole ollut vuoden alusta voimassa MYEL-vakuutusta, niin hänellä ei ole oikeutta vuosiloman pitämiseen. Nyt tämä on korjattu siten, kuten maa- ja metsätalousvaliokunta esitti, että jos saman maatalousyrityksen maatalousyrittäjät eivät ole aikaisemmin kyseisenä kalenterivuonna käyttäneet tätä oikeutta, niin se voidaan sukupolvenvaihdoksen tai myynnin yhteydessä siirtää alkavalle yrittäjälle. Tämä olisi johtanut aika kohtuuttomiin tilanteisiin esimerkiksi, jos ajatellaan aivan teoreettisesti, että helmikuussa olisi tilan omistaja vaihtunut, katsottaisiin, että vuoden alussa ei ole ollut vakuutusta. Nyt tämä ongelma poistuu.

Sen sijaan on valitettavaa, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ei ole mietinnössään kiinnittänyt huomiota hallituksen esityksen pykälään 17, jossa puhutaan lomittajien kokonaistyöpäivän pituudesta, joka on hallituksen esityksen perusteluissa määritelty 7,5 tuntiin. Valiokunta sai asiantuntijalausunnoissa selvityksen, että tämä 7,5 tunnin työaika ei ilmeisesti tule turvaamaan maatalouslomittajien kokoaikaisuutta, ja olisikin toivonut, että mietintöön olisi laitettu 9 tunnin raja tämän sijaan, koska silloin asetuksessa oltaisiin voitu tuntimäärää muuttaa. Nyt kun hallituksen perusteluissa lukee 7,5 tuntia, niin asetus ei voi olla ristiriidassa hallituksen esityksen perusteluiden kanssa ja nyt sitä ei voida asetuksella muuttaa. Pidän sitä valitettavana, koska pelkään, että tämä esitys saattaa vaarantaa työllistämistavoitetta, joka hallituksella pitäisi olla tärkeänä työttömyyden kanssa kamppaillessaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Sosialidemokraatit ovat tänään kovin nostalgisia. Edellisessä keskustelussa ed. Kuisma muisteli vanhaa perheyhteisömallia, jossa kaikki pitivät huolta toisistaan. Vaari oli hoitamassa kotihoidon hommia, kun muut olivat töissä ja tällä tavalla. Nyt ed. Mikkola muistelee vanhaa luontaistalousaikaa, jota minäkin olen elänyt, jossa aina syksyllä lyötiin nuijalla sikaa päähän, puolikas vietiin kauppaan ja puolikas laitettiin punttuun itselle. Ne olivat ihania aikoja, ed. Mikkola, mutta kyllä te olette pahasti ajastanne jäljessä, jos te ajattelette, että maanviljelijän pitäisi pärjätä vielä tällä tavalla. Nyt ollaan ihan uudessa ajassa, jossa tuotantopanokset ovat kalliimmat kuin mitä tuotosta saadaan, niin viljasta kuin muustakin. Ei maanviljelijä voi pärjätä ilman tukea. Se on yleiseurooppalainen ja yleismaailmallinenkin asia, ja näitä on nostalgian varjoon turha peittää.

Mitä tulee ed. Puiston puheisiin yrityselämästä, että maataloustuottajat vertaavat itseään yrittäjiin. Saattaa olla, että jossakin hienostopiireissä niin sanovat, mutta ei sitä nyt voida ihan tällaiseen yrityselämään verrata sikäli, että maataloudessa tulos on itsestäänselvä. Se ei ole ilman tukea voitollinen koskaan eikä missään tapauksessa. Sen sijaan yrityselämässä saattaa käydä hiukan paremminkin; saattaa kääntyä voitoksikin joskus, mutta maataloudessa ei koskaan. Se on laskennallinen selvä ilmiö. Kyllä turkulaiset ovat vähän väärillä linjoilla, mutta muuten turkulaiset ovat ihan mukavia.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa puhemies! Olisin todennut ed. Mikkolalle, että unionin maatalouspolitiikka perustuu tukiin, halusimme tai emme. Jos ed. Mikkola viljelee omaa pientä kotinostalgisluontaistaloutta, niin siihenkin ne EU-tuet kyllä ulottuvat, joten ed. Mikkolan on kyllä niistä tehtävä EU:lle tiliä ja saatava tuki sitten sinne

pieneen perunamaahan ja rypsipeltoon, mitä siellä mahtaa ollakaan.

Ed. Puistolle olisin halunnut todeta, että viljelijät tekevät seitsemänpäiväistä työviikkoa verrattuna muihin yrityksiin. Lehmät lypsetään seitsemänä päivänä. Toisaalta haluaisin muistuttaa lomitusjärjestelmän historiasta, että tämä on ollut, silloin kun tämä on syntynyt, osa tulosopimusta, osa maatalouden tulojärjestelmää, ja sellaisena se on silloin, kun siitä on sovittu, kirjattu.

Haluaisin korostaa, jota puheessanikin toin esille, että tässä on uhkana nyt, että tulee tuhat uutta työtöntä maaseudulle, ja nämä ovat kyllä sellaisia työttömiä, joita on erittäin vaikea työllistää. He eivät varmasti helpolla löydä sieltä uutta työtä. Kyllä näitä asioita täytyy vaakakupissa vähän punnita suuntaan ja toiseen.

Ed. K e m p p a i n e n : Herra puhemies! Minunkin puheenvuoroni kirvoitti ed. Mikkolan puheenvuoro. Te sanoitte, että ei niitä ennen ollut. Te käytätte sitä perusteena, että ne joutavat sen takia pois. (Ed. Mikkola: Puhuin perinteisestä maanviljelyksestä!) — Kyllä, mutta silloin pitää tietysti verrata. Säästöt tässäkin ovat osin perusteltuja ja osin on kysymys järjestelmän järkevöittämisestä, mutta jos tämä on perustelu, niin kyllä, ed. Mikkola, silloin teidän pitää katsoa omaan napaankin. Ei ollut ennen pekkasvapaita, ei ollut ennen 40-tuntista työviikkoa, ei ollut työterveyshuoltoa, ei ollut sitä ja tätä. Mutta sillä puolen ei vain minkäänlaisella perusteella anneta uusiin järjestelyihin mahdollisuuksia. Teidän perustelunne maataloussäästöille vanhalla historialla ei kyllä ole oikein varsinkin, kun sosialidemokraattinen poliittinen liike on itse ollut ajamassa nopeutettua rakennemuutosta maatalouteen, jossa pienellä luontaistuotantoluontoisella tilalla ei ole elämisen mahdollisuutta, vaan koko ajan ajetaan isompiin ja isompiin yksiköihin.

Ed. Puiston puheenvuoroa täällä jo kommentoitiinkin, että yrittäjäkö vai virkamies on maanviljelijä. Kyllähän, kun Suomi ajettiin EU:hun, niin tuli iso muutos siihen, että suuri osa työn tuloksesta syntyy tuella jne., eikä siihen ole muuta vaihtoehtoa. Tältä puoleltahan silloin arvosteltiin, että näin ei pitäisi tehdä, koska siinä murennetaan tavallaan maatalousyrittäjän selkärankaa, kun tulos ei olekaan enää työstä eikä omasta yrittämisestä riippuvainen. Mutta uskon, että se työnteon moraali on kyllä niin syvästi suomalaisissa juurissa ja varmasti maanviljelijät on eniten työtä tehnyt väestönosa, että ei se yrittäjyys, ja yrittäminen ja työhön tarttuminen ihan äkkiä sieltä katoa.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Tämä lomitusasia on varmasti meille kaikille tietyllä tavalla tärkeä. Lomitusjärjestelmän kehittämisellä on hyvin pitkät perinteet kaiken kaikkiaan, eli se alkoi 70-luvun alkupuolella, ja lomituspalvelut ovat osa viljelijän sosiaaliturvaa ja niillä on ollut koko ajan hyvin vankat sosiaali- ja terveyspoliittiset perusteet.

Lomituspalvelut ovat useimmille karjatalouden harjoittajille ainoa mahdollisuus irroittautua työstään sairauden, synnytyksen ja vuosiloman vuoksi. Laissa määritellyt henkilökohtaiset oikeudet vuosilomaan, sijaisapuun ja viikkovapaaseen ovat turvanneet tämän mahdollisuuden lomittajien ammattitaidon parantuessa.

Tämän järjestelmän turvaaminen myös jatkossa on erittäin tärkeää ja se, että ne 22 lomapäivää pystytään pitämään. Tämä on myös sukupuolten tasa-arvon kannalta erittäin tärkeää ja nimenomaan niin, että lomaoikeus jatkuisi tulevaisuudessakin henkilökohtaisena. Tulee muistaa, että maatiloilla, joissa on karjataloutta, työskennellään jokaisena viikonpäivänä, sunnuntaisinkin noin 4—5 tuntia. Vuodessa työpäiviä kertyy heillä 343 päivää, kun palkansaajilla se jää vähän 200 päivän päälle.

Lähes kaikissa unionin muissa jäsenvaltioissa on myös lomituspalvelujärjestelmä, joskaan ei sillä tavalla ja niin hyvin kehitetty kuin Suomessa. Minulla on sellainen kuva, että muissa jäsenvaltioissa pyritään nyt myös viljelijän sosiaaliturvaa kehittämään, ja Suomi on yhtenä esimerkkimaana.

Tiedämme sen, kun maatilojen rakenneratonalisointia toteutetaan tulevaisuudessa kiihtyvällä vauhdilla, että karjakoko tulee kasvamaan ja sidonnaisuus tiloilla tulee lisääntymään. On aivan selvää, että lomitusjärjestelmän tarpeellisuus tulee entistäkin tärkeämmäksi. Minusta on ihan mielihyvällä todettava, että eduskunnassa ei ole sinällään kyseenalaistettukaan sitä, etteikö viljelijöillä tulisi olla lomitusjärjestelmään pohjautuvaa lomaoikeutta.

Hyvin monissa tuloratkaisuissa viljelijän saamaa tuloa siirrettiin lomitusjärjestelmän rahoittamiseksi. Se on ollut kaiken kaikkiaan hyvin merkittävä summa. Tämä tulee aina muistaa, eli tulokorotus näkyisi nyt tuotteiden hinnoissa, mutta lomaoikeutta pidettiin kuitenkin viljelijöiden keskuudessa niin tärkeänä, että oltiin valmiit

tietyistä tulonkorotuksista luopumaan ja sillä omalta osaltaan kustantamaan lomitusjärjestelmää.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana on myös kehitetty hyvin voimakkaasti lomittaja-ammattikuntaa ja onkin saatu hyvin ammattitaitoisia lomittajia. Nyt ollaan siinä tilanteessa, kun leikkauksia edelleen toteutetaan, että koko lomittaja-ammattikuntajärjestelmä on tietyllä tavalla romuttumassa. Kun parhaimmillaan oli noin 12 000 ammattitaitoista lomittajaa, nyt luku on noin 5 000 lomittajaa. Muutokset, jotka nyt lakiesitykseen sisältyvät, jossa mennään siihen järjestelmään, että kunnassa saa olla noin 60—70 prosenttia kuukausipalkkaisia lomittajia ja loput osa-aikaisia, johtavat siihen, että ammattitaitoiset lomittajat yhä enenevässä määrin siirtyvät muihin tehtäviin. Lomittaja-ammattikunta siinä mielessä heikkenee ja mahdollisuus saada ammattitaitoista lomituspalvelua tietyllä tavalla vaarantuu.

Ed. Puisto toi esille sen, että pienyrityksissäkään ei ole lomitusjärjestelmää, mutta pienyrittäjien lomitusjärjestelmähän on laissa. Vuosi sitten hallitus budjettiesityksessään esitti koko lain lakkauttamista, (Ed. Rajamäki: Se oli edellisellä kaudella!) mutta sosiaali- ja terveysvaliokunta ei kuitenkaan tätä hyväksynyt, vaan teki mietinnön, että laki säilytetään ja myös edellytti, että hallitus valmistelee seuraavan kahden vuoden aikana etujärjestöjä kuunnelleen sellaisen mietinnön, muistion tai raportin, jossa voitaisiin lähteä liikkeelle siitä, millä tavoin pienyrittäjien lomitusjärjestelmää voitaisiin kehittää. Sillä ei minusta ole mikään peruste se, että jos pienyrittäjillä ei ole nyt mahdollisuutta lomitusjärjestelmään, että myös maatalouden puolelta sitä pitäisi heikentää. Ei näin, vaan sillä puolen pitäisi pystyä tilannetta korjaamaan.

Ed. Karhunen toi esille lain 17 §:ssä olevan lomittajien työtuntimäärän. Se on kuitenkin mietinnössä huomioitu. Mietinnössä on kirjattu näin: "Valiokunta pitää tärkeänä, että maatalouslomittajien kokoaikaisuuden perusteena oleva tuntimäärä asetetaan sellaiseksi, että toiminta voidaan järjestää niin maatalousyrittäjän kuin lomittajan kannalta tarkoituksenmukaisesti ja toiminnan tavoitteet saavuttaen." Eli kyllä se mietintöön on kirjattu ja sitä voidaan ja tulee jatkossa tarkastella niin, että niin lomittajien kuin myös maatiloilla lomitus voidaan järjestää mahdollisimman hyväksi.

Olemme myös vastalauseessamme esittäneet, että sunnuntairajoitus olisi pitänyt poistaa. Nythän se mahdollistaa loman pitämisen vain kolmena sunnuntaina tai juhlapäivänä. Tämä on siinä mielessä erikoinen, että millään väestöryhmällä ei lakiin ole kirjattu sellaista pykälää, jossa rajoitettaisiin loman viettämistä sunnuntaisin. On aivan selvää, että yritysmaailmassa työntekijät joutuvat hyvin paljonkin sovittelemaan omia lomiaan, milloin ne pidetään, eikä niitä suinkaan voida pitää aina silloin, kun haluttaisiin, mutta ei lakiin ole kirjattu tällaisia rajoituksia ja me emme voi tällaista hyväksyä.

Myös olemme vastalauseessamme esittämässä sitä, että tehtäväosuutta ei tulisi tällä tavalla jakaa, koska siinä on hyvin pitkälle kysymys ammattitaitoisten lomittajien irtisanomisesta eli itse asiassa me joudumme nyt noin 1 000 ammattitaitoista lomittajaa sanomaan irti. Niin kuin hyvin tiedetään, työpaikkojen hakeminen ei ole helppoa tällä ammattikunnalla, vaan edessä on suoraan työttömyyskorvauksien hakeminen ja sosiaaliluukulle meno.

Tällä 100 miljoonan markan säästöllä, jos sitä ei nyt olisi toteutettu, olisi paljon paremmin pystytty lomitusjärjestelmää toteuttamaan ja myös estämään se, että lomittaja-ammattikuntaa lähdettäisiin näillä toimenpiteillä alas ajamaan.

Kun viime vuonna esitimme oman säästöohjelmamme, silloin leikkaus oli 250 miljoonaa markkaa. Silloin esitimme, että sitä olisi jaksotettu useammalle vuodelle, ja jos se olisi silloin toteutunut, niin tässä olisi menty paljon järjestelmällisemmin ja ennen kaikkea olisi pystytty lomittaja-ammattikunta säilyttämään ja toteuttamaan lomitusjärjestelmääkin paljon paremmin niin viljelijöitten kuin lomittajien kannalta katsottuna.

Ed. K a l l i : Arvoisa herra puhemies! Lomituspalvelulain uudistus on seurausta siitä, että rahaa on käytettävissä tähän tarkoitukseen, niin kuin kuulimme, 100 miljoonaa markkaa vähemmän.

Maa- ja metsätalousvaliokunnalla oli mahdollisuus antaa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle lausunto, jossa se yksimielisesti korosti niitä asioita, joita sosiaali- ja terveysvaliokunta kiitettävästi on ottanut huomioon.

Lakihan koskee maatalousyrittäjiä, ei ainoastaan kotieläintiloja. Hyvää siinä on se, että se lisää jonkin verran joustavuutta, ja huonoa se, että se rajaa lomaoikeutta ja erityisesti pienemmästä päästä, niiltä kotieläintiloilta, joilla vähemmän on kotieläinyksiköitä. Ne ovat selvästi menettäjiä.

Maa- ja metsätalousvaliokunta korosti sitä, että nimenomaan päätoimisia, jatkuvasti sitovuudessa olevia viljelijöitä on syytä ottaa huomioon, ja sen johdosta järjestelmän turvaaminen on tärkeintä ja toisaalta tietenkin, että pyritään turvaamaan mahdollisimman monta työpaikkaa, jotka osaltaan takaavat myös sen, että nimenomaan sijaisavun kaltaisissa elämäntilanteissa tätä joukkoa voidaan käyttää hyväksi ja turvata maatalousyrittäjälle jonkinlaisia palveluja.

Korostan sitä, että tässä asiassa maa- ja metsätalousvaliokunta oli varsin yhtenäinen.

Ed. K o m i : Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän sangen hyvin sen, että maatalouden säästöpaketissa joudutaan puuttumaan myös maatalouslomituslakiin ja sitä kautta etsimään keinoja, miten pienenevillä resursseilla kyetään homma hoitamaan.

Ärsyynnyin hieman ed. Puiston kannasta tähän koko maatalouslomitukseen. Hän muun muassa vertasi tätä pienyrityksiin. Vertailu voidaan suorittaa myös maatalousyrittäjien sisällä eli sielläkään suuri joukko maatalousyrittäjiä, joilla ei ole karjaa, ei ole lomituksen piirissä ja se on suurempi joukko maatalousyrittäjistä kuin loman saajat. Tämä on täysin perusteltua. Vain ne ihmiset, joilla on 7-päiväinen työviikko ja 52 viikkoa vuodessa työtä, saavat 22 päivän lomat, ja he ovat varmasti sen ansainneet.

Mielestäni on jäänyt vielä vähälle huomiolle, että tämähän on osa viljelijän palkkaa eli tuloneuvotteluissa sovittu osa. Jos palkansaajalta jotain saavutettua etua pyritään poistamaan, niin tiedämme, miten katkera paikka se olisi. Kuitenkin viljelijöiltä, näiltä loman saajilta, etua ollaan valmiit leikkaamaan. (Ed. Elo: Eikö palkansaajien etuja olekaan leikattu? Viety työpaikat ja verotus kiristetty äärimmilleen!) — Valitettavasti viime vuosina juuri päinvastoin, palkansaajien ansiotaso on noussut selkeästi.

Lisäksi työttömyyden kasvaminen on sangen nurinkurista. Otetaan työtä pois ihmisiltä, jotka työtä tarvitsisivat, ja annetaan niille, joilla sitä jo liikaa on.

Ed. M ö l s ä : Arvoisa puhemies! Täytyy myöntää, että myös itse pikkuisen provosoiduin täällä esitetystä minusta aiheettomastakin kritiikistä, jota edustajat Puisto ja Mikkola lakia ja sen sisältämää asiaa kohtaan esittivät. Minusta kuitenkin lakiesitys on lievä parannus nykyisin voimassa olevaan lomituslakiin, ja siltä osin täytyy tämä tyydytyksellä todeta ottaen kuitenkin huomioon sen, että leikkaukset sinänsä vievät paljon pohjaa pois lomitusajatukselta.

Kahteen yksityiskohtaan olisin puuttunut. Kun ed. Karhunen totesi työllistämisvelvoitteesta, joka on 7,5 tuntia, että se olisi pitänyt kirjata selvemmin, niin itse olen täysin päinvastaista mieltä. Minusta on hyvä, että sosiaalivaliokunta, joka mietinnön on laatinut, ei ole asiaa korostanut sen enempää kuin mietinnössä on mainittu. Huoli siitä, että lomittajien työllisyys säilyy, on tietysti yhtäläinen kaikilla, mutta minusta tämä 7,5 tuntia jo siihen johtaa. Täällähän on selvitysvelvoite myös maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä, että asiaa on seurattava ja todettava, aiheuttaako tämä huolta lomittajien täystyöllisyyden suhteen.

Toinen yksittäinen kohta, johon haluaisin puuttua, on se, että lakiesityksessä poistetaan viikkovapaajärjestelmä ja sen tilalle luodaan ostojärjestelmä, jolla maatalousyrittäjä voi ostaa lomaa tiettyyn hintaan. Hinta on myös määritelty laissa, se on 39 markkaa tunnilta, ja minusta ja asiantuntijoittenkin kuulemisen perusteella se on niin korkea, että sitä ei suinkaan ole kaikilla mahdollisuutta maksaa. Kun monessa yhteydessä on puhuttu työllisyydestä ja työllistämisestä, niin tämä valitettavasti johtaa siihen, että tältä osin työllisyys ei ainakaan parane vaan päinvastoin tulee heikkenemään.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Työvaltaisen kotieläintuotannon kannalta kyseessä on tietysti tärkeä palvelumuoto ja myös tulevaisuuden kannalta tärkeä tukijärjestely. Toisaalta ongelma oli se, että viime kaudella muun muassa tämän aika härskisti annettiin kasvaa, miljardin markan potista lisäbudjeteissa jopa 200 miljoonalla markalla samaan aikaan, kun muihin käytiin kiinni. Tehtiin aika paljon virheitä siinä, että tätä olisi voinut kriittisestikin kehittää osana yleistä valtiontaloutta. Esimerkiksi asetuksilla ym. tulkinnoilla tehtiin väljyyttä: isäntä otti loman, emäntä lähti mukaan, emäntä otti loman, isäntä lähti mukaan. Tällä tavalla tehtiin kovin paljon. (Ed. Kemppainen: Ei se ole keinottelua!) — Näin nuoret tuottajat ovat kertoneet esimerkkejä, hyvät ystävät, monessa kunnassa. — Tämän takia on hyvin tärkeää, että nyt katsotaan, että tämä tärkeä järjestelmä säilytetään, oli säästöpaineita tai ei. Kunnallinen lomitustoiminta ja myös mahdollinen yhteinen lomituksenpito eli molempien yrittäjien yhtäaikainen lomajärjestely voisi luoda maatalouslomittajien kokoaikai-

selle työsuhteelle parhaat mahdolliset lähtökohdat.

Huomiota on myös kiinnitettävä siihen, että järjestelmää uhkaa työntekijöiden etujen heikkous ja tämän ammatin motivoimattomuus. Tältä osin kunta maksaa lomittajalle normaalin kilometrikorvauksen vain yhdestä työmatkasta päivittäin ja työmatkathan ovat useita kymmeniä kilometrejä. Toisen eli iltamatkan lomittaja ajaa omalla autollaan täysin ilmaiseksi ja kumpikaan matka ei ole ns. työaikaa. Tämän takia maa- ja metsätalousvaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että lomitusjärjestelmän toimivuus jatkossa kyllä edellyttää sitä, että myös työntekijöiden edut pidetään ajan tasalla ja työn arvostus otetaan mukaan, koska tässä asiassa maatalouden etu on myös työntekijöiden asemaan huomion kiinnittäminen.

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa puhemies! Oli hyvä, että ed. Rajamäki toi esille sen näkökulman, että tämä maatalouslomitusjärjestelmä tulisi säilyttää. Näin olin äsken kuulevinani. Siinä mielessä tietenkin on ilolla todettava, että järjestelmä muistaakseni aikanaan luotiin tulopoliittisten neuvottelujen, jonkin Liinamaa-sopimuksen yhteydessä ja tämä on viljelijöille erittäin tärkeä.

Ed. Komi toi esille, että on kysymys viljelijän palkasta. Niinhän on. Koko lomitusjärjestelmä on osa viljelijän palkkaa. Mutta on aivan selvää, että nämä muutokset, mitä nyt tehdään, kyllä johtavat myös kaikkeen siihen, mitä maatalouspolitiikassa yleensä on nyt tapahtumassa, kun ollaan menossa entistä suurempiin tilayksiköihin. Kyllä tämä lakiesitys, joka nyt on käsittelyssä, kuten jo edellisissä puheenvuoroissa on kuultu, rankaisee nimenomaan pieniä karjatiloja ja suosii nimenomaan suurempia päätoimisia tiloja. Sille löytyy tietenkin kestävät perusteet, mutta kyllä tässä tietty linjavalinta ollaan nyt tekemässä. Mutta on hyvä kuulla, että suurin hallituspuolue on myös valmis tukemaan sitä, että lomitusjärjestelmä säilytetään ja sitä kehitetään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Hallituksen esitys vuoden 1996 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 228/1996 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. E l o : Herra puhemies! Moni edustaja, joka ei ehkä ole kovin tarkasti vielä ehtinyt tutustua tähän kolmanteen lisätalousarvioon, saattaa ihmetellä, minkä takia nyt puheita pidetään siitä. Tämähän ei ole kovin monimutkainen asia tällä kertaa. Tietysti voidaan keskustella siitä, onko oikein, että tällä noin 1,5 miljardin markan summalla, joka saadaan valtionyhtiöiden myyntituloina, vähennetään pelkästään valtion velkaa. Minun mielestäni tämä on oikein. Se on oikea toimenpide. Haluan nimenomaan, herra puhemies, tässä yhteydessä kiinnittää huomiota valtion velkaongelmaan, sen suuruuteen ja erityisesti siihen, miten tätä velkaongelman taakkaa jaetaan.

Kun esimerkiksi julkisuudessa sekä valtiovarainministeri Sauli Niinistö että pääministeri Paavo Lipponen ovat esittäneet sen, etteivät kansanedustajat, jotka ovat kritisoineet tätä hallituksen tiettyä linjanvetoa, oikein ymmärrä velkaongelman suuruutta, niin, herra puhemies, minä vakuutan ymmärtäväni ja ymmärtäväni sen erittäin hyvin. Se on edelleenkin erittäin suuri. Esimerkiksi kun tässä todetaan, että tämän vuoden valtion nettolainanoton kokonaismääräksi jää noin 37,5 miljardia, niin sehän tekee meidän bruttokansantuotteestamme noin seitsemän prosenttia. Se on merkittävästi enemmän kuin esimerkiksi Maastrichtin sopimuksen kriteerit ovat julkisen vajeen osalta. Mutta niin kuin me tiedämme, onneksi suomalaisten kuntien ja toisaalta sosiaalirahastojen tilanne on sen verran hyvä, että meidän tilanteemme ei sentään ole aivan niin paha kuin se on valtiontalouden osalta. Eli velkaongelma, olen jopa sitä mieltä, on suurempi kuin ehkä edes hallituksen puolelta tajutaan.

Ensimmäisenä ottaisin esille sen, miten aiotaan Emun tilanteessa, Euroopan raha- ja talousunionin tilanteessa reagoida. Useinhan on todettu se, että meillä pitäisi olla mieluiten ylijäämäinen valtiontalous, ja itse olen aivan samaa mieltä. Sen takia, herra puhemies, pidän erittäin suurena riskinä tällä hetkellä sitä, että meidän valtiontaloutemme vaje erityisesti budjettivajeen osalta on niin suuri kuin se on. Velkaongelmakin on omalla tavallaan tietysti suurta luokkaa, mutta kuitenkin korostan tätä vajeen ongelmaa.

Jos ajatellaan sitä, miten esimerkiksi suhdanteiden heiketessä Emun ensimmäisen vaiheen ja ensimmäisten vuosien aikana valtiontalous voisi reagoida, niin ei meillä ainakaan olisi kovin paljon varaa elvyttää valtiontalouden kautta, koska velkaongelma säilyy. Me emme pääse tästä lähes 40 miljardin valtion budjettivajeesta vielä pariin kolmeen vuoteen lähellekään tasapainoa, vaan väittäisin, että meillä menee tuollaiset viisi vuotta, ennen kuin me pääsemme tasapainoon, jolloin, niin kuin sanoin, valtiontalouden puolelta meillä ei ole varaa Emun tilanteessa kuitenkaan olla elvyttämässä. Siinä mielessä pidän erittäin suurena riskinä tätä Emun ensimmäistä vaihetta, siis mennä mukaan ensimmäisten joukossa. Pidän oikeastaan yltiörohkeana tätä Suomen asennoitumista verrattuna esimerkiksi Ruotsin asennoitumiseen.

Kun nyt valtioneuvoston puolelta on asetettu jonkinnäköinen selvitysryhmä myös selvittämään, mitä riskejä ja haittoja sekä etuja Suomelle on Emusta, niin kyllä minä suosittelisin sitä, että ne, jotka nyt pyytävät näitä selvityksiä, lukisivat Calmforsin 490-sivuisen raportin. Lähes kaikki, veikkaisin 95-prosenttisesti, mitä raportissa esitetään, voidaan soveltaa Suomeen. Tässä yhteydessä aivan lyhyesti sanon, paitsi valtion budjettivajeen, muut riskit, jotka minun mielestäni ovat hyvin suuria. Yksi on meidän suhdanneherkkyytemme. Olemme aivan samassa asemassa kuin ruotsalaiset, ehkä vielä enemmän. Ruotsissa kuitenkin on muutakin kuin paperia ja metalliteollisuutta. Edelleen meillä on korkea työttömyys. Meillähän avoin työttömyys on noin kaksinkertainen Ruotsiin nähden.

Myös työvoiman liikkuvuus on, väittäisin, vähintään yhtä heikkoa kuin Ruotsissa, tarkoitan ihmisten mahdollisuuksia siirtyä työn perään muihin Euroopan unionin maihin. Jos ajatellaan meillä tuollaista keski-ikäistä ja vanhempaa työntekijää, jolla ei ole kielitaitoa, ei edes englannin kielen taitoa, niin kyllä on aika vaikea kuvitella, että tällainen henkilö lähtisi työn perään Euroopan unionin johonkin muuhun jäsenmaahan. Kun tätä verrataan esimerkiksi Yhdysvaltoihin, jossa työvoiman liikkuvuus on todella suuri valtioiden rajojen yli, niin minun mielestäni tämä on myös erittäin suuri riski.

Mitä tulee vielä joustoihin, joita erityisesti täällä oikeistopuolueet ovat aina korostaneet, niin kun nyt lukee kansantaloustieteilijöiden käsityksiä, mitä joustoilla voitaisiin aikaansaada, niin kansantaloustieteilijät aika yksimielisesti ovat sitä mieltä, ettei joustoilla ole kovin suurta merkitystä. (Ed. Kemppainen: Ketkä?) — Minä pyydän ed. Kemppaista tutkimaan yleensä kansantaloustiedettä. Esimerkiksi minä luin viimeksi Jaakko Kianderia, joka on kieltämättä Palkansaajien tutkimuslaitoksen tutkija, mutta hän on valtiotieteen tohtori ja taas raportissaan viittaa muihin kansantaloustieteilijöihin. Hän tulee siihen tulokseen, että joustojen kautta me emme kovin paljon Emun ensimmäisessä vaiheessa kuitenkaan voi saavuttaa lisää kilpailukykyä.

Herra puhemies! Tämä Emusta ja velkataakasta. Sitten velkataakan jakamisesta. Tässä yhteydessä on erittäin miellyttävä todeta, että valtiovarainministeri Niinistö saapui paikalle, kun nyt ruvetaan puhumaan velkataakan jakamisesta. Minä vielä kerran korostan sitä ministeri Niinistönkin aikana, että tämä on todella suuren luokan kysymys. Meillä on liki 40 miljardin budjettivaje tänä vuonna. Ensi vuonna sen oletetaan supistuvan 10 miljardilla eli päästään 30 miljardiin, mutta silti se on 6 prosenttia meidän bruttokansantuotteestamme.

Miten tätä taakkaa on jaettu ja jaetaan? Ensimmäiseksi otan verotuskysymyksen, josta ministeri Niinistö on usein täällä todennut, kuinka oikeudenmukaisesti varsinkin verohelpotus on nyt jaettu ihmisten kesken. Aika yleinen käsitys alkaa olla tällä hetkellä, että me olemme verotuksen suhteen jakautumassa ainakin kolmeen eri kastiin.

Yksi kasti on työttömät ja eläkeläiset. Minulla on tässä esimerkiksi tilasto, joka kertoo kyllä korutonta kieltä siitä, miten käy työttömille ihmisille ensi vuonna. 60 000 markan vuosituloista alaspäin työttömien ihmisten verotus alkaa kiristyä niin, että 40 000 markan vuosituloilla verotus kiristyy 250 markkaa kuukaudessa. Se on minusta kyllä kohtuutonta. Pyytäisin ministeri Niinistöä kommentoimaan, miten tämä voi olla mahdollista. Me tiedämme, miten se on tapahtunut. Tässä voidaan todeta eduskunnan pöytäkirjaan, että kun työsuhteessa olevat saavat työtulovähennyksen eli ns. kannustinlisän ja työttömiltä poistuu ansiotulovähennys, niin se tarkoittaa käytännössä 60 000 markkaa tai vähemmän vuodessa korvausta saaville verojen korotusta. Tämä on siis aivan selvä totuus, siitä ei pääse mihinkään. Minä olen valmis näyttämään tämän taulukon ja antamaan sen käyttöön, jos joku sitä haluaa.

Eläkeläisistä voi samalla tavalla esittää kysymyksen, johon ministeri Niinistö voi vastata, minkä takia esimerkiksi yli 80 000 markkaa vuodessa saaville eläkeläisille annetaan sairausva-

kuutusmaksusta pennin alennus, mutta ei sen sijaan vähemmän saaville. Tämä kysymys on minulle usein esitetty. Minä en pysty vastaamaan siihen sillä tavalla, että olisin tyytyväinen vastaukseeni. (Ed. Kemppainen: Me pystymme!) — Kyllä te pystytte. Ed. Kemppainen pystyy vastaamaan kaikkiin kysymyksiin.

Sitten verotuksesta vielä. Seuraava ryhmä työttömien jälkeen ovat sitten työssäkäyvät ja ne keskituloiset ihmiset, jotka saavat tuollaisen 200—300 markan helpotuksen kuukaudessa ensi vuonna verotukseensa.

Mutta sitten tulee kolmas ryhmä, suurituloiset, (Ed. Kemppainen: Hallituksen lemmikit!) jotka pystyvät käyttämään pääomaverotusta, josta, herra puhemies, olen jättänyt lakialoitteen, joka tulee tänään toisessa istunnossa esille. Minulla on pari ehdotusta tässä yhteydessä. Kun ministeri Niinistö viimeksi totesi täällä, että hän toivoo kansanedustajilta hyviä aloitteita, niin minä olen monta kertaa kyllä havainnut sen, että kun valtiovarainministeriön virkamiehet todella haluavat jotakin, niin he tuovat omat esityksensä. Eivät he kysy kansanedustajien mielipidettä. Ei oikeastaan kansanedustajien mielipidettä kysytä senkään jälkeen, kun ne on tänne eduskuntaankin tuotu, vaan ne ajetaan nopeasti valiokunnassa läpi ja sanotaan, että sillä hyvä, olipa hallitus mikä tahansa. (Ed. Pekkarinen: Ei edellisen hallituksen aikana!) — Ed. Pekkarinen, olipa hallitus mikä tahansa.

Lakialoitteessani esitetään, että kun nykyisin jaettava yritystulo katsotaan pääomatuloksi siihen asti, kun se vastaa 15:tä prosenttia verovuotta edeltäneen verovuoden päättyessä yrityksessä olleesta nettovarallisuudesta, niin tämä sinällään ymmärrettävän laskutavan perustana oleva 15 prosenttia yleisen korkotason laskun ja inflaation hiipumisen myötä on jäänyt kohtuuttoman suureksi. Esitänkin tuloverolain 38 §:ää muutettavaksi siten, että pääomatulon osuutta laskettaessa perusteena käytetään 7 prosentin vuotuista tuottoa.

Tämä on yksi tapa päästä tähän kolmanteen kastiin, jossa esimerkiksi Ilta-Sanomien tilaston mukaan 20:stä eniten tienanneesta, joilla oli yli 10 miljoonan markan tulot, kukaan ei maksanut yli 30 prosenttia veroa. Tietysti tällä ei valtion kassan ja velkaongelman ratkaisemisen kannalta ole suurta osuutta, myönnettäköön se, mutta kyllä kansalaisten oikeudentajun kannalta sillä on erittäin suuri osuus, miten pääomatuloa voidaan käyttää veronkierron välineenä nimenomaan suurituloisten osalta. Ihmettelen, että valtiovarainministeriö ei ole tähän puuttunut, koska se toisi valtion kassaan aivan varmasti muutamia kymmeniä miljoonia. Kyllä yleensä valtiovarainministeriö on erittäin tarkasti tuonut esille ongelmia, kun ne ovat valtion kassaan tuoneet tuloja.

Tässä yhteydessä on tarkoitus esittää toinen lakialoite, jossa ehdotetaan pääomaveroprosentin nostoa 32:een, joka olisi hyvää keskimääräistä eurooppalaista luokkaa, ei korkea eikä alhainen, mutta keskimääräistä luokkaa. Näyttää, että valtioneuvosto on pistänyt kantansa kiinni elinkeinopoliittisessa selonteossa ja toteaa siinä, että prosentti on 28 koko vaalikauden. Mutta minä toivon, että hallituksen taholta vielä tätä mietitään, miten tämä oikeustajun vastainen suuri ongelma voidaan ratkaista eli päästä näiden suurten tulojen kiertämiseen kiinni. Porsaanreiät pitäisi tukkia, niin kuin ed. Vennamo täällä jo aikanaan totesi, ja silloin ed. Aittoniemi siihen mielellään yhtyi.

Vielä, herra puhemies, ihan lopuksi velkataakan jakamisesta. Joitakin hälyyttäviä näkökohtia on tullut esille muun muassa siitä, että ymmärtääkseni hallitus on päättänyt sisäisesti, sehän ei tule eduskuntaan ollenkaan, asumistuen omavastuuosuudesta eli että 20 prosenttia toimeentulotuesta, joka kai keskimäärin on 2 061 markkaa, eli noin 400 markkaa otetaan asumistuen omavastuuosuudeksi. Aikooko hallitus tosiaan tämän viedä läpi tämmöisenään vai onko tarkoitus puuttua siihen? Kun kaikki sosiaaliviranomaiset sanovat, että kymmeniätuhansia ihmisiä joudutaan häätämään ensi vuoden puolella, niin kyllä minun mielestäni siihen pitäisi nyt puuttua. En minä usko, että kokoomuskaan Sauli Niinistön johdolla voi olla rakentamassa yhteiskuntaa, jossa köyhät vain entisestään köyhtyvät ja rikkaat rikastuvat. Tämän hetken arviot ovat, että meillä on noin miljoona toimeentulotuen saajaa ensi vuonna. Nyt meillä on noin 600 000 tällä hetkellä, vähän yli tietääkseni. Me olemme siis miljoonassa toimeentulotuen saajassa, joita nyt yleensä ottaen pidetään köyhinä. En minä voi ymmärtää, että on minkään hallituspuolueen etu, että tämmöiseen yhteiskuntaan me nyt olemme ajamassa. Me tiedämme, että siellä on hyvin suuri osa tällaisia, jotka ovat saaneet ansiosidonnaista päivärahaa ja jotka putoavat ensi vuonna pois siitä ja joutuvat sitten toimeentulotuen piiriin. On muitakin tekijöitä, jotka johtavat tähän kehitykseen.

Vielä lopuksi kannustamisesta. Minulla on sellainen kuva, että kun hallitus tuo näitä esityk-

siä, sanotaan aina, että ne kannustavat johonkin. Minulle on alkanut tulla se käsitys entistä enemmän, etteivät ne ole todellisia. Kannustaminen on väärä nimike sille, kun tarkoitetaan ihmisten etuuksien leikkaamista nimenomaan pienimmästä päästä. (Ed. Kemppainen: Vieläkö puhuja tukee hallitusta?)

Otan joitakin esimerkkejä, kuten äskeisen asumistuen omavastuun määräämisen toimeentulotukeen nähden. Myöskin tulee sellainen kuva — toivottavasti esimerkiksi ministeri Niinistö voi tämän näkemyksen korjata — että hallituksen puolelta annetaan se kuva, että tässä maassa on helkatinmoinen määrä laiskoja ihmisiä, joita pitää kannustaa työhön. Kun tulen suurelta työttömyysalueelta Porista, missä on 24 prosenttia tälläkin hetkellä työttömyys, niin kyllä ne ihmiset sanovat minulle, että ovatko ne ihan hulluja siellä. Kun tulisi edes joku ja sanoisi, että tässä on sinulle työtä. Sehän on kaikkein paras tapa myöskin nähdä, kuinka paljon on todellista laiskuutta ihmisten keskuudessa, tarjota työtä. Silloinhan tulee testatuksi, onko laiskuutta olemassa vai ei. Siinä mielessä toivon, että jos kannustamisella tarkoitetaan etujen leikkaamista, työttömien aseman heikentämistä, sanotaan se suoraan nimellä eikä puhuta kannustamisesta.

Tällä hetkellä näyttää, että epätasa-arvo lisääntyy koko ajan yhteiskunnassa. Suurituloiset tulevat entistä suurituloisemmiksi ja pieni- ja keskituloisten tilanne säilyy joko ennallaan tai heidän etuutensa heikkenevät.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Ehkä tästä sinänsä hyvin ohuesta lisätalousarvioehdotuksesta jokunen ajatus. Vaikka lisätalousarvioehdotus mahtuukin kahdelle sivulle, pidän sitä aika merkityksellisenä monessakin suhteessa.

Meillähän on paljon keskusteltu siitä, mitä tehdään valtionyhtiöiden myyntituloilla. Minusta tässä tehdään juuri sitä, mitä pitääkin tehdä. Kun tätä kansallisvarallisuudeksi kutsuttua omaisuutta myydään, on toki kohtuullista, että sitä kansallisvelkaa, josta jokainen suomalainen ja erityisesti tulevaisuudessa nuori sukupolvi on vastuussa, lyhennetään. Se on varmin tie taata yksi yhteen se, että Suomen valtion omaisuus ei valu hukkaan.

Tietysti tässä on myöskin se hyvä puoli, että me saamme tämän vuoden velanottoa supistettua jälleen alle niiden arvioiden, joita keväällä esitettiin. Tiedän, että ed. Pekkarinen odottaa jo tilaisuutta kertoakseen, että tämähän on täysin ylimääräistä tuloa, ja se pitää paikkansa, mutta ehkä ja toivon mukaan me olemme samaa mieltä siitä, että ylimääräinen tulo käytetään nyt aivan tasan tarkkaan oikeaan paikkaan.

Tässä on ilmennyt merkillistä henkeä, että se, että nyt on syksyn aikana myyty 1,5 miljardin markan arvosta valtion omaisuutta, olisi luonut jonkin sellaisen tilanteen, että yhtäkkiä onkin varaa ruveta ajattelemaan, niin kuin erään lehden otsikosta luin, että nyt on rahaa kaikkiin hyviin tarkoituksiin.

Ed. Elo kiinnitti huomiota siihen, että meillä on velkataakka. Se velkataakkahan on 400 miljardia markkaa. Se, mitä velkaa on tehty, on taakka. Nyt on kysymys siitä, kuinka paljon me panemme taakkaa taakan päälle. Tämä hivenen pienentää sitä taakkaa taakan päälle, mutta takaan, että sitä tulee edelleenkin ja sitä tulee aivan liikaa. (Ed. Elo: Olen samaa mieltä!) Tosiasia on se, että Suomen valtio tekee toiseksi suurinta tappiota Euroopassa Kreikan jälkeen EU-maista. Se on kyllä melkoista tappion tekemistä. Ei yhtään lohduta se, että tämän vuoden konkurssi on vähän pienempi kuin viimevuotinen konkurssi.

Näen, että myös jatkossa, kun valtionyhtiöitä toivon mukaan järkevässä markkinatilanteessa voidaan realisoida, otettaisiin huomioon se, että eivät ne mihinkään siitä katoa, että niihin tulee yksityistä omistusta. Päinvastoin näyttää, että moni valtionyhtiö on piristynyt sen ansiosta. Eivät ne siitä katoa, jos osakkeenomistaja vaihtuu. Mutta jos kykenemme kadottamaan siinä yhteydessä edes osan lisävelan taakasta, se on erinomainen asia. Tämäkin ratkaisu väistämättä keventää myöskin tulevia budjetteja, kaikkia niitä, korkoprosentin määrällä tasan tarkkaan, eikä se ole vallan pieni, jos me pystymme johdonmukaisesti tällaista linjaa vetämään. Sillä helpotetaan tulevaisuutta, ja totta tosiaan helpottamisen varaa siinä tulevaisuudessa edelleenkin melkoisesti on.

Ed. Elo haastoi keskusteluun myöskin omista lakialoitteistaan, jotka ovat eri asioina tänään täällä esillä. Jos tässä yhteydessä lyhyesti sallitaan siihenkin puoleen vastata, toteaisin vain, että veroasiat taitavat olla likipitäen hyväksyttyjä jo ensi vuodelle. Tutkimukset osoittavat, että verotuksessa on päästy hämmästyttävän tarkkaan, hyvin tasapuoliseen veron alentumiseen. (Ed. Elo: Prosentuaaliseen!) — Prosentuaalisesti nimenomaan.

Mitä tulee pääomatulojen verokantaan, kyllä ed. Elo oli itse panemassa kirjan kansia kiinni

silloin, kun tämän hallituskauden ohjelmaa vahvistettiin. Silloinhan katsottiin sillä tavalla, että pääomatuloissa tehdään 3 prosentin verokannan korotus, mutta jotta siinä veromuodossa äärettömän tärkeä ennalta-arvattavuus säilytettäisiin, päätettiin saman tien, että se pysyy tämän hallituskauden sellaisenaan, koska me emme halunneet menettää pääomia tästä maasta, siihen meille ei ole yksinkertaisesti varaa. Samassa yhteydessä, hallitusohjelmassa, myöskin henkilöverotusta, ansiotuloverotusta, päätettiin keventää suhteellisen vaatimattoman ohjelman mukaan, mutta kuitenkin pyrkimyksenä oli lähentää pääomatulojen verotusta sitä korottamalla ja ansiotulojen verotusta sitä alentamalla.

Nyt on onnistuttu alentamaan ansiotulon verotusta hivenen enemmän elikkä suorittamaan lähentymistä juuri niin päin kuin se on järkevintä koko kansantalouden kannalta. Siinä suhteessa olen aika yllättynyt ollut siitä, että eduskunnalle eivät millään meinaa kelvata veronalennukset. Taitaa olla jopa hankalampaa nieltävää kuin aikanaan ne tuntuvat veronkorotukset, joihin sen tilanteen pakosta jouduttiin edellisen hallituskauden aikana menemään.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistölle myöhemmin varsinaisessa puheenvuorossa vähän tarkemmin kommentointia. Ehkä voisi sanoa, että tietysti on niinkin, että jos myisi vielä vähän enemmän valtion omaisuutta, voisi vielä vähän enemmän sitten antaa suurituloisille verotukseen kevennystä. Tämä asia voi toimia tällä tavallakin. Ei mielestäni kuitenkaan olisi kovin viisasta toimia niin.

Varsinainen vastauspuheenvuoropyyntöni liittyi kuitenkin ed. Elon puheenvuoroon. Hän käytti jälleen hyvän puheenvuoron mielestäni, varsin hyvän puheenvuoron, aivan niin kuin hän käytti, sivumennen sanoen, silloinkin kun asteikkolaki ja myös TVL oli täällä käsittelyssä, lähetekeskustelussa mainitut lait ja sitten kun ne tulivat ensimmäiseen käsittelyyn, myös siinä yhteydessä. Ed. Elo silloinkin todisti, kuinka epäoikeudenmukaisesti hallituksen verolinja jakaa näihin kasteihin, mitä ed. Elo esille otti, kansaa kovalla tavalla.

Nyt kun minä mietin, mitä sitten on tapahtunut näiden puheiden välissä, silloin aikanaan ja nyt ed. Elon käyttämien puheenvuorojen välissä, tässä välissä on tapahtunut se, että eduskunta äänesti toisessa käsittelyssä näiden lakien sisällöstä ja kolmannessa käsittelyssä päätti siitä, hyväksyä vai hylätä huononnukset, mitkä näihin lakeihin on tullut. Ja ed. Elo äänesti hallituksen puolesta niissä yhteyksissä.

Ed. Elo, niin paljon kuin luotankin teidän oikeudenmukaisuudentajuunne, minä toivon, että teiltä löytyy jatkossa rohkeutta myös varsinaisessa päätöksentekotilanteessa toimia sen mukaan, mitä käytännössä aivan oikeaoppisesti täällä kerroitte. Minä annan arvoa sille sanomalle, sille poliittiselle hengelle ja linjalle, mikä teidän sanomastanne huokuu.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elolle haluan todeta sen, että mitä toimeentulotukeen tulee, niin se, että on toimeentulotuen varassa, ei välttämättä merkitse sitä, että perhe on hyvin köyhä. Otamme esimerkin Helsingistä. Jos meillä on nelihenkinen perhe, jolla ei ole mitään tuloja, joka asuu vuokra-asunnossa, jonka vuokra on 4 000 markkaa, perhe saa 10 090 markkaa kuukaudessa puhtaana käteen Helsingissä. Mielestäni se ei ole kovin suuri tulo, mutta täytyy sanoa, että sillä ehkä jollakin tavalla kuitenkin tulee toimeen.

Totuus tänä päivänä on vuokra-asuntojen osalta se, että kun toimeentulotuki kokonaisuudessaan korvaa vuokran asunnon osalta, niin se antaa mahdollisuuksia toimeentulotuen varassa oleville perheille asua varsin hyvin. Tiedän, että esimerkiksi kotikaupungissani Tampereella asunnonvälittäjät pitävät kaikkein parhaana vuokralaisena toimeentulotuen varassa olevaa perhettä.

Tietysti voidaan perustellusti kysyä, pitääkö tästä toimeentulotukinormista jollakin tavalla leikata, mutta tarkoitus on, että normia parannetaan jonkin verran, mutta samalla asetetaan asumiskustannuksille 20 prosentin omavastuu, eli tavallaan ihminen jossain määrin vastaa myös siitä, kuinka suuria vuokrakustannukset ovat.

Sanon, että tämä aloite tulee kyllä sosiaalityöntekijöiltä alunperin, koska katsotaan, että pieni porkkana pitäisi olla siitä, jos asumismenoja pyrkii supistamaan. Tässä tietysti voidaan keskustella, onko se oikeudenmukaista, mutta tämä aloite on kyllä, päinvastoin kuin viime päivien tiedot joissakin lehdissä osoittavat, tullut sosiaalityöntekijöiden taholta.

Ne, jotka ovat köyhiä tämän päivän yhteiskunnassa, ovat ne, jotka ovat asuntovelkaisia, ne joilla on suuret asuntovelat ja joita velkoja ja korkoja ei välttämättä toimeentulotuella korvata. Heidän asemansa on kaikkein vaikein.

Ed. Elolle haluan vielä todeta sen, että tähän koko kannustinloukkupakettiin kuuluu myös ehdotus siitä, että asumistukea parannetaan.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Niinistö perustelee velan lyhennystä sillä, että velkataakkaa yleisesti pitää vähentää. Näin on. Olette monissa yhteyksissä vaalien aikana arvostellut edellistä hallitusta. Siinä hallituksessa kuitenkin sekä keskusta että kokoomus pystyivät pitämään linjan, että valtionyhtiöiden osakkeiden myynnistä saatavat tulot käytetään elvyttävästi suoraan elinkeinoelämän tarpeisiin, niin että me teemme uutta. Kyllä tässä on linjamuutos teidän johdollanne, että syödään siemenperunat. Se linja ei kyllä pitkän päälle vetele, vaikka valtion velkaantuminen onkin iso asia.

Vielä kummallisemmaksi tämän velan lyhentämisen tekee, kun samanaikaisesti todella parempituloisten verotusta helpotetaan. Kyllä tästä senkin johtopäätöksen voi vetää, jonka ed. Pekkarinen taisi jo tehdä, että myydään valtionyhtiöiden osakkeita niin, että parempituloisille saadaan kulutusta. Me tiedämme, että se kulutus ei kohdennu, jo kokemuksesta olemme saaneet nähdä, sillä tavalla elvyttävästi kuin esimerkiksi pienempituloisten verotus, saati sitten sillä tavalla, että se loisi uusia pysyviä työpaikkoja.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Otin vastauspuheenvuoron ministeri Niinistön käyttämään puheenvuoroon.

Tässä lisätalousarviossa käy juuri niin, että tällä rahalla valtion velka ei kasva isommalti, eli voidaan vähän hillitä velan kasvua. Mutta eikö tämä kuvasta semmoista näköalattomuutta, laajempaa näkemystä siitä, että meillä ei ole näköpiirissä semmoisia teollisuushankkeita, joiden tuotto olisi enemmän kuin velan korko? Jos meillä olisi nähtävissä semmoisia teollisuudenaloja, joihin kannattaisi satsata rahaa, silloinhan meidän kannattaisi tämä sijoittaa ja antaa vaikka sen velan kasvaakin. Siinä mielessä tämä on huolestuttava näkökulma.

Toivoisi, että me saisimme keskustelun aikaan esimerkiksi puunjalostuksen osalta, kun pitäisi jalostaa se 20 miljoonaa kuutiota, joka jää hakkuusäästöä vuodessa, kannattaisiko meidän satsata sille puolelle valtionyhtiöihin lisää varoja tai perustaa jopa uusi yhtiö, joka lähtisi tuottamaan uusia tuotteita mahdollisesti. Tai onko meillä muita luonnonvaroja, mitä kannattaisi hyödyntää, jotka antaisivat uutta vientipanosta, jolla voitaisiin maksaa paremmin velkoja pois ja hyvinvointia pitää yllä? Sinällään velka ei ole paha asia, jos saadaan hyvä tuotto velan katteeksi tavallaan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valtion kokonaisvelka ja vuotuinen velkaantuminen ovat todella huolestuttavia. Olen monta kertaa miettinyt vähäisillä kyvyilläni sitä, millä tavalla ja koska niistä selvitään. Olen tullut siihen käsitykseen, että me emme selviä tästä oikeastaan mitenkään.

Mutta ministeri Niinistö tietää varsin hyvin sen, että vaikka me myisimme kaiken Kekkosen perinnön, joka aikanaan sai ilmiön eräässä televisio-ohjelmassa, ei pystyttäisi lyhentämään velkoja. Minä en nyt tiedä, mikä valtion omaisuuden arvo tässä suhteessa on, mutta ehkä viitisen prosenttia, parikymmentä miljardia markkaa pystyttäisiin lyhentämään noita velkoja. Se on niin kuin hyttysen surinaa. Tämä 1,5 miljardia markkaa on vielä pienempi. Tällä ei ole käytännössä mitään merkitystä.

Mutta jos ajatellaan, että jonkinlainen pelastautumisohjelma, selviämisohjelma, laadittaisiin, niin minun mielestäni se edellyttäisi, palaan taas tuohon Kekkosen perintöön, koska se on mieliaiheekseni tullut, että pyrittäisiin valtion firmojen myynnistä, jotka firmat jäivät toimimaan, niin kuin ministeri Niinistö mainitsi, saadulla rahalla luomaan jotakin uutta tuotantoa, toisin sanoen pannaan tämä raha poikimaan, joka valtionyhtiöistä saataisiin. Se olisi oikeastaan ainoa perusta, millä me selviämme, ei sillä, että lyhytnäköisesti myydään valtion omistus ja lyhennetään 5 prosenttia valtion lainoja. Sen jälkeen peli on sitten pelattu. Siltä puolelta ei ole mitään odotettavissa. Mutta jos pannaan se raha poikimaan ja jos se onnistuu, niin silloin meillä pitkässä juoksussa on mahdollisuus lyhentää velkoja tätä kautta.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta ihmettelen sitä, ettei hän 1,5 miljardia pidä minään. Kyllä 1,5 miljardiakin silloin, kun on kysymys liki 40 miljardin markan vajeesta, on merkittävä summa. Tässä minä tuen valtiovarainministeriön linjaa täysin. Minun mielestäni velkaongelma on ehkä suurempi kuin eduskunnassa tällä hetkellä vielä tajutaan. (Ed. Kemppainen: Ei ollut demareille vielä kolme vuotta sitten!) — Kyllä se on ollut. Velkaongelma on ollut aina meille suuri ongelma, ja sen keskus-

tajohtoinen hallitus loi tähän maahan, ja niitä ongelmia me olemme nyt tässä ratkomassa.

Mitä tulee ministeri Niinistön lausumaan siitä, että hallitusohjelmassa lyötiin lukkoon tämä 28 prosenttia ja se vahvistettiin nyt pääomaveron määränä elinkeinopoliittisessa selonteossa, niin minun mielestäni eduskunnankaan tiedossa eikä varmaan ministeri Niinistönkään tiedossa eivät olleet kaikki ne ongelmat, jotka liittyvät esimerkiksi pääomatulojen verotuksen kautta verotuksen kiertämiseen, joka minun mielestäni on tullut vasta tämän syksyn aikana ehkä entistä selvemmin esille. Kyllä minä toivoisin, että tässä valtiovarainministeriössä kuitenkin voitaisiin olla aktiivisia.

Mitä ed. Pekkarisen käsitykseen tulee linjasta ja äänestämisestä, niin ed. Pekkarinen on niin kokenut, minua kokeneempi neljä vuotta täällä eduskunnassa, että hän tietää tarkalleen, että hallituspuolueen edustajan ainoa mahdollisuus on puhua oman linjansa puolesta ja pyrkiä vaikuttamaan oman hallitusryhmänsä ja eduskuntaryhmänsä linjaan. Mutta ei sillä, että minä äänestän itseni ulos sosialidemokraattisesta eduskuntaryhmästä, kukaan voita, ed. Pekkarinen, yhtään mitään. Sitä en aio tehdä. Mutta haluan vaikuttaa sekä VVM:n että sosialidemokraattisen puolueen linjaan ja toivon, että ne olisivat kaksi eri linjaa: Valtiovarainministeriön linja, jota ministeri Niinistö johtaa, on kokoomuksen linja, virkamiesten linja, ja sitten sosialidemokraattisella ministeriryhmällä pitää olla omia näkemyksiä, sen pitää tuoda vahvasti esille meidän näkemyksemme.

Joka tapauksessa totean vielä ed. Sasille sen, kun ed. Sasi täältä jo häipyi, että hänen mukaansa 6 090 markkaa jää nelihenkiselle perheelle käteen, 1 522 markkaa per kuukausi. Minun mielestäni se on erittäin vähän. Kyllä ed. Kimmo Sasilla jotenkin nyt nyrjähtävät nämä laskuteoriat.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Joudun tekemään sen havainnon, että ed. Kemppaiselle ei riitä se, että Suomi on toiseksi eniten velkaa tekevä maa Euroopassa. Hän haluaa panna paremmaksi velanteon. Hänelle ei riitä myöskään se, että Suomi on maailman kireimmin verotettu maa. Hän haluaa tässä lyödä oman ennätyksen.

Minusta ed. Lahtelan puheenvuoro oli varsin tarkkaan mietitty. Epäilemättä, jos olisi selkeästi suurempi tuotto tarjolla, sellaista kannattaisi miettiä. Ikävä kyllä meidän kokonaisvelkamme alkaa olla niin suuri, että sellainen venäläisen ruletin pelaaminen, mitä ed. Aittoniemi suosittelee, ei oikein enää onnistu näin velalliselta. Velka on siis meille kyllä jo paha asia sellaisenaan, koska se on jo niin suuri.

Mutta haluaisin kuitenkin muistuttaa ed. Lahtelalle, mihin panostetaan. Hallituksen päätös siitä, että Suomi nostaa t&k-panostuksen maailman kärkeen, on voimassa, eikä tämä lisätalousarvio horjuta sitä mihinkään suuntaan. Se, jos joku, on kyllä ainakin minun ymmärtääkseni sellaista toimintaa, johon tulevaisuuden kannalta on syytä keskittää kaikki panosvara.

Kun viittasitte tuohon 20 miljoonaan kuutioon ja ilmeisesti erääseen televisio-ohjelmaan, niin sepä olikin hämmästyttävä ohjelma. Ensinnäkin logiikka näytti olevan kaikilla asiantuntijoilla siinä ohjelmassa se, että jos on raaka-ainetta, niin rakennetaan tehdas ja rakennetaan useampia tehtaita ja otetaan sitten sitä vastaavasti enemmän valtion velkaa. Mutta koko sen tunnin aikana, jonka tuo ohjelma kesti, ei yksikään siinä kuultu asiantuntija huomannut sanoa sanaa kysyntä, onko sellaisille tuotteille kysyntää. Meillähän metsäteollisuudessa on ollut seisokkeja. Siitä voidaan tehdä se johtopäätös, että ei sitä kapasiteettia ole kovin vaatimattomissa määrin tälläkään hetkellä Suomessa käytettävissä. Kaiken lisäksi valitettavasti taitaa olla niin, että sitä 20 miljoonaa kuutiometriäkään ei ole käytettävissä, ei ainakaan metsäteollisuuden keräämien tietojen perusteella, ei alkuunkaan.

Tämä t&k-panostus on se, johon hallitus on päättänyt satsata. Siinäkin mielessä tuo tv-ohjelma oli hirvittävä, että siinä oikeastaan suoraan todettiin, että ei kännyköistä mihinkään ole, ei elektroniikkateollisuudesta eikä tulevaisuuden teollisuuden aloista. Tämä oli sen ohjelman viesti. Se on hämmentävän järkyttävä viesti. Juuri ne alueet, joilla suomalainen kansantalous on menestynyt, teilattiin siinä aika lailla suoraan. Minusta sen ohjelman asiantuntijat saisivat muutamia asioita ehkä mielessään käydä uudelleen läpi.

Ed. Aittoniemi, kyllä minäkin ed. Elon tavoin hämmästelen nyt aika lailla. Te olette sitä mieltä, että kun 1,5 miljardia on niin vähän huikeassa velanoton lisäyksessä, ei sitten kannata siitäkään piitata. Eikö tuo ole holtittoman miehen puhetta? Siis tuolla logiikalla päädytään nimenomaan siihen, että on niin paljon velkaa, että antaa sitten mennä vain. Mutta tämä hallitus on päättänyt, että ei anneta mennä siitä vain, vaan hoidetaan tämä homma kuntoon. Tämä on nyt eräs selvä

signaali, myönnän, että kokonaissummaan nähden pieni, mutta pienistä puroista joudutaan keräämään kaikkia ainesosia. Näin se vain valitettavasti on.

Minä olen aivan vakuuttunut siitä, että se peruslinjaus, joka tehtiin hallituksessa, jossa valtionyhtiön myyntituloja käytetään paitsi valtion lainojen lyhentämiseen myös t&k-panostukseen, on se tulevaisuuden suunta, josta meidän on syytä pitää kiinni, ja aion sen kohdaltani myös tehdä.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Niinistön tavoin minäkin ihmettelen ed. Aittoniemen holtittomuutta. Nimittäin 1,5 miljardin heiluttelu noin vain sinne tänne edustaa jonkin sorttista piittaamattomuutta.

Herra puhemies! Kun ministeri Niinistö on paikalla, haluaisin yhden näkökulman juuri tähän asiaan ottaa, josta julkisuudessa olen aikaisemminkin sanonut, joka näytti jossakin lehdessä olevan, mutta minusta on reilua, että sanon sen ministeri Niinistön kuullen. Panin merkille, ja se liittyy, herra puhemies, juuri käsiteltävään asiaan, että valtiovarainministeriön finanssineuvos Immo Pohjola oli lauantaina sanonut Kuopiossa, että kansantalouden kansainvälisen kilpailukyvyn säilyttämiseksi ja parantamiseksi täytynee edelleen leikata julkisia menoja ja mahdollisesti siirtää toimintoja yksityiselle sektorille.

Puheenvuoroni ei ole nyt sitä, että virkamiesten pitäisi olla hiljaa, päinvastoin on tärkeää, että virkamiehetkin puhuvat. Mutta tämä herättää sen kaltaisen kysymyksen, mikä on ministeriötä johtavan ministerin kanta näinkin vaikutusvaltaisen virkamiehen puheisiin. Onko kysymys valtiovarainministeriön linjan selventämisestä? Minusta kysymys on siitä, missä määrin korkea virkamies voi sellaisia ratkaisumalleja esittää, jotka sittenkin viime kädessä ovat poliittisen päätöksentekijän asia.

Kuitenkin, kun myönteisen talous- ja työllisyyskehityksen on toivottu nostattavan kansalaisissa toiveikkuutta ja saavan heitä tekemään omaan elämäänsä liittyviä merkittäviä talousratkaisuja, samaan aikaan tällaiset puheenvuorot eivät välttämättä tue tätä pyrkimystä. Uhka, joka finanssineuvoksen puheessa oli, on aika todellinen. Niinpä tiedustelenkin ministeriltä hänen kantaansa asiaan.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Näyttää valitettavasti siltä, että joudun jälleen poistumaan eduskuntaryhmien puheenjohtajien kanssa keskustelemaan. Mutta ed. Kekkoselle:

Tämäkin lisäbudjetti, jota nyt käsittelemme, keventää pysyvästi joka ainoaa tulevaa vuotta noin 100 miljoonalla markalla korkomenojen keventymisen puitteissa. Tällä tavalla nimenomaan rakennetaan sitä pohjaa, ettei tarvitsisi leikata enää.

Jos ajatellaan juuri tämänhetkistä näkymää, niin edellyttäen, että budjettiautomatiikan keskeiset muuntujat, työttömyys ja bkt, pysyvät sillä uralla, joka on ennustettu, me emme tarvitse uutta leikkauskierrosta. Tällä haluan myös viestittää sitä, että lisääntyvä tieto syksyn mittaan on vain vahvistanut sitä käsitystä, että näillä ennusteilla myös pysytään ensi vuonna ja toivon mukaan jatkossakin, johon on tällä hetkellä tietysti vaikeampi nähdä.

Ymmärrän hyvin finanssineuvos Pohjolan ajatuksia. Me joudumme jatkossakin koko ajan tuijottamaan tietysti siihen, että toimimme mahdollisimman tehokkaalla tavalla. Me joudumme jatkossakin tuijottamaan siihen, että jos selvästi jossakin on löysiä, ne leikataan pois. Keskustelussa on ehkä nyt syytä erottaa perinteinen leikkauslista-ajattelu ja tasainen säästäväisyys, jota viimeksi mainittua tullaan luonnollisesti harrastamaan.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistölle voisi todeta, että en ole katsonut sitä ohjelmaa, josta on paljon puhuttu, vaan olen itse koko ikäni, noin 30 vuotta, ollut metsäteollisuuden palveluksessa ja saanut leipäni metsästä. Olen seurannut hyvin tarkkaan sitä mekaniikkaa, miten laskenta toimii metsissä, mitkä ovat puuvarat.

Metsäntutkimuslaitoksen tämänhetkisten laskelmien mukaan, jotka pohjautuvat hyvin tarkkoihin metsänhoitoyhdistysten tekemiin, joka kuvioon perustuviin laskelmiin, metsät kasvavat tällä hetkellä lähes 90 miljoonaa kuutiota, siitä jalostetaan vähän yli 50 miljoonaa kuutiota, samoin hakataan. Ulkoa tuodaan vuosittain vähän vaihdellen 5—10 miljoonaa kuutiota. Sen vuoksi meillä hakkuusäästöä on olemassa. Yksi sellainen tekijä, joka tietysti vähän pienentää määrää 20 miljoonaan kuutioon, joka on hakkuusäästö ollut, on se, että suojellaan niin paljon. Siinä mielessä toivoisi, että ministeriön ja myös ministeri Niinistön toimesta niihin vouhotuksiin, joita luonnonsuojelualueiden osalta jatkuvasti kehitellään uutta, saatai-

siin jotakin järkeä. Tässä tuhoutuu siltäkin puolen mahdollisuutta meiltä. Ainakin tämän hallituskauden loppuajan suojelualueet olisi jo tehty tähän mennessä.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö näköjään lähtee pois. Olisin todennut vain ääneen sen, että runsaan vuoden aikana hallitus tulee myyneeksi noin 4 miljardilla markalla valtion omaisuutta. Hallitus on tehnyt selvän linjavalinnan. Se käyttää nämä omaisuuden myyntitulot nimenomaan budjetin alijäämän supistamiseen.

On varmaan tärkeää, että sekä budjettialijäämä supistuu ajateltua nopeammin että myös valtionvelka ja sen bkt-osuus kääntyvät laskuun ajateltua nopeammin. Se on yksi valinta. Se on valinta mahdollisimman nopeasti saavuttaa nimenomaan Emu-kriteerit, konvergenssikriteerit. Mutta on aivan pakko ja välttämätöntä kysyä, mikä olisi Suomen kannalta tällä hetkellä edullisinta, sekö, että valtion omaisuuden myynnistä käytettäisiin tuntuvat määrät siihen, miten alun perin oli ajateltu, pk-sektorin työllistämiseen, pk-sektorin riskirahoitukseen, kehittämisrahoitukseen, teknologiarahoitukseen ja aluepoliittiseen rahoitukseen.

Mutta näin hallitus ei tee. Päinvastoin se leikkaa näistä kohteista, erityisesti aluepoliittisista rahoituksista. Näin tehdessään se samalla tekee karhunpalveluksen työllisyyden paranemiselle. Kun työllisyyden paranemiselle tehdään tällä tavalla karhunpalvelus, se karhu tulee jatkossa vastaan, niin kuin on sanottu. Se tulee vastaan sillä tavalla, että ensi ja seuraavana vuonna työttömyyden menot valtion budjetissa ovat suuremmat kuin muuten olisivat eikä kasvu ole niin suuri kuin se muuten olisi. Näin tämä käytännössä toimii.

Hallitus on nyt pannut kiihkeän tavoitteen saavuttaa Emu-kriteerit kolmen ensimmäisen maan joukossa, ja sille alttarille nyt menevät ne tarpeet, jotka pk-sektori tarvitsisi työllisyyden nimissä tiensä tasoittamiseen, ei vain näiden yritysten tien tasoittamiseen vaan niihin yrityksiin työllistettävien kansalaisten työllisyystilanteen parantamiseksi.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Pienestä lappusesta, joka näyttää lappuselta, kolmas lisätalousarvio, joka kuitenkin sisällöltään on painava, käyty keskustelu todellisuudessa käytiin pääosiltaan debatissa, joten motiivit puheenvuoroon katoavat.

On todettava debatista, että kylmät tuulet todella käyvät tässäkin salissa, kun kuuntelin ed. Sasin puheenvuoroa, miten toimeentulotuen varassa elävä nelihenkinen perhe on hänen mielestään varakas, miten hän kiirehtii sitä, että Tampereella hyvät asunnot eivät enää mene niille, jotka elävät sosiaaliturvan varassa. Nämä päätöksethän on tehty jo tämän hallituksen aikana. Näin tulee käymään. Valitettavasti ei ole osoittaa huonompia, pienempiä asuntoja näille perheille, eli monta ongelmaa on syntymässä.

Myös ed. Elon esiin tuomat verotuksen ristiriidat ovat tosiasioita, mutta tässä vaiheessa on turha itkeä tehtyjä päätöksiä. On todettava, että niistä puuttuu se sosialidemokraattinen linjaus, jonka olisimme niihin halunneet, ja vika ei ole kokoomuksen vaan sosialidemokraattien. Mutta me tulemme tekemään kaikkemme, että tällaista vahinkoa ei enää tapahdu, ettei enää tapahdu tämän hallituksen esityksissä näin porvarillista linjaa. Sosialidemokraattisen ryhmän on tehtävä tämä linjaus ja sovittava siitä ministeriensä kanssa siitä huolimatta, että elämme sateenkaarihallituksessa. Kun siitä puolet on ollut porvariväritteistä, puolet olkoon sosialistista.

Itse lisäbudjetista sanon, että varmasti voidaan maailmalla sanoa, että myydään valtion omaisuutta ja maksetaan suurituloisten verohelpotuksia. Tätäkin tulkintaa on erittäin vaikea sanoa paikkaansa pitämättömäksi. Voidaan sanoa, että yleiskate myymällä omaa omaisuutta on hyvin lyhyt lohtu ihmisille yleensä. Jos ajatellaan omaa taloutta, harvapa myy omaisuuttaan pelkästään syödäkseen leveämmin.

Toisin päin totta on myös se, minkä ministeri Niinistö toi esiin ja ed. Elo ja monet muutkin, että valtion velka on kohtuuttoman suuri ja edelleen nettovelanotto on 37,5 miljardia, joka on liikaa. Tässä vaiheessa on kuitenkin todettava, että se on saatu hallintaan siltä osin, että leikkausohjelma, jota on jouduttu vetämään läpi, tuo tulosta siltä osin, että yhdistettynä valtionyhtiöitten myyntivoiton 1,5 miljardin kanssa olemme pysyneet hyvin tarkasti ennakoidussa luvussa. Tässä kohdassa — valitettavasti ed. Pekkarinen ei ole nyt salissa — olisi voinut hänelle muistuttaa viime keväänä käydystä talouspoliittisesta keskustelusta, jossa ed. Pekkarinen ja ed. Aho ennen kaikkea ennakoivat hyvin voimakkaasti, että nettovelanotto tulee olemaan noin 6 miljardia tämänhetkistä suurempi. Siihen tietysti antoi pontta se, että taloudessa oli alkuvuodesta lievä notkahdus, mutta kaikki tiesimme, että merkit olivat selvät, ettei se tule olemaan pysyvä ja että

mahdollisuudet päästä tähän tilanteeseen ovat erittäin hyvät.

Olen iloinen eduskunnan ja ennen kaikkea kansalaisten osalta, että olemme pysyneet raameissa. Pahoittelen opposition osalta sitä, että pelottelut ja kauhukuvat ja hysterian luomiset eivät onnistuneet. Toivottavasti uskottavuus talouspolitiikkaan tältä osin kasvaa, että ne yhä vähemmän tulevat puremaan kansalaisiin. Sillä lietsomisella emme myöskään rakenna mitään.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta teki syksyllä päätöksen siitä, että valtionyhtiöiden myyntituloja ja yleensä valtion varoja sijoitetaan t&k-toimintaan seuraavien kolmen vuoden aikana 500 miljoonaa per vuosi eli yhteensä 1,5 miljardia markkaa, joka tarkoittaa sitä, että se on bruttokansantuotteesta 2,9 prosenttia, joka on erittäin hyvä ja kunnioitettava tulos kansainvälisestikin. Uskon, että sillä voimme pitkällä juoksulla tuottaa työpaikkoja ja kilpailukykyä tähän maahan.

Kuitenkin on muistettava, että sitä päätöstä tehtäessä ei tehty päätöstä, jossa olisi kuitattu kaikki tämän eduskuntakauden aikana tulevat myyntivoitot muilta osin valtion budjetin yleiskatteeksi. Hyvin vakava keskustelu on varmasti käyty hallituksen sisällä kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäen ja valtiovarainministeri Niinistön kesken siitä, olisiko jo nyt pitänyt pk-sektorin ja yleensä työllistävien sektorien kehittämiseksi ja investoimiseksi ainakin osa näistä varoista siirtää. Alleviivaan sitä, että tämänkertainen päätös, johon löytyvät perusteet, nimenomaan nettovelanoton rajoittamiseksi ei ole pysyvä päätös, jolla loput — yli koulutuksen ja teknologian kehittämiseen sidottujen määrärahojen — tulisivat yleiskatteeksi.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Puistolle tuli taas ilmeisesti väärinkäsitys siitä, paljonko tutkimukseen ja tuotekehitykseen varoja tulee lisää. Niitä tulee 500 miljoonaa markkaa lisää joka vuosi eli yhteensä kolme miljardia markkaa kolmen vuoden aikana. Muuten ei päästä siihen 2,9 prosenttiin. Eli kolme miljardia valtion omaisuuden myyntituloista on jo sidottu. Se on kuitenkin minusta jo hyvä alku. Ed. Pekkarinenkin äsken taas unohti sen kokonaan, kun hän moitti sitä, että ne rahat menevät velkojen maksuun.

Sitten toteaisin, että meidän kaikkien tarkoituksena on tietenkin yrittää turvata tämä suomalainen hyvinvointiyhteiskunta. Jos velanotto jatkuu hyvin suurella tasolla, niin ennen pitkää joudutaan siihen tilanteeseen, että joudutaan paljon rankempiin leikkauksiin. On parempi, että nyt leikataan kohtuullisesti ja päästään muun muassa Emu-kriteereihin, jotka ovat aivan järkevän taloudenpidon kriteerejä. Veroja kannattaa alentaa kaikilta alemmassa palkkatulossa siitä syystä, että tuo verokiila pienenee ja ylemmissä siitä syystä, että meidän täytyy yrittää pitää nuo lahjakkaatkin ihmiset Suomessa eikä päästää heitä muuttamaan muualle, jossa verot ovat paljon edullisemmat.

Ed. K u i s m a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietenkin tähän leikkauskeskusteluun sen verran, että tämä on aika pieni summa. Jokainenhan me ymmärrämme, että jos meillä otetaan 37 miljardia velkaa, niin sen verranhan meidän pitää leikata, jos ei tuloja pystytä lisäämään. Ja sehän ei riitäkään. Joskus tietysti käydään velkaa lyhentämään. Sehän on matematiikkaa. Minusta ei nyt pidä pelästyä virkamiestä, joka sanoo sen julki. Eli meidänhän pitäisi pystyä leikkaamaan paljon enemmän, mutta niin kuin tiedetään, se ei ole niin helppoa. Tämä yhteiskunta voi romahtaa, jos vielä rankemmin leikataan. Sellainen kuvittelu, että jotenkin se olisi ohi, on kyllä utopiaa. Ei näillä toimilla, niin kuin nähdään, ole tilanne muuttumassa.

Sitä tietysti osoittaa minusta tuo ed. Sasin esimerkkikin. En tuomitse sitä. Minusta työväenliikkeen ihmisenä on häpeä, että sellaiseen 10 900 markan nettotuloihin ei nelihenkinen perhe, jossa molemmat ovat töissä normaalissa sak:laisessa ammatissa, kykene täällä Helsingissä. Työväenliikkeen yksi tärkein tavoite on ollut se, että ihminen saisi kunnollisen palkan, ei se, että hän joutuu yhteiskunnan elätiksi ja yhteiskunnan elättinä toimeentulotuen kautta saa paremman elintason. Kyllä tämä on häpeällinen tilanne meille, jotka ilmoitamme vasemmistoa tai työväenliikettä edustavamme.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kuismalle sen verran, että saattaa ollakin tietysti, että finanssineuvos Pohjolan kylmät ennusteet tulevista leikkauksista ja yksityistämisestä tulevat toteutumaan. Kuitenkin hallituksen linjaus on ollut selkeä ja viesti selkeä, että leikkaukset on sovittu hallitusohjelman yhteydessä ja ne on toteutettu etupainotteisesti. Mikäli joudutaan muuttamaan sitä linjaa, niin viittaan ministeri Niinistön juuri äsken sanomaan, että esimerkiksi pääomaverotuksen osalta kirjan

kannet on lyöty kiinni. Sitten avataan kaikki kirjat.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Minä en ole mikään valtiontalouden asiantuntija ja siitä syystä minä tarkastelen tätä asiaa hyvin mustavalkoisesti ja maanläheiseltä tasolta, siltä tasolta, mikä minulle tällaisessa asiassa kuuluu. Ehkä siinä saattaa olla jotakin perusteitakin.

Ensinnäkin haluan todeta sen, minkä tuolta paikaltani vastauspuheenvuorossa totesin, että meillä on 400 miljardia markkaa valtion velkaa. Se kasvaa joka vuosi lähes 40 miljardia markkaa. Kyllä kai monen teistä ja meistä mieleen on tullut, millä lailla me joskus selviämme tästä velkamäärästä, niin vuotuisesta velankasvusta kuin siitä perusvelasta, joka joka vuosi lisääntyy.

Minä olen sitä mieltä, että me emme selviä siitä millään, mutta samassa tilanteessa on tietysti moni muukin maa täällä Euroopassa ja maailmassa. Ratkaisu eräänä päivänä on tietysti joku maailman laajuinen armahdus, jonkinlainen integraatio. Saksa maksaa meidän velkamme ja ottaa rantamaat omiksensa. Täytyyhän tässä tämä saksalaiskorostuskin tulla, kun se puheisiini kuuluu. Mutta joka tapauksessa joku maailman laajuinen järjestely tapahtuu. Muuten nämä velat, joita valtiolla, muillakin kuin Suomella, on, eivät tule hoidetuksi.

Mutta tämän asian yhteydessä puhutaan siitä, että tämä puolitoista miljardia markkaa tuloutetaan budjetin yleiskatteeksi, onko se perusteltua vai ei. En ota sellaisenaan muuten kantaa siihen kuin totean, että tuollainen puolitoista miljardia markkaa on kuin hyttysen surina Itämerellä. Katsotaan sitä vuotuisen velkaantumisen tai valtion kokonaisvelan suhteen, sillä ei ole mitään merkitystä sille asialle.

Vaikka me, niin kuin aikaisemmin totesin, myisimme koko tämän Kekkosen perinnön, mikä on olemassa, ja lyhentäisimme sillä jonakin vuonna valtion velkaa tai käyttäisimme sen budjetin yleiskatteeksi, ne varat saattaisivat riittää puoleen tästä vuotuisesta velkaantumisesta, sen vähentämiseen ja viiteen prosenttiin maan velkojen maksusta, ja silloin olisi käynyt jo vähän samalla tavalla kuin monelle on tuttua tuolta maaseudulta. Talo velkaantuu. Eräänä päivänä velat on maksettava. Ensin myydään metsät, parturoidaan, sitten rannat, sitten myydään lehmikarja. Loppujen lopuksi saadaan osa veloista maksettua ja sitten mennään konkurssiin. Sama järjestelmä tässä on. Ei tällaisella muutamalla miljardilla, muutamalla kymmenelläkään miljardilla tätä asiaa auteta, kun sen jälkeen ollaan kädet tyhjänä valtion omaisuudesta. Tietysti tämä koko yhteiskunnan omaisuus, koko Suomi on meidän valtiomme, mutta jos puhutaan siitä, mikä on valtion omaisuutta, niin sillä näitä velkoja ei varmasti hoidella.

Sen vuoksi, vaikka se on tietysti teoriaa ja utopiaa, käytetään valtion omaisuudesta saadut tulot sillä tavalla kuin ed. Pekkarinen täällä lausui. Aluepoliittisesti käytetään teknologia- ja tuotekehittelyn hyväksi jne. Voi olla tietysti näinkin. Joka tapauksessa ne rahat, jotka valtion omaisuudesta saadaan, kun niillä ei merkittävästi ratkaisevasti pystytä valtion velkaa vähentämään eikä velkaantumistakaan pysäyttämään, silloin pitäisi lähteä siitä, että pannaan ne rahat poikimaan tavalla tai toisella. Se on ehkä utopistinen ajatus, enkä minä nyt pysty siihen mitään mallia esittämään muuta kuin Kekkosen perinnön, joka täällä ministeri Niinistön taholta leimattiin vallan masentavaksi. Joka tapauksessa siinä oli yritystä.

Eli toisin sanoen niin kuin sanottiin tuossa Kekkosen perintö -ohjelmassa, rakennetaan niillä rahoilla, joita saadaan valtionyhtiöistä, kaksi ydinvoimalaa lisää — se on varmasti ed. Tiurillekin kuin enkelten soittoa korvissa — ja siltä pohjalta sitten metsäteollisuuden tuotantolaitoksia, koska meillä on raaka-ainetta. Se on ehkä utopistinen ajatus, meneekö tuo tavara kaupaksi, mitä niissä valmistetaan, mutta ei niiden tarvitse olla metsäteollisuuden tuotantolaitoksia. On olemassa paljon muuta, jota voitaisiin ajatella, jota näillä valtionyhtiöistä saaduilla tuloilla perustettaisiin, pantaisiin liikkeelle, niin kuin aikanaan Kekkosen aikana, ja sitten elettäisiin siinä odotuksessa, että raha alkaisi poikia ja tätä kautta pystyttäisiin ehkä parempaan talouteen, velkaantumiseen vähentämiseen, ehkä velkojenkin vähentämiseen.

Myönnän kyllä, että tämä on aika utopistista, mutta ei tällä puolellatoista miljardilla markalla, kun meillä on yli 400 miljardin markan velkamäärä ja joka tapauksessa lähes 40 miljardia markkaa lisää velkaannutaan vuodessa, ole mitään merkitystä Suomen velkaantumisen suhteen, eikä silläkään, mitä valtion koko tällaisesta Kekkosen perinnöstä saataisiin, ole paljon mitään merkitystä. Sen vuoksi on pakko keksiä jotakin muuta kuin tällaiset toimenpiteet, mitä nyt tehdään, valtion budjetin yleiskatteeksi siirtämistä, jotakin muuta, vaikka kuinka mielikuvituksellista ja hullua. Hyvät ideat ovat varmasti paikallaan. Emme me muuten kyllä selvitä sillä,

että nämä puolitoista miljardia budjetin yleiskatteeksi asetetaan. Kaikki hullutkin ajatukset ovat hyviä, kunhan jotakin tulee, mutta ei sillä, että me vatvomme samaa asiaa jatkuvasti päivästä toiseen, paljon herran huonetta rakennella.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä oli surullista kuultavaa tämä ed. Aittoniemen puheenvuoro, kun hän suurin piirtein tuonelan portteja louskutteli ja kertoi, että koskaan ei saada maksettua velkoja, ja kun ei kerran saada maksettua, niin pistetään nämäkin rahat leveäksi. (Ed. Aittoniemi: Ehei!) Toivoisin jotakin konkreettista esitystä siitä, miten me saamme rahaa tällä poikimaan ja miten me saamme työpaikkoja jne. Tämän tyyppiset puheenvuorot, että pistetään leveiksi nämäkin, kun ei kumminkaan koskaan kukaan pysty maksamaan mitään, on sentään kansanedustajalta aika vastuutonta puhetta.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Huomauttaisin ed. Aittoniemelle, ettei valtiota tarvita ydinvoimaa rakentamaan, tarvitaan vain eduskunta päättämään, että ydinvoimaa saa rakentaa, niin heti tulee 35 000 henkilötyövuotta työpaikkoja ja kerrannaisia vielä paljon lisää, niin että nyt täytyy vain Aittoniemenkin sitten ryhtyä hoitamaan asiaa, että saadaan tämä eduskunta järkiinsä.

Sitten nämä Suomen velat, niistähän nyt kuitenkin jo huomattavasti yli puolet on kotimaahan, niin että niitä voidaan täällä hoidella, mutta jos ulkomaan velkaa, joka on ehkä noin 150 miljardia, voidaan ruveta pikku hiljaa edelleen pienentämään, niin sillä on merkitystä. Nuo ulkomaiset velkojat varmasti mielellään katsovat, että eräs osa rahoista, joita valtio saa myydessään omaisuuttaan, käytetään velkojen lyhennyksiin, jolloin meillä korkomenot vastaavasti alenevat ja valtio ehkä voittaa sitten, kun lainaa rahaa ulkomailta helposti tuon summan korkojen alenemisena. Se on kaksipiippuinen juttu.

Kun kuitenkin tutkimukseen ja tuotekehitykseen tuo 3 miljardia on jo luvattu, niin se on minusta kuitenkin positiivista tässä rahojen sijoituksessa. Se ei ole edes mikään kummallinen, toivoton, ihan mielivaltainen tai mitä ed. Aittoniemi vaatiikaan, että pitää näitten ajatusten olla. Tämä on aivan järkevä ajatus.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Aittoniemi peräänkuulutti keinoja velkaantumisvauhdin katkaisemiseksi. Kyllä ed. Aittoniemi tietää, että on kaksi keinoa, joko leikata menoja tai lisätä tuloja, ei mitään muita vaihtoehtoja ole. Ainoastaan sillä voidaan tuo velkaantuminen katkaista.

Olen ed. Aittoniemen kanssa samaa mieltä siitä, että ei tämmöisellä puolentoista miljardin markan omaisuuden myymisellä ja velkojen maksamisella ole mitään merkitystä, ei sillä ole mitään merkitystä, vaikka se olisi 10 miljardia, koska valtion varallisuusasema ei ollenkaan muutu. Varallisuus pienenee mutta velat myöskin pienenevät, varallisuusasema säilyy muuttumattomana.

Minun mielestäni hallitus on menetellyt aivan oikein, niin minä olisin myöskin yksityistaloudessa menetellyt, yrittäjänä menetellyt, jos velkaa on paljon ja on sellaista varallisuutta, mitä voi realisoida. Totta kai minä realisoin ja lyhennän niitä velkoja. Se, mitä pidän tässä huonona asiana, on se, että Kemiran osakkeet menivät ulkomaille. Olisi pitänyt myydä suomalaisille veronmaksajille, jotta he olisivat voineet hyötyä siitä mahdollisesta kurssinoususta. Tein sellaisen nopean laskelman tämän myynnin jälkeen, että Kemiran osakkeista saataisiin tänä päivänä 100 miljoonaa markkaa enemmän kuin saatiin silloin kun myytiin.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tiurille totean, että ei riitä yksin tuotekehittely ja teknologia. Pitää saada tuotekehittelyn ja teknologian ideoiden pohjalta myöskin tuotteita, joita ruvetaan myymään. Siihen tarvitaan taas tuotantolaitoksia. Te olette tiedemies, ajattelette vain, että aina siellä laboratoriossa värkkäillään kaikenlaisia, mutta ei se värkkäily riitä, täytyy värkkäilyn tulos saada tuotettua ja menemään myöskin kaupaksi.

Ed. Puisto sanoi vähän samalla tavalla kuin tämä ylikersantti Mäkiläkös se oli, se muonakersantti Tuntemattomassa sotilaassa, että pannaan kaikki sileeksi vaan. En minä ole sanonut, että pannaan kaikki puolitoista miljardia sileeksi. Nyt on kysymys siitä, että minä näen, että sillä on niin pieni merkitys velkojen lyhentämisessä, mutta olisi eri asia, jos se saataisiin poikimaan tavalla tai toisella. Täällä on tavattoman viisaita ihmisiä, en minä mitään ymmärrä, mutta täällä on viisaita ihmisiä, jotka voitte yrittää keksiä, millä tavalla se saataisiin poikimaan toinen puolitoista miljardia pienessä ajassa. Tällä tavalla voitaisiin päästä veloista. Ei tässä mitään sileäksi panna. En minä niitä rahoja taskuuni haluaisi panna ja lähteä tuonne Vanhan kellariin ryyppäämään. Kyllä

tämä oli väärin käsitetty — ja tarkoituksellisesti, ed. Puisto.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kannatan lisäbudjetissa olevaa esitystä siitä, että valtion omaisuutta näiden kahden firman osalta myydään. Kannatan sitä nyt tämän asian yhteydessä ja olin sitä kannattamassa myös viime vaalikaudella, silloin kun merkittävä päänavaus tälle tielle lähtemisessä tehtiin Ahon hallituksen aikana. Silloin salin tällä puolella oli yleistä penseyttä mainittua periaatetta kohtaan. Se nähtiin monella tavalla hankalaksi ja huonoksi ratkaisuksi. Olen tavattoman tyytyväinen siihen, että nyt tosiasioiden tunnustamisen aika on tullut ja rohkeutta on ollut myöskin vasemmistossa lähteä tälle tielle, nyt kaiken lisäksi, kun muutenkin näiden yhtiöiden myymisen aika on paljon paremmin kuin ehkä vielä vuosi kaksi sitten, jolloin silloinkin liikkeellelähtö oli kuitenkin perusteltua ja paikallaan.

Haluan muistuttaa tässä yhteydessä, että runsaan vuoden aikana valtion omaisuutta on nyt myyty lähes 4 miljardin markan verran, ja varmaan vieläkin edellytyksiä löytyy. En käy luettelemaan luonnollisestikaan niitä kohteita, mitä mielessäni pyörii. Monesta syystä on paikallaan, että emme niistä ääneen puhukaan, mutta uskon, että monet edustajat mielessään osaavat hahmottaa myös jatkomahdollisuuksia tällä saralla etenemisessä.

Arvoisa puhemies! Kysymys kuitenkin kuuluu: Mihin näissä oloissa nyt jo 4 miljardin markan suuruiset myyntitulot käytännössä tulisi ja pitäisi käyttää? Täällä ministeri moneen kertaan sekä tänään että joskus aikaisemminkin on todistellut, että jatkossa tullaan käyttämään tutkimukseen, tuotekehittelyyn jnp. Kysymys kuuluu: Miksi jatkossa? Eikö jo 4 miljardia markkaa olisi jotain sellaista, mistä merkittävä osa olisi tullut ja olisi voitava käyttää siihen, mihin alun perin, kun päänavaus yksityistämiseen tehtiin, ajateltiin valtionyhtiöiden myynnistä saatavia tuloja käyttää?

Vielä kertaalleen tuon sen ajatuksen tässä julki. Ajatushan oli, että kun valtionyhtiöitä voidaan myydä ulos, niillä on hyvät mahdollisuudet hankkia riskirahaa, riskipääomaa yltympäri maailmaa, mitä pk-sektorin yrityksillä taas ei ole. Kun valtio ottaa nappulansa pois näistä suuryrityksistä, valtion yrityksistä, se näitä nappuloita voisi käyttää niihin yrityksiin, joilla ei ole samanlaisia edellytyksiä riskirahan hankintaan kuin on suurilla valtionyhtiöillä. Ajatus oli, että näitä varoja käytettäisiin pk-sektorin yritysten riskirahoitukseen, kehittämisrahoitukseen, teknologiarahoitukseen ja myöskin aluepoliittiseen rahoitukseen. Mutta vielä kertaalleen: todellakaan näin ei ole hallitus tehnyt. Vain häviävän pieneltä osalta koko tästä siivusta ovat rahat suuntautuneet mainittuihin tarkoituksiin.

Kysymys kuuluu tämän jälkeen: Onko valtion velkatilanne ja budjetin alijäämätilanne niin polttava ja niin kova, että sen takia onkin pyörrettävä aiemmat puheet, unohdettava työllistävä pk-sektori ja käytettävä nämä varat budjetin yleiskatteeksi valtion velanoton vähentämiseksi? Sehän on tavattoman hyvä tarve ja hyvältä kuulostava juttu, että nämä varat käytetään nimenomaan velkaongelman hoitamiseksi ja voittamiseksi. Minusta siinä tapauksessa, mikäli olisi niin, että velkaantumiskehitys edelleen on huolestuttava, sillä tavalla huolestuttava, että velan bkt-osuuden laskuun kääntyminen ei olisi näköpiirissä, pitäisi kiireesti käyttää kaikki varat todellakin velan hoitamiseen, yleiskatteeksi budjetin menojen täyttämisessä. Mutta nyt kuitenkin itse asiassa jo pitkään on ollut selvästi nähtävissä, että sekä valtion velan bkt-osuus on selkeästi taittumassa ja, mikä tärkeää, kun EU-yhteyksissähän asioita tarkastellaan ei vain valtion velan määrällä vaan julkisen velan määrällä, niin näiltä osin tilanne on jo pitkään ollut vielä parempi.

Varmemmaksi vakuudeksi palautan mieliinne sen, mitä Euroopan unionin komissio 6.11. eli viikko pari sitten julkaisemassaan talousennusteessa vuodelle 97 sanoo. Se tässä ennusteessa käy kaikki EU-maat läpi ja arvioi niiden taloutta keskeisillä konvergenssikriteereillä. Kun tässä salissa nyt on kovasti painottunut sekä julkinen velka että budjettivaje, jos näitä lukemia tässä kertaan — uskon, että valistuneet edustajat ovat perillä kaikesta siitä, mitä eurooppalaiset luvut sisällään pitävät — mutta varmemmaksi vakuudeksi vielä palautan mieleen, miten EU-komission ennusteen mukaan on asianlaita.

Ensinnäkin julkinen vaje bkt:stä. Komission paperin mukaan paras tilanne tässä suhteessa on Luxemburgissa: plus 0,5 prosenttia. Toiseksi paras tilanne on Tanskassa, joka kuitenkaan ei ole tulossa Emuun näillä näkymillä, niin kuin kaikki hyvin tiedämme, Emun kolmanteen vaiheeseen. Kolmanneksi paras tilanne on Irlannissa: 0,9 prosenttia. Seuraavana tulee Suomi: 2,2 prosenttia.

Mitä taas tulee julkiseen velkaan, sen bkt-osuuteen, paras tilanne on Britanniassa: 57 prosenttia, joka sekään, Britannia, näillä näkymillä ei

ole tulossa Emun kolmanteen vaiheeseen, niin kuin tiedämme. Seuraavaksi paras tilanne on Ranskassa: 58,1 prosenttia. Kolmantena tässä tilastossa on Suomi: 61,5 prosenttia. Niin kuin tiedetään, Emun rajahan tässä on se 60 prosenttia.

Minä myönnän, että tietyllä tavalla meidän suomalaisten täytyy asioita tarkastella ei vain julkisen velan kriteerein, niin kuin Emu-prosessi tarkastelee ja EU-komissio ja EU:n konteksteissa näitä asioita tarkastellaan, vaan myös valtion velan ja valtion budjettialijäämän tarkastelu on suomalaisittain relevantti, suomalaisittain käyttökelpoinen tapa tarkastella talouttamme.

Halusin vain edellä mainituilla lukemilla kertoa, että tilanne on jo vuoden pari ollut tässä suhteessa, siis ajatellen eurooppalaisilla laskentamekanismeilla ja mittareilla Suomen talouden tilaa ja sen tervehtymistä, ollut sellainen, että olemme nyt jo olleet ja olemme jatkossakin pikemminkin paremmalla puoliskolla EU:n jäsenmaiden jonoa kuin heikommalla puolella. Näin on tilanne tällä hetkellä jo.

Olennaista — palaan vielä kertaalleen siihen, mihin aiemmin viittasin — on se, että ei riitä, että ollaan siellä paremmalla puolella, jos suunta on selvästi huono. Mutta nyt jo oikeastaan kahden kolmen vuoden ajanhan suunta on ollut parempaan päin. On ollut näköpiirissä se, että velka taittuu, bkt-osuus sekä myös julkisen velan kasvu taittuvat, ja näin on käymässäkin.

Mitä tällä kaikella haen ja tarkoitan, kun tuon mukaan nämä EU-asiayhteydet tai taustan tämän asian tarkasteluun, valtionyhtiön myynnistä saatavien tulojen käytön arviointiin. Arvioni on, että Suomen kannalta ei pelkästään ole tärkeää nyt se, että nämä lähentymiskriteerit yritetään tavoittaa mahdollisimman nopeasti ja mahdollisimman hyvin. Tämä näyttää olevan hallituksen linja. Mahdollisimman nopeasti ensimmäisten kolmen maan joukossa kaikkien keskeisten lähentymiskriteerien täyttö tuntuu nyt olevan kaikki kaikessa. Mutta samalla hallitus unohtaa sen, että näin menetellessään ja ennen kaikkea pk-sektorin unohtaessaan se tekee hieman pitemmänkin tähtäyksen kannalta suuren karhunpalveluksen kahdelle tärkeälle asialle: työllisyydelle tai työttömyydelle. Sille asialle, jossa me olemme kaikista haavoittuvampia myös silloin, jos me menemme Emun kolmanteen vaiheeseen, niin kuin Ruotsikin katsoo asian laidan olevan.

Jos pk-sektori unohdetaan, niin kuin nyt näytetään tekevän, annetaan olla kyljen avoin niille iskuille, mitä Emu ilmiselvästi on lyömässä nimenomaan suomalaisen työllisyyden ja työllistämisen kylkeen. Näin ei pitäisi menetellä. Näin ei pitäisi menetellä!

Ja kun työllisyyden suhteen asiat menevät huonosti, johtaa se myös siihen, ettei myöskään kasvu kehity toivotulla tavalla. Myös talouskasvu hidastuu, niin kuin se on nyt ilmiselvästi hidastunut.

Kun näin asianlaidan arvioin, näenkin niin, että jo näistä varoista, mitkä tässä käsittelyssä ovat, jotka tuloutetaan valtionyhtiöiden myynnistä, olisi tuntuva määrä pitänyt käyttää siihen kipeään tarpeeseen, mikä suomalaisilla pk-yrityksillä on tällä hetkellä sekä riskirahan saannin suhteen että niiden vakuuksien järjestämisien suhteen, joita yritykset tarvitsevat myös lainarahan saamiseksi, ei siis oman pääoman ehtoisen, vaan velkarahan saamisen. Tietysti aina terveempää ja tärkeämpää on se, että nimenomaan riskipääomia saadaan yrityksiin. Mutta että myös tämän velkapääomalle tarvittavien vakuuksien hankkimiseksi tarvittaisiin pikaisia toimenpiteitä. Tarvittaisiin myös pk-sektorien teknologiarahoituksen parantamista ja kehittämisrahoituksen parantamista.

Meillähän käytetään tänä vuonna jo kai neljän miljardin markan verran, täällä ed. Tiuri osaa tarkentaa minulle ne lukemat, mutta minä luulen, että noin neljän miljardin markan verran erilaisiin tutkimus- ja kehittämisrahoituksiin käytetään valtion budjetin kautta eri muodoissaan rahaa. Mutta se menee valtaosaltaan suuryrityksiin. Pk-sektorille tai niiltä osin kuin se sinne valuu, se kiertää hyvin pitkän, ajallisesti melko kestoisen ajan ennen kuin se hyödyttää pk-sektoria, jonka työllistämismahdollisuuksien parantaminen on kiireisin asia nimenomaan työllisyyden parantamisen kannalta. Näihin tarpeisiin tarvittaisiin nyt kovasti ja kipeästi melkoinen ja merkittävä ruiske.

Ja kun nyt todellakin, vielä kertaan, jo noin neljän miljardin markan edestä tullaan myyneeksi valtion omaisuutta, niin olisi kyllä ollut aivan välttämätöntä, että edellisen hallituksen periaatepäätöksestä pidetään kiinni, että näitä myyntituloja edes mainittavasti merkittävämmin olisi voitu käyttää mainittujen pk-yritysten tarpeisiin.

Monet sanovat, että yritystuet ovat huonosta ja pahasta, ettei niihin pidä rahaa käyttää. Me suomalaisethan olemme näissäkin asioissa oppipoikia. En halua pitkittää keskustelua, luen vain Eurouutisista 10.10.96 Saksan tilanteesta, jossa kerrotaan Saksan taloustutkijoiden laskelmat siitä, että Saksan yrityksille suolletaan erilaisia tukia peräti 650 miljardia markkaa tänä vuonna,

vuonna 96. Herra paratkoon, meillä ei ole mitään tämän tapaista varaa, mahdollisuutta eikä missään tapauksessa syytäkään. Halusin tässä Saksan kaivaa esille sen takia, että sen kovan tavoitellun eurooppalaisen ytimen, EU:n ytimen, ydinmaa Saksakin toimii tähän tapaan eli siellä-kin työllisyyden nimissä nimenomaan toimitaan tällä tavalla. Ja kuten sanoin, näissä oloissa meillä olisi tullut nyt kyllä käyttää näitä varoja todella aivan eri tavalla kuin hallitus lisäbudjetissaan on käyttänyt pk-yritysten tarpeisiin.

Arvoisa puhemies! Minun toiveeni on, että valtiovarainvaliokunnan käsittelyn yhteydessä tämä asia nostetaan kunnolla esille, tapetille, ja arvioidaan vakavasti, olisiko varaa merkittävä siirto mainittuun tarkoitukseen käyttää.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Pekkarisen kanssa voi olla suurelta osin samaa mieltä, mutta erääseen asiaan vielä kiinnittäisin huomiota, josta jo puhuin omassa puheenvuorossani ja josta olen ed. Pekkarisen kanssa kyllä eri mieltä.

EU:n luvut Suomen osalta näyttävät ihan hyviltä, jos katsotaan, niin kuin hän katsoi, mutta jos katsotaan velkaantumisvauhtia, niin kuten valtiovarainministeri Niinistö totesi, me olemme Kreikan kanssa Euroopan edelleen nopeimmin velkaantuvia maita. Minun mielestäni, kerran vielä sanon tämän, tämä on ongelma, joka meidän pitää tiedostaa ja se pitää saada kuriin. Siinä puolitoista miljardiakin on minusta tärkeä asia.

Velkaantumiskehitys on huolestuttava. Ensi vuoden budjetissa todetaan, että me pääsemme budjettivajeen osalta 30 miljardiin markkaan, niin kuin täällä on todettu, mutta kuka sen tietää, mitä tässä loppujen lopuksi tapahtuu. Talouskehitys on hyvin arvaamaton tänä päivänä. Hyvin nopeastikin tapahtuu kaikenlaisia muutoksia.

Mutta ed. Pekkarisen kanssa olen, herra puhemies, siitä samaa mieltä, että työllisyyteen pitää panostaa ja se on erittäin tärkeä asia.

Muistan erään lausunnon, jonka entinen valtiovarainministeri Viinanen oli viime vuonna sanonut jossakin EU:n kokouksessa. Hän oli sanonut, että "työllisyyden hoidolla ei saa vaarantaa valtiontalouden tasapainoa", jolloin tulee kyllä mieleen, mitä valtiovarainministeri on tarkoittanut tällä lausunnolla.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen, se ei auta, jos me vertaamme toisiin maihin ja sanomme, että me olemme vähän paremmassa asemassa kuin toiset maat. Meidän pitäisi päästä siihen tilanteeseen, että meillä velka ei kasvaisi ollenkaan. Nimittäin siihen käy hyvin vanha vertaus: Velka on veli ottaessa, mutta veljenpoika maksaessa!

Tänä päivänä kuitenkin ja vielä ensi vuodenkin osalta, kun tarkastellaan lukuja, näyttää siltä, että me velkaannumme viikossa ensi vuonna 500—600 miljoonaa, siis joka viikko, ja niin pitkään pitää olla huolestunut tästä velkaantumiskehityksestä, kunnes me pääsemme siihen tilanteeseen, että voisimme päästä maksamaan niitä velkoja. Nekin on joskus maksettava, ja siinä mielessä ei voi kerskailla sillä, jos me nyt olemme paremmalla uralla. Kuitenkin joskus pitää tulla taitoskohta, että me voimme päästä pois niistä veloista.

Mutta sen sijaan olen monessa mielessä samaa mieltä siitä, että kyllä meidän yritystoimintamme kehittämiseen ja sille puolelle pitää satsata, mutta sen pitää olla kannattavaa yritystoimintaa, että se tuottaa myös.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ilmiselvästi ed. Pekkarinen on paneutunut asiaansa. Kolmeen seikkaan kiinnitin huomiota hänen pitkässä puheenvuorossaan. Hän lähtee siitä, että konvergenssikriteerit olisivat myrkkyä työllisyydelle. Näinhän ei välttämättä, ed. Pekkarinen, ole. Konvergenssikriteerit pitkällä tähtäyksellä saattavat olla parasta mahdollista työllisyyden hoitoa.

Toinen asia, hänen rakastumisensa yritystukiin arvona sinänsä loisti tästä puheenvuorosta ulos, ja se on kyllä luultavasti juuri sitä politiikkaa, jossa me ehkä periaatteellisimmin olemme eri mieltä, esimerkiksi sosialidemokraatit ja keskusta. Tukiaistalouden kautta me emme selviä, me emme todellakaan selviä, emme velasta emmekä työllisyydestä.

Sitten kolmas asia. Minusta ikään kuin seurauksena yritystukien painottamisesta jäi mieleeni se kuva — toivottavasti minä nyt olen väärässä tässä — että ed. Pekkarinen ei järin suurta arvoa anna sille satsaukselle, joka menee tutkimukseen ja tuotekehittelyyn. Minusta tämän neliön voisi ympyröidä kyllä sillä tavalla, että lähentymiskriteerien ja tutkimuksen ja tuotekehittelyn kautta me päädymme sellaiseen talouselämän kierteeseen, jossa yritystuille jää entistä pienempi rooli, jossain määrin toivottavasti jopa sellainen rooli,

että sitä roolia ei olisi ollenkaan. Se reitti, ed. Pekkarinen, kuljettiin kyllä loppuun. Se todettiin 90-luvulle tultaessa.

Ed. M. M a r k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei rahaa kannata suinpäin syytää myöskään pk-yrityksille, niin kuin ed. Pekkarinen tuntui haluavan. Ed. Pekkarisen kannattaisi tutustua syvällisemmin esimerkiksi Tekesin viime aikojen toimintaan ja siihen, kuinka paljon tutkimus- ja kehitystoiminnasta siellä todella suuntautuu pk-kenttään joko suoraan tai välillisesti kansallisten teknologiaohjelmien kautta. Pk-yritysten suhteellinen osuus on noussut jo lähes puoleen kaikesta tuosta toiminnasta. Toki on niin, että pk-yritysten näkökulmasta koko tutkimus- ja kehitystoiminnan ympäristö on usein liian monimutkainen ja innovatiivisuudesta huolimatta pk-yrityksissä on ongelmia oman tutkimus- ja tuotekehitystoimintansa toteuttamisessa ja myös tulosten hyödyntämisessä. Pk-yritykset eivät tunne riittävästi käytettävissä olevia palveluja. Yritysten osaaminen uusien markkinoiden hyödyntämisessä on riittämätön.

Tästä teen selvästi sen johtopäätöksen, että tutkimus- ja kehitystoimintaa on myös tarkasteltava riittävän laaja-alaisesti, jotta siinä on koulutus- ja oppimisaspekti mukana. Näin valtionyhtiöiden myynnistä saatavia varoja pitäisi ohjata vielä enemmän tutkimus- ja kehitystoimintaan ja siihen liittyvään koulutukseen, yritysten toimintakentän uudistamiseen, siis enemmän kuin toistaiseksi on tapahtunut. Syyskuinen valtioneuvostotason päätös lisätä oleellisesti tutkimus- ja kehitystoimintaa on merkittävä, mutta uskon, että se on tulevia vuosia ajatellen vasta alku siihen, että tutkimus- ja kehitystoiminta luo merkittävästi uutta toimintaa myös pk-kenttään, myös tuotannolliseen ja palvelukenttään pk-sektorilla.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kolmetoista tai neljätoista vuotta kohta puhunut siitä, että tutkimukseen ja tuotekehitykseen kannattaa sijoittaa, ja kuulen mielelläni nyt kaikkien kansanedustajien olevan suurin piirtein samaa mieltä, jopa ed. Pekkarisen. Mutta tuo luku, joka käytetään, on ilmeisesti valtion puoleltakin jo lähempänä kuutta miljardia kuin neljää, jonka hän mainitsi. Ehkä nyt juuri on kuitenkin kohtuullisen järkevää sijoittaa 1,5 miljardia valtion velan lyhennykseen, koska Suomessa viime tai toissa viikolla vierailivat ulkomaiset heittaajat ja jos he pitävät järkevänä sitä, että velkaa lyhennetään, niin he samalla sitten nostavat Suomen asema niissä arvoasteikoissa, joiden mukaan valtion korkoja määritellään, joten siinä mielessä tuo 1,5 miljardia ehkä on kuitenkin oikean suuntainen. Vaikka se on pieni, niin se kuitenkin tekee hyvän vaikutuksen ulkomaisiin arvioijiin.

Mutta kun täällä kaikki kannattavat sitä, että tutkimukseen ja tuotekehitykseen ja riskirahoitukseen pannaan lisää rahaa, niin eiköhän se ensi vuonna tai seuraavina vuosina sitten onnistu vielä yli sen, mitä on tehty, kun siitä eduskunnassa ollaan yksimielisiä ja valtio saa lisää tuloja myymällä omaisuuttaan ensi vuonnakin.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ystävällisesti todeta ed. Tiurille, että kyllä viime vaalikaudella sen loppuvuosina tutkimus- ja kehitysrahoja todella lisättiin merkittävästi, ja kun Lipposen hallitus lähti liikkeelle, se sadoilla miljoonilla markoilla leikkasi juuri näistä kohteista. Eikö niin, ed. Tiuri? (Ed. Tiuri: Siinä oli painovirhe!) — Ei ole mikään painovirhe. Me molemmat tiedämme, miten asiat ovat tässä suhteessa. Ensi vuoden budjetissa asia korjaantuu likimain, ei vieläkään kokonaan, mutta likimain kuitenkin oikeisiin mittasuhteisiin.

Ed. Kekkoselle toteaisin konvergenssikriteereistä, että pitkällä tähtäyksellä asia on täsmälleen, niin kuin hän sanoi. Mutta kysymys on siitä, kuinka kovasti lyhyellä, muutamien vuosien tähtäimellä rutistetaan niistä ainespuista. Jos ne ainespuut käytettäisiin oikein, ne merkitsisivät työllisyyden parantamista. Tässä mielessä pk-sektorin pullonkaulojen poistaminen olisi näiden ainespuiden oikeaoppista käyttämistä. Näinhän teidän, ed. Kekkonen, niin monesti ihailemanne Ruotsikin toimii ja ajattelee, ei oikopäätä, hinnalla millä hyvänsä mene Emun ensimmäiseen vaiheeseen, vaan panee työllisyyttään ensin kuntoon.

Mitä tulee yritystukiin, niin en kannata vastikkeetonta tukea yrityksiin, en todellakaan sitä tarkoita. Luettelin äsken niitä tuen muotoja, missä tarvittaisiin yritystukea. Sanoin niihin lisäksi vielä yritysten välilliset kustannukset, riskirahoituksen, takaukset, kehittämisrahoituksen ja tämän tapaiset asiat. Teitä on täällä monia minua paljon paremmin yrityselämää tuntevia ihmisiä, ja te tiedätte, että tässä on joukko niitä pullonkauloja, joita pitäisi poistaa, ja siihen näitä tukia tarvittaisiin.

Mitä vielä tulee aluepoliittisiin tukiin, haluan vain sanoa, että ensi vuonna, ystävät hyvät, tie-

dättekö, että varsinaisten kehitysalueille menevien aluepoliittisten tukien määrä — sanoin viime viikolla, että se on vain vähän suurempi — on vähän pienempi kuin ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Pekkarinen!

Puhuja: Täytyy sanoa myöhemmin tarkemmin.

Ed. Uotila: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on todettu, että kolmas lisätalousarvio ei paperina kovin kummoinen ole. Se mahtuu yhdelle liuskalle eikä siinä ole sen paremmin tuloja kuin menojakaan tarkoitus jyvittää.

Mutta kyllä siihen selkeä ongelma sisältyy. Ongelma on, että valtionyhtiöiden myyntituloja yksiselitteisesti ja vain käytetään nettovelanoton vähentämiseen. Kun lähdetään siitä, miten on suhtauduttu valtionyhtiöiden rooliin, uskallan väittää, että vasemmistoliitolla on kuitenkin kaikkein selkein kanta.

En ollut eduskunnassa viime kaudella, kun täällä päätettiin antaa suuret valtuudet silloiselle hallitukselle valtionyhtiöiden myymiseen. Näitä valtuuksia on nyt käytetty. Vasemmistoliitto vastusti silloin valtuuksia ihan sillä perusteella, että se kantoi huolta siitä, että kansallisomaisuutta, kutsutaan sitä nyt sitten Kekkosen perinnöksi tai miksi tahansa, ei pitäisi kovin herkästi lähteä myymään, vaan tulisi pitää se valtion hallussa.

Tämän jälkeen, kun prosessi kuitenkin on edennyt, olemme olleet hyvin voimakkaasti sitä mieltä, että joka tapauksessa valtionyhtiöissä pitäisi säilyttää valtion määräysvalta, päätäntävalta, koska niillä on kuitenkin meidän näkemyksemme mukaan valtaosaltaan yhteiskunnallista merkitystä, työllisyyspoliittista, aluepoliittista, teollisuuspoliittista merkitystä. Siltä osin kuin tällaista merkitystä on, pitää olla myös yhteiskunnallista vaikutusmahdollisuutta. Mutta kun yhteiskunnallinen merkitys vähenee, niin totta kai sitten myös vaikuttamisen tarve tätä kautta osittain on pudonnut. Ainahan ei vaikuttaminen ja määräysvalta ole kiinni puhtaasti omistamisen osuudesta, vaan siitä, millä tavalla omistaminen on hajautunut ja kenen käsissä se muu osakesalkku on. Aika pienelläkin omistusosuudella saattaa jossakin tapauksessa saada aivan selkeän määräämisvallan.

Nyt kun päätös on tehty, niin käsitykseni mukaan hallituksen pöytäkirjaan sisältyy jonkinlainen ympäripyöreä kannanotto siitä, että kun nyt tämä koko summa käytetään velkojen maksuun, velanoton vähentämiseen, niin tämä huomioidaan jatkossa, kun arvioidaan sekä t&k-osuuden nostamista 2,9 prosenttiin bkt:stä että aiempia päätöksiä valtionyhtiöiden myyntitulojen käytöstä.

On käyty kovaa keskustelua, mitä myyntirahoille tehdään, ministereiden Niinistö ja Kalliomäki kesken. Kyllä minä selkeästi tässä kallistun ministeri Kalliomäen käsitysten taakse, koska olisi tärkeää, että myyntituloja käytettäisiin tuotekehitykseen, tutkimukseen, uusteollistamiseen ja niiden ongelmien voittamiseen, joita tältä osin on kiistatta olemassa.

Väitän, että aivan näin selkeä budjetin yleiskatteen, tässä tapauksessa nettovelanoton vähentämiseen suunnattu päätös on sekä hallitusohjelman, hallituksen aikaisempien periaatepäätösten että myös eduskunnan ylivoimaisen enemmistön hengen vastainen. Esimerkiksi hallitusohjelmassa todetaan selvästi, että hallitus harjoittaa aktiivista teollisuuspolitiikkaa huolehtimalla valtionyhtiöiden pääomatarpeesta ja kehittää niiden toimintaa ja omistajarakennetta yrityskohtaisesti sekä edistää niiden kansainvälisen kilpailukyvyn parantamista. Omistusjärjestelyistä saatavia varoja ohjataan teollisen tuotannon edellytysten vahvistamiseen ja rakenteen uudistamiseen.

Tältä osin voidaan tietysti sanoa, että ministeri Niinistön kanta on, että tuetaanhan sillä välillisesti teollisuuden edellytyksiä ja ehkä sen tuotantorakenteen uudistamistakin pitkällä tähtäimellä, jos pystytään vain valtion velkaa ja korkomenoja vähentämään. Mutta kyllä se vähän mutkan kautta tehty rakennelma kaiken kaikkiaan on.

Sitten velkaongelma, josta esimerkiksi ed. Elo hyvin ansiokkaasti heti keskustelun aluksi puhui. Huomasin tuossa lokakuun luvut: korko 28 miljardia 639 miljoonaa tässä vaiheessa. Se nyt on kuitenkin semmoinen 28 kilometriä korkea pino sileitä satasia. Se on sellainen rahakasa, jolle olisi käyttöä etenkin tässä yhteiskunnassa muuallakin. Kun puhutaan budjettitalouden alijäämästä, niin kyllähän tulevina vuosina tietenkin korkomeno on oleellinen syy, että alijäämää joudutaan kantamaan. Jollei meillä olisi tuota 30 miljardin korkomenoa, niin paljon helpompi olisi valtiontalouskin tasapainoon saada.

On keskusteltu siitä, mikä ero on julkisen talouden ja valtiontalouden alijäämässä. Tietenkin Emu-kriteeriksi riittää julkinen talous ja voimme lyödä rintoihimme, että onpa hyvä, että täyte-

tään kriteeri tältä osin, mutta asia ei ole niin yksinkertainen. (Ed. Pekkarinen: Minä totesin sen!) — Kyllä ed. Pekkarinen sen totesi. Tässä on mukana esimerkiksi eläkerahastoissa sijaitsevat rahat, ja siinä vaiheessa, kun rahastot rupeavat purkautumaan ihmisten tullessa laajamittaisesti eläkeikään, paine kasvaa valtion suoran budjettirahoituksen puolelle ja valtion budjettialijäämään.

Kun erilaisia kannanottoja on VM:n taholta tullut, niin minua on huolestuttanut tieto, jonka muistan jostain lukeneeni, että budjettipäällikkö Sailas on kiinnittänyt huomiota ja sanonut, että olisi erittäin tarpeellista hyvin lyhyellä aikavälillä saada nimenomaan valtion budjetti tasapainoon. Minä kyllä sanon suoraan, arvoisat edustajat, että jos tällainen 30 miljardin tasapainottamispakko lyödään pöytään ja todetaan, että lyhyellä aikavälillä valtiontalouden puoli on tasapainotettava, niin sitä ei hyvinvointiyhteiskunta eivätkä sen ihmiset tule kestämään. Kyllä tässä täytyy julkisen talouden tasapainotavoitteella yrittää selvitä, mutta valtion budjetin tasapainottaminen edellyttää pitemmän juoksun.

Mitä tulee Emuun ja sen tuomiin paineisiin, niin kun nyt muun muassa valtiovarainvaliokunta suurelle valiokunnalle antoi lausuntoa eurorahaan liittyen, niin kun edellytetään selvityksiä jo ensi vuoden ensimmäisellä puoliskolla, niin kyllä niissä pitäisi myös hallituksen pystyä arvioimaan sekä julkisen talouden että valtiontalouden kehitystä pitemmälläkin aikavälillä kuin pelkästään tätä vaalikautta koskien. Kyllä Emu, jos siihen mukaan mennään, on ratkaisu, jonka kanssa joudumme elämään tämän vaalikauden jälkeenkin. Mikäli valtiontalouden alijäämää, joka tällä hetkellä on niin mittava, ei pystytä hallitusti purkamaan, jos sopeuttaminen joudutaan ikään kuin väkivalloin siltäkin osin tekemään tulevina vuosina, niin se on erittäin raskas tie tälle kansakunnalle.

Paljon on tässä salissa tämän syksyn aikana puhuttu veroista ja voin todeta omaltakin osaltani, kun verojaoston jäsen olen, että eivät nämä veroratkaisut todellakaan mieltä lämmittäneet. Kun ed. Puisto esimerkiksi totesi, että se ei ollut kokoomuksen vaan sosialidemokraattien vika, että tällainen veroratkaisu syntyi, niin täytyy tosiaan peiliin katsoa, kun silloinen sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puheenjohtajakin heti ratkaisun jälkeen totesi, että se on epäoikeudenmukainen. Silloin meidän ehkä olisi ollut syytä yrittää yhdistää voimamme ja muuttaa sitä. Nyt se on kyllä jälkiviisastelua, ja tältä osin täytyy katseet kohdistaa seuraaville budjettikierroksille ja lähteä siitä, että emme tule enää porukalla hyväksymään tällä tavalla kohdistettavia veroratkaisuja.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vasemmisto ja sosialidemokraatit käyvät aina vuorollaan ripittäytymässä huonosta veroratkaisusta, mutta siihen se sitten päättyykin. Senhän voisi korjata täällä salissa, kun ratkaisuja tehdään, niin ei tarvitsisi ehtimiseen ripittäytymässä käydä.

Rouva puhemies! Ed. Uotila totesi, että määräysvalta valtionyhtiöissä pitäisi säilyttää. En oikein tiedä, mitä varten se pitäisi säilyttää, koska niiden aluepoliittinen merkitys ei ole enää sellainen kuin joskus aikanaan. Omistajan, eli valtion, suurin vaatimus on se, että ne tuottavat valtiolle osinkotuloja ja että ne työllistävät. Sama vaatimushan on tietenkin jollakin ulkomaisella Soroksella ja pohatalla, joka ostaa jonkin valtionyhtiön. Heillä on myös vaatimus siitä, että nämä yritykset menestyvät hyvin, tuottavat voittoa ja se edellyttää myös työllistämistä. En nyt näe, miten valtion määräämisvalta on niin välttämätön. Sekin on sellainen vanha rituaali, jota puhutaan vuodesta toiseen. Menköön määräämisvalta, kyllä firmat pysyvät pystyssä. Jos kerran jollakulla muutama miljardi markkaa on niihin sijoittaa, ei se piruuttaan sijoita, vaan sen takia, että niistä tulisi tuloja.

Mutta siinä mielessä ed. Uotilaan on yhdyttävä, että hän oikeastaan ainoana toi teknologian ja tuotekehityksen lisäksi ajatuksen uusteollistamisesta. Sitä täytyy olla, uusteollistamista, jotta teknologian ja tuotekehittelyn tuomat ideat saadaan tavaraksi ja niitä voidaan myydä. Ei tuotekehittelyjä voida myydä, jollei niitä tuoteta tavaraksi. Ehkä taas palataan Kekkosen perintöön, siinä oli kysymyksessä aikanaan uusteollistaminen. Siihen pitäisi nytkin pyrkiä.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. Uotila niin kuin ed. Puistokin aikaisemmin totesi, että nyt on vähän myöhäistä puhua verolinjauksista, niin minä väitän kyllä päinvastoin, että on vieläkin tärkeää se, että varmistamme sen, että hallituksen linja muuttuu. Hallituksen linja ei muutu sillä, että oppositio on hallituksen kanssa eri mieltä yksinään, vaan myös meidän, jotka olemme hallituspuolueitten kansanedustajia, on sanottava avoimesti ja rehellisesti, ettemme hyväksy tätä linjaa. Ed. Pekkarinen on niin kokenut kansanedustaja, että ei hän-

kään ajaisi, vaikka olisi eri mieltä, itseään ulos ryhmästä sillä, että äänestäisi vastaan. Tärkeintä on se, että linja muuttuu, ja siihen me olemme ed. Uotilan ja monien muiden kanssa pyrkimässä. Olen siitä sataprosenttisen varma, tai sitten jotain tapahtuu, jos linja ei seuraavan vuoden budjettia tehtäessä tule muuttumaan.

Totean, rouva puhemies, myös sen, että me suomalaiset olemme oppineet reagoimaan näihin ilmeisesti ihan omalla tavallamme, joka näkyi jo viime vaaleissa. Minä olen kehittänyt teorian hiljaisesta protestista. Me emme mene, niin kuin ranskalaiset, pistämään teitä poikki ja koko liikenteen sekaisin, vaan suomalainen protestoi nyt näissä vaaleissa, jotka pidettiin, ja myös tulevaisuudessa niin, että ei mennä äänestämään ja näytetään niille, jotka valtaa pitävät, mitä mieltä ollaan. Minusta se on erittäin tehokas, taitaa olla tehokkain protesti, mitä voidaan tehdä, ja tätä protestia meidän myös vasemmistopuolueissa kannattaa varoa.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemelle valtionyhtiöiden yhteiskunnallisesta roolista yksi esimerkki, Rautaruukki ja Transtech eli kiskokalustotuotanto. Ulkomaalaista pääomaa, joka tulee omistajaksi — yleensä omistajat ovat eläkerahastoja ja muita — ei kiinnosta yhden teollisuudenalan ylläpitäminen, mutta Suomen kannalta esimerkiksi kiskokalustoteollisuusvalmiuksien ylläpitäminen on valtava haaste ja mahdollisuus pitkällä tähtäimellä. Tämä on sitä yhteiskunnallista vastuuta ja roolia, että vaikka lyhyellä aikavälillä on vaikeuksiakin, niin jos ajatellaan vaikka Venäjän puolella olevaa kiskokaluston, junavaunujen ja kaiken siihen liittyvän tarvetta pitemmässä juoksussa, niin se on mahdollisuus, johon kannattaa satsata. On tällaisia ratkaisuja, joissa tätä yhteiskunnallista harkintaa tarvitaan, puhumattakaan tietenkään energiayhtiöistä ja muista, joissa se vastuu on vielä selkeämmin nähtävissä kuin tällaisissa teollisuuden monialayrityksissä.

Ed. T i u s a n e n: Arvoisa puhemies! Ed. Elon johdonmukaisiin ajatuksiin haluan lämpimästi yhtyä. Todellakaan näistä asioista puhuminen ja niihin kantaa ottaminen ei lopu äänestyksiin, vaan nyt tehdään muutaman kuukauden aikana työtä niin, että seuraava hallituksen esitys olisi toisenlainen tässä asiassa.

Täällä on puhuttu televisio-ohjelmista. Näimme vastikään myös ohjelman, jossa oli ns. varattomia miljonäärejä. Mutta ongelma valtion ja Suomen kannalta on se, että kun me tätä maata olemme pelastamassa ja kääntämässä velkaantumisen linjaa alaspäin ja työllisyyttä ylöspäin, niin säästötilanteissa toistuvasti jostakin ikään kuin käsittämättömästä syystä varattomat ihmiset joutuvat maksumiehiksi, niin kuin ed. Elokin tänään aikaisemmin totesi, kun työttömiltä poistetaan kannustinvähennys, vastaavasti eläkeläisten eläkevähennystä ei lisätä, kun taas palkkatuloja saavien kannustinvähennystä nostetaan. Nämä tällaiset asiat ovat ongelmallisia ja niitä ollaan tuomassa jälleen toisiinkin kohtiin.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi aivan lyhyesti siitä, kun täällä viitattiin sellaisiin teollisuudenaloihin, jotka ovat kehittymässä. Yksi sellainen on vaihtoehtoista energiaa käyttävä teollisuus tai yleensäkin teollisuuden energiantuotantoon käyttämät laitteet, jotka esimerkiksi käyttävät maakaasua. Kuitenkin meidän tämän hetken energiaveroratkaisu, jota ollaan tuomassa eduskunnan suureenkin saliin, on toisen suuntainen, arvoisa puhemies. Se vähentää esimerkiksi kaasun käyttöä.

Ed. L a h t e l a: Arvoisa rouva puhemies! Tällä hetkellä meillähän korkomenot valtion velasta, jos lähdetään siitä aluksi, kuntien valtionosuudet, ja lainanotto valtiontaloudessa ovat lähes samansuuruisia, noin 30 miljardia. Eli kun tänä iltana monet ovat puhuneet siitä, että meillä on hirveän hyvä tilanne valtiontalouden osalta, niin ei se millään tavalla vielä hyvä sinällään ole. Tosin oikeaan suuntaan ollaan menossa, nyt velanotto pienenee. Aikaisemmin olen jo vastauspuheenvuoroja käyttänyt siitä, millä tavalla nämä asiat arvostetaan, mitä tehdä valtionyhtiöistä saataville varoille, mistä tässä lisätalousarviossa on kysymys. Totta kai jos meillä ei semmoisia sijoituskohteita ole olemassa, semmoisia uusia hankkeita, jotka tuotoltaan ovat parempia kuin valtion velasta maksettava korko, niin silloin on näin järkevää tehdä, silloin jätetään velkaa ottamatta. Mutta jos meillä on hyviä sijoituskohteita, joiden tuotto on parempi eli meille jää voittoa, niin meidän pitää ottaa velkaa. Sitä kautta me saamme myös tuloja. Meidän pitäisi sijoittaa lähinnä semmoiseen tuotantoon, että me saamme vientituloja eli myydyksi ulos, ovatpa ne tuotteita tai palveluja.

Jos meiltä löytyy semmoisia asioita, ja pitää niitä etsiä, kyllä meillä mahdollisuuksia on olemassa. Täällä on otettu esimerkkejä siitä, että me olemme korkean teknologian maa ja meidän pi-

tää sijoittaa siihen korkeaan teknologiaan, myydä tietoa, taitoa, palveluita, myydä semmoisia hyvin korkeita asioita. Se on hyvä asia. Mutta sen lisäksi meidän ei pidä unohtaa matalan teknologian asioita, niitä perusasioita. Osa kansasta sentään asuu maaseutumaisemissa, puhtaassa luonnossa. Meillä on hirveän paljon mahdollisuuksia, ja sen tyyppiseen toimintaan tuotekehittelyssä ja uusien etsinnässä toivoisi, että näitä varoja, mitä valtio satsaa, käytettäisiin, koska ne vahvuustekijät lähtevät meidän luonnostamme. Ne lähtevät siitä, että meillä hyvästi varjellaan, ettei saastuteta luontoa.

Jos pohjoiskarjalaisesta näkökulmasta puhuu, taikka se koskee oikeastaan koko Suomea paitsi suurkaupunkeja, niin kyllä meillä mahtavat mahdollisuudet on muidenkin luonnontuotteiden kuin puiden, puunjalostuksen osalta. Meillä on käyttämätöntä peltoa, jota voitaisiin hyödyntää vaikka yrttien viljelyyn. (Ed. Aittoniemi: Ja hemppuun!) — Hamppua, humalaa, kaikkia maustekasveja. — Meidän pitää vain osata markkinoida, että meillä on puhdas luonto. Meidän pitää osata se kuva välittää saastuneisiin maihin eli Keski-Eurooppaan, jossa ei pystytä semmoisia tuotteita tuottamaan. Nämä erinäköiset hankkeet eivät lähde liikkeelle ilman rahoitusta. Siinä on yksi esimerkki, johon pitää jatkossa satsata. Se antaa työtä maaseudun ihmisille. Se antaa uskoa, että he tulevat siellä toimeen eikä heidän tarvitse muuttaa tänne Helsinkiin taikka ruuhka-alueelle maaseutuoloista.

Viime viikolla oli Pohjois-Karjalan valtuuskunta eduskunnan auditoriossa. Siellä professori Karppanen kuvasi sitä, miten ihmiset vaikka Amerikassa, kuten suomalaisetkin ovat vähän liikalihavia. Hän totesi, että he arvostavat terveyttä, millä tavalla eletään pitempään. Siihen, terveyteen, meidän puhtaan luontomme antimet, yrtit, vaikuttavat. Kun osataan ne markkinoida oikein, niin meille suomalaisille riittää kyllä matalamman teknologian työtä niille, jotka eivät sovi korkean teknologian puolelle. Tämä on yksi näköala, joka pitää hyödyntää, joka tarvitsee myös panostuksia. Uskon, että siitä jopa saadaan parempi tuotto kuin mitä valtion velasta maksettavat korot tällä hetkellä ovat.

Metsäpolitiikasta yleisemmin. Meillä on joka tapauksessa kaikkien tutkimusten ja laskelmien mukaan noin 20 miljoonaa kuutiota, vähän ylikin, hyödyntämätöntä puuta. Jos energiapolitiikassa jätepuu hyödynnettäisiin kokonaisuutena, saataisiin valtavat määrät korvattua sitä tuontienergiaa, mikä tänä päivänä maksetaan ulos. Sen parempaa tuottoa minä en usko saatavan mistään, kun kotimaisuutta nostetaan kaikessa. Sen sijaan siinä energiaveroratkaisussa, mikä tällä hetkellä on tulossa, lienee joitakin epäkohtia, jotka eivät välttämättä ihan täysimääräisesti minun ajatteluani tue. Mutta siihen suuntaan meidän on mietittävä kaikissa näissä, millä tavalla voidaan vaikuttaa siihen, jotta kotimaisuutta korostetaan. Se, mitä voidaan tehdä Suomessa, suomalaisista luonnonvaroista tuhoamatta niitä sinällään, pitää hyödyntää meillä. Olemme aika järjettömiä, jos käymme tupruttamaan kivihiiltä, joka tuodaan jostakin Uralilta tai mistä hyvänsä joko junilla tai laivoilla.

Nyt tästä valtionyhtiöpolitiikasta puuttuu enää se, että myydään valtion metsät vielä. Tätäkin on vilauteltu tässä. Voi sanoa, että silloin me olemme tuhonneet edellisten sukupolvien perinnön, eli edelliset sukupolvet ovat varjelleet, pitäneet yllä tätä valtion omistusoikeutta, mutta tänä päivänä ovat ilmeisesti sellaiset tuulet olemassa, onko se tämmöistä yksityistämisihannointia, että mikään ei saa olla yhteistä, vaan kaikki pitää kahmia yksityisiin käsiin, se on hyvä ja jalo ajatus. Tähän suuntaan yhteiskunta on mennyt ja näyttää pahasti menevän eteenpäin. Toivon mukaan ainakin valtion metsät vielä säilytettäisiin valtion omistuksessa eikä sillä puolella lähdettäisi sitä myyntivimmaa harrastamaan, pidetään ne itsellä. Sieltä ainakin tulee myyntituloja. Kun hoidetaan metsiä hyvin, niin joka vuosi saadaan tuottoa.

Lisäksi valtion metsissä on se etu, että me voimme vielä vaikuttaa täältä eduskunnan toimesta Metsähallituksessa työllistävyysnäkökulmaan. Jos lasketaan vapaasti markkinavoimien myllerrykseen, siinä käy sillä tavalla, että sinne tulee motot ja koneet hakkaavat puut. Tänä päivänä sentään koneellistamisaste on vielä 45 prosenttia eli loppu tehdään miestyövoimalla. Sitäkään minä en ole pitänyt mitenkään pahana asiana, jotkut voivat sen nähdä niin, mutta sillä on voitu vaikuttaa siihen, että lähes 600—700 metsuria ilmeisesti saa leipänsä Metsähallituksen hakkuutyömailta.

Tämmöistä tällä kertaa, rouva puhemies.

Ed. M. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! Ed. Lahtela totesi aivan oikein, että vahvuustekijät lähtevät luonnosta. Tämä koskee osaa tulevista uusista työpaikoista. Merkittävässä määrin uusia työpaikkoja ei synny kuitenkaan muuten kuin monien välttämättömien toimenpiteiden summana. Tänään käyty keskustelu tutkimus- ja ke-

hitystoiminnasta soveltuu erinomaisen hyvin käytäväksi nyt valtion velkaa vähentävän lisäbudjetin lähetekeskustelussa.

Ongelma Suomessa ei ole yrittäjyyden tai innovatiivisuuden puute, vaan kysymyksessä on ennen kaikkea markkinoilla jo olevan rahoituksen organisointiongelma. Se olisi ratkaistava, jotta suomalaisen kehitystyön tulokset saadaan nopeasti kansainvälisille markkinoille ja samalla edistetään sellaista yritystoimintaa, jonka työllistävä vaikutus kohdistuu kotimaahan.

Meillä Suomessa on samaan tapaan kuin Japanissa erinomaiset edellytykset uuden teknologian nopeaan hyödyntämiseen, koska asiakkaat, niin yritykset kuin Suomen kansalaiset kuluttajinakin, ovat valveutuneita uuden teknologian luomista mahdollisuuksista. Tämä antaisi meille hyvän pohjan eritasoisten strategisten liiketoiminta-alueiden muodostamiseen jopa maailman laajuisesti. On uskallettava ennakkoluulottomasti yhdistää teknologisen tutkimustoiminnan tuloksia myös perinteisille tuotannonaloille, myös palvelutuotantoon.

Suomen teknologiataseen kehittämisessä tulisi vahvan suhteellisen markkina-aseman omaavien liiketoimintojen lisäksi aikaisempaa selvästi enemmän vahvistaa tietointensiivistä pk-sektoria, jota äsken useissa puheenvuoroissa tarkasteltiin. Mutta tuen ei tulisi kohdistua mihin tahansa pk-yritykseen, vaan niihin, joilla on menestymisen mahdollisuuksia. Meidän pitäisikin suunnata ns. kärsivällistä rahaa, rahaa, joka jaksaa odottaa sitä menestyvää tuottoa 5—10 vuotta, sellaisiin jo olemassa oleviin pk-yrityksiin, joilla on mahdollisuus nousta keskikokoisiksi. Tällöin suomalainen uusteollistaminen, palvelusektori mukaan lukien, kykenisi luomaan niitä tuhansia uusia työpaikkoja, joita me haluamme.

Vahvat teollisuusalat synnyttävät ja vetävät mukanaan uutta yritystoimintaa myös kansainvälisille markkinoille, mutta toisaalta uudet alueet voivat osaltaan merkittävästi piristää ja aktivoida perinteistä ja jäykkäliikkeistä vanhempaa teollisuutta. Tästä ympäristönsuojelun ja ympäristöteknologian kehitys viime vuosina on erinomaisen hyvä esimerkki. Se on niitä aloja, joissa Suomella on mahdollisuudet lisätä kansainvälistä vientitoimintaa kymmenillä miljardeilla markoilla ja luoda uusia työpaikkoja niin kotimaahan kuin kansainvälisille kentillekin. Meidän olisikin tuettava yritysten etenemistä uusille liiketoiminta-aloille julkisin teknologiapanostuksin erityisesti silloin, kun markkinoilla syntyy murrostilanteita radikaalien teknologialäpimurtojen tai kaupallis-poliittisten muutosten seurauksena. Tätä tulevan kehityksen ennakointikykyä meidän on nyt edellytettävä niiltä henkilöiltä, jotka tekevät keskeisiä rahoituspäätöksiä.

Mielestäni on aivan oikein, että täällä kritisoidaan tai vähintään kriittisesti arvioidaan sitä, mikä osa valtionyhtiöiden yksityistämisestä saaduista varoista kohdennetaan velan lyhentämiseen ja mikä osa on taas sijoitettava niin lyhytjänteisesti kuin pitkäjänteisestikin uusien työpaikkojen synnyttämiseen tutkimus- ja kehitystoiminnan kautta. On vain todella nähtävä, että rahamarkkinat on tältäkin osin saatava toimimaan.

Tässä valossa on käsittämätöntä, että täällä on samanaikaisesti eräiden kansanedustajien toimesta puuhattu sitä, että Suomen pääomaveroprosenttia pitäisi nostaa. Sehän, jos mikään, suuntaisi suomalaisten yksittäisten kuluttajien mahdollisesti käytettävissä olevia rahoja muualle kuin uutta yritystoimintaa synnyttäviin sijoituksiin. Meidän pitää kaikin käytettävissä olevin keinoin kannustaa myös nyt epäaktiivisesti pankkitileillä makaavia määrärahoja suuntautumaan osakemarkkinoille ja aivan erityisesti uusien pk-yritysten etenemiseen kohti kansainvälisiä markkinoita.

Suomalaisten yritysten heikkous, mutta myös henkisesti suomalaisten ihmisten heikkous yleensä on markkinatajun ja kaupallistamisen puute. Nyt tämäkin puute on syytä korjata. Tutkimus- ja kehitystoiminta on nähtävä riittävän laajaalaisesti kouluttautumisena ja uusien innovaatioketjujen kehittämisenä siten, että edetään aina markkinoille saakka. Hyväkään teknologia ei tänä päivänä myy itsestään. Myös uusien teknologiayritysten rahoitukseen on panostettava niin, että globaaliin kaupallistamiseen tarvittava, usein vähintään viiden vuoden ja aika monesti jopa kymmenen vuoden ajanjakso on mahdollista läpikäydä. Tässä valossa tarvitaan uudistumista rahamarkkinoilla, jotta meillä olisi sellaista kärsivällisesti odottavaa rahaa, joka jaksaa todella tuottaa pysyviä tuloksia.

Ehkä tässä valossa myös valtion omaa panostusta pitäisi uudelleen harkita. Valtiolla pitäisi olla uskallusta omin investoinnein ja oman sijoitustoiminnan avulla synnyttää niitä tämän ajanjakson ja tulevien vuosikymmenien uusia suomalaisia menestyksen kulmakiviä, niitä yrityksiä, jotka vielä tänä päivänä ovat hyvin pieniä, mutta jotka hyödyntämällä ja soveltamalla uutta teknologiaa myös Suomen perinteisillä teollisuudenaloilla, puunjalostus- ja metalliteollisuudes-

sa, ovat löytämässä ne vahvuustekijät, joilla menestytään kansainvälisillä markkinoilla ja joilla kyetään luomaan jopa kymmeniätuhansia työpaikkoja hyvinkin nopeasti.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. M. Markkulan tarkoittamaa kärsivällistä rahaa voisi olla juuri se raha, joka saadaan Kekkosen perinnön myynnistä. Se olisi hyvin kärsivällistä rahaa. Siinä mielessä hänen ajatuksensa, puhe kärsivällisestä rahasta, on aivan oikeaan osunut.

Mutta täällä niin ed. Markkula kuin muutkin puhuvat siitä, että me lyhennämme velkaamme esimerkiksi 1,5 miljardilla markalla. Jos olisi näin onnellista, minäkin olisin tyytyväinen, malliksi lyhentäisimme, mutta tämähän tapahtuu vain vuosittaisen lisävelanoton vähentämiseksi. Siinä vaiheessa kun meillä on velkaantumisen lisääntyminen pysähtynyt tällä pelillä, meidän kaikkien peukalot ovat jo aika pehmoisia. Minä ennustan näin surullisesti asian olevan. Sen vuoksi muutamalla miljardilla markalla valtion lisävelanoton hidastaminen on aivan yhdentekevää, mutta se kärsivällinen raha, jos sillä saadaan jotakin sellaista liikkeelle, mikä vuosien ja vuosikymmenien kuluessa aiheuttaa sen, että me pystymme velkojamme maksamaan, on tervetullutta.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Menestyvien, toimivien ja tuottavien yritysten myynti, samoin kuin ed. Lahtelan mainitsema valtion metsien myyntiajatus on tietysti aivan loogista niiden ajatusten kanssa, että yksityistää pitää ja yhteiskunnallinen omistus on väärin. Myöskin tämä on loogista niiden ajatusten mukaan, että myöskin sosiaaliturva pitäisi yksityistää, terveydenhoito yksityistää. Väitän, arvoisa puhemies, että tämän tyyppinen myyntitoiminta johtaakin siihen, että toisessa vaiheessa joudutaan avaamaan yhä enemmän tätä yksityistämistä, koska ei ole valtion yhteiskunnallisia varoja, pääomia, mitään tällaista tuottoa, jota voitaisiin käyttää sosiaaliturvan yhteiskunnalliseen rahoittamiseen.

Toinen asia, puhemies, on se, että kun ja jos valtiovalta, eduskunta, toteuttaa sellaista energiaverotuslainsäädäntöä, joka estää Suomessa vaihtoehtoisten energiamuotojen kehittämisen, kaasuvoiman käytön ja tuo tilalle lauhteella tuotetun sähkön, ikään kuin tietynlaisen energiabulkin tuottamisen, joka on vähän työllistävää, eiteknisesti pitkälle kehittynyttä, ei-globaalisti, maailman laajuisesti kiinnostavaa, ei kasvihuoneilmiötä ehkäisevää, vaan sitä lisäävää, niin se on myös meidän teollisuuspolitiikkamme ja tulevaisuuden kannalta huonoa energiapolitiikkaa, huono energiaverolainsäädäntöä.

Ed. Elo: Rouva puhemies! Ed. M. Markkula toi sanallisesti ilmi sen, mitä ilmeisesti ministeri Niinistö ei häveliäisyyssyistä halunnut sanoa, eli kokoomuksessa näyttää olevan hyvin voimakas kannatus sille, että tuloverotusta ei lasketa erityisesti pieni- ja keskituloisten osalta, koska pääomaveroa ei myöskään olla valmiita nostamaan. Muistan keskustelun pari vuotta sitten, kun sanottiin, että jos nostetaan 25:stä 28 prosenttiin, mitä silloin esimerkiksi vasemmisto piti esillä, se jopa tuo vähemmän valtion kassaan. Tänä päivänä kuitenkin myönnetään avoimesti, että noin prosenttiyksikön pääomaveron nosto toisi valtion kassaan suurin piirtein miljardi markkaa eli esimerkiksi ehdotukseni 32 prosentin pääomaveroon siirtymiseen toisi tuollaiset 3,5—4 miljardia markkaa valtion kassaan olettaen, että yhtiöveroksi määrättäisiin myös sama määrä.

Pääomaveron osalta 32 prosenttia oli keskimääräisesti eurooppalaista luokkaa, yhtiöveron osalta se olisi edelleen Euroopan alhaisimpia yhtiöveroja. Siinä mielessä ed. M. Markkula edustaa tietysti hyvin tyypillistä kokoomuslaista kantaa, joka ei ole ollenkaan huolissaan pieni- ja keskituloisten verotuksesta. Esimerkiksi heidän entinen valtiovarainministerinsä Iiro Viinanen oli kärjessä, kun tämän maan tuloverotus kiristettiin äärimmilleen ja pistettiin raippaverokin, koska ammattiyhdistysliike ei kaikkiin Iiro Viinasen ehdotuksiin suostunut.

Niin kuin olen todennut, tämähän on myös johtanut valtavaan veronkiertoon. Suomen todelliset veronkiertokeisarit ovat yli 10 miljoonaa markkaa tienaavia, jotka maksavat alle 30 prosenttia tällä hetkellä veroa, koska he voivat käyttää pääomaveroon liittyvää kiertojärjestelmää.

Ed. M. Markkula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elolle toteaisin lyhyesti ensinnäkin sen, että jos me nyt lähdemme sille tielle, että pääomaveroa jälleen korotetaan, nämä toimenpiteet eivät enää kansalaisten silmissä ole uskottavia. Nyt me kehotamme samanaikaisesti kansalaisia sijoittamaan omia pankkitileillä olevia varoja suomalaisiin osakkeisiin, suomalaisen yritystoiminnan edistämiseen, koska sinne samalle puolellehan me olemme valmiita tutkimus- ja kehitystoiminnan kautta sekä erilaisten sijoitusrahastojen kautta suuntaamaan myös valtion rahoja.

On aika selkeää, että emme voi lähteä tielle, että antaisimme signaalin, että pääomaverotus nyt nousee tällä kertaa ehkä 4 prosenttiyksikköä ja katsotaan sitten vuoden kahden päästä, jos nostamme sitä jälleen muutaman prosenttiyksikön. Ei tällä tavalla saada aikaiseksi luottavaisia markkinoita, joita meidän pitää aikaansaada.

Tämän rinnalla, kun pidämme pääomaveron nykyisellä tasolla, meidän toki on, niin kuin ohjelmat hallituksella ovat, vietävä alaspäin myös tuloveroja kaikkien tulon- ja palkansaajatahojen osalta.

Kun kolmantena toimintakohteena saamme harmaat markkinat hiljalleen niin tuloloukuilla kuin muilla toimenpiteillä järjestykseen, silloin meillä on mahdollista todella uudistaa terveellä tavalla suomalaista verosysteemiä.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan viimeinen puheenvuoro.

Ed. M. Markkula tosiaan kielenkäytössäänkin kuvastaa hyvin voimakkaasti tietysti sitä, mitä hän ajattelee. Hän puhuu luottavaisista markkinoista ja uskottavuudesta. Ed. Markkulalle ilmeisesti sellainen kuin oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena sanana on aivan outo. Minusta on käsittämätöntä ja kansalaisten oikeustajua loukkaavaa, mitä tällä hetkellä Suomessa tapahtuu, kun 30 miljoonan markan tuloista maksetaan 26 prosentin mukaan. Niin kuin me tiedämme, eräällä yrittäjäperheellä 4 300 markkaa kuukaudessa oli tuloveron alaista tuloa, kun sen sijaan, jos on miljoona markkaa pääomatuloveron alaista tuloa kuukaudessa eli yli 10 miljoonaa markkaa vuodessa, siitä maksetaan 28 prosenttia veroa. Minä kysyisin, mikä on ed. M. Markkulan resepti ratkaisuksi tähän ongelmaan. Ilmeisesti sitä ei ole pohdittu, koska se ei ole kokoomuksen mielestä mikään ongelma.

Edelleen, mitä tulee uskottavuuteen, mielestäni kansalaisten mielestä varmasti on tärkeämpää oikeudenmukaisuus kuin uskottavuus.

Mitä esimerkiksi rahaan tänä päivänä tulee, me tiedämme, että pankeista ei juuri saada minkäänlaista korkoa tällä hetkellä. Pankithan ilmoittavat, että ne ovat siirtyneet käytännössä nollaprosentteihin, kun ne ottavat rahaa ihmisiltä. Ihmiset varmasti sijoittavat tavalla tai toisella johonkin. Raha lähtee liikkeelle.

Vielä ed. Markkulan puheenvuorossa heijastui myös se, ettei hän ole kiinnostunut yhtään valtion velan todellisesta taittamisesta. Pääomaveron korotuksella, yhtiöveron korotuksella me pääsisimme myös tässä huomattavasti eteenpäin vuositasolla, joka vuosi monta miljardia lisää.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Ed. M. Markkula perusteli matalaa pääomaveroprosenttia sillä, että pääomat säilyisivät Suomessa, mutta Suomen Pankin tietojen mukaan suomalaisten sijoitusten arvo on noussut tai suomalainen raha on virrannut tänä vuonna kansainvälisissä pörsseissä noteerattaviin osakkeisiin ja joukkovelkakirjalainoihin enemmän kuin aikaisemmin sijoitukset olivat yhteensä. Viime vuoden lopulla suomalaisten pörssisijoitusten arvo ulkomailla oli 12,8 miljardia markkaa, mutta syyskuun lopussa summa oli jo 26,1 miljardia, eli se oli todella räjähdysmäisesti kasvanut. Suomalaisten teollisuusyritysten pitkäaikaisten sijoitusten arvoksi ulkomaisiin yrityksiin ja teollisuuslaitoksiin ja muihin laskettiin vuoden päivät sitten jo noin 66 miljardia markkaa, eli suomalainen raha, vaikka pääomatulojen veroprosentti on Suomessa EU-maiden alhaisin, on löytänyt reitin ulkomaille. Ei sitä näköjään pieni verokantakaan Suomessa pidä, ja sen perusteella aivan hyvin voitaisiin pääomaveroprosenttia nostaa tuntuvasti.

Suomessa kokoomus puhuu työn ensisijaisuudesta ja työn arvostamisesta, mutta kokoomus ajaa kuitenkin sitä politiikkaa, että työstä on maksettava paljon enemmän veroa kuin omaisuudesta ja osinkotuloista ja pääomatuloista.

Ed. M. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! Edustajat Elo ja Kuoppa todistivat mielestäni hyvin selkeästi sen, että jos pääomaveroa edelleen nostetaan, silloinhan vasta suomalaiset pääomavirrat virtaavat ulkomaille entistä nopeammin. Tämän sijaan meidän on synnytettävä tänne Suomeen houkuttelevia sijoituskohteita. Tässä voimme käyttää Kekkosen perintöä erinomaisen hyvin hyväksemme. Me tarvitsemme monipuolista yritystoimintaa myös palvelusektorille, tarvitsemme sijoitusrahastojen ja vastaavien kautta turvallisia sijoituskohteita, jotka houkuttelevat suomalaisia pitämään pääomat kotimaassa.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti haluan todeta ed. M. Markkulalle, että sen sijaan ulkomainen raha näyttää täällä viihtyvän erittäin hyvin. Ulkomaista rahaa oli Helsingin pörssissä syyskuun lopussa peräti 91,2 miljardia markkaa, joten ei ulkomainen raha pelkää suomalaista pääomaverotusta mutta kotimainen pääoma näköjään pelkää sitä ja pakenee ulkomaille.

Ed. E l o : Arvoisa puhemies! Oikeastaan tarkoitus oli sanoa ihan samaa kuin kaimani, ed. Kuoppa. Oli mielenkiintoista lukea pari viikkoa sitten, minkälainen omistus on esimerkiksi eräissä suomalaissa suuryhtiöissä. Koneesta ulkomaalaiset omistavat yli 90 prosenttia, Nokiasta 70 prosenttia. Ed. Markkula, kyllä suomalaiset pörssiyhtiöt ovat erittäin kiinnostavia sijoituskohteita jatkuvasti eivätkä pelästy 32:ta prosenttia pääomaverona, koska sehän on hyvin tavallinen näissä maissa, niin kuin on tullut todetuksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

17) Hallituksen esitys laeiksi Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain ja eräiden muiden ehdotettuun metsälakiin ja kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotettuun lakiin liittyvien lakien muuttamisesta sekä laiksi kiinteistön yhteisomistajien osallistumisesta metsätalouden rahoituslainsäädännössä tarkoitettuun toimenpiteeseen

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 229/1996 vp

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! On kaksi asiaa, joihin haluaisin viitata, nimenomaan Lapin metsiin sikäli, että se keskustelu, jota viime aikoina on käyty lehtien palstoilla Lapin lakimetsistä ja niiden käyttämisestä talousmetsiksi, siis käytännössä olevan suojelupäätöksen kumoamisesta, ei voi olla millään lailla kestävän metsäpolitiikan mukaista. Tämä lakiesityshän liittyy, rouva puhemies, laajempaan metsälakiesitykseen, jossa Suomi haluaa profiloitua nimenomaan kestävän metsän käytön maana, mallimaana jopa.

Toinen asia on se, että nimenomaan se, että pystyttäisiin jatkossakin tässä maassa ei vain Lapissa vaan kaikkialla painottamaan sitä, että metsien kunnostaminen on tärkeä asia ja hakkuiden, usein vielä avohakkuiden jälkihoito on tarpeellista ja välttämätöntä ja vaatii nopeata toimintaa, on tärkeä asia. Me tiedämme, että yhä useammat kymmenettuhannet hehtaarit ovat jääneet tämän jälkihoidon, metsän uudistamisen ulkopuolelle, koska käytäntöä on muutettu. Tietysti avohakkuita ei pitäisi lainkaan toteuttaa.

Ed. K o r t e n i e m i : Arvoisa puhemies! Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annettu laki eli niin sanottu Lapin laki säädettiin vuonna 1982. Tämän lain avulla on toteutettu metsätalouden alueellista suunnittelua ja edistetty vajaatuottoisten metsien kunnostamista Lapin läänissä sekä Kuusamon kunnan alueella. Lakihan on ollut määräaikainen. Viimeksi sitä jatkettiin vuosille 1995—1998. Lapin laki on ollut erinomaisen hyvä laki, sillä se on mahdollistanut ylimääräistä rahoitusta metsänhoitotöihin Lapissa. Laki on ollut kansantaloudellisestikin hyödyllinen, sillä lain edistämien metsänhoitotöiden ansiosta Lapin metsien vuotuinen kasvu on parantunut merkittävästi. Näin on edistetty järkevällä tavalla myös työllisyyttä.

Nyt lakiin tehtävät tarkistukset ovat lähinnä teknisluontoisia ja johtuvat pääasiassa muista laeista. Minulla ei ole niiden suhteen huomautettavaa, mutta haluan tässä yhteydessä tuoda esille sen, että Lapin lain voimassaoloaikaa tulee välttämättä jatkaa niin, että laki on käytössä myös vuoden 1998 jälkeen. Minusta valiokunta voisikin tässä yhteydessä selvittää, voisiko se tehdä jo nyt ehdotuksen lain voimassaolon jatkamisesta vuoden 1998 jälkeen.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Riippuen vähän siitä, miltä korkeudelta Lapista puhutaan, haluan todeta, että kansantaloudellisesti tuskin Lappiin suunnattavien metsänhoito- ja metsänparannustöiden osuus heikkotuottoisilla alueilla on kansantaloudellisesti merkittävää ja tuloksellista. Jos samat rahat, jotka menevät näihin Lapin maisemiin, joissa metsän kasvu istutuksesta korjuuseen kestää 150 vuotta, uhrattaisiin etelään, jossa aika on vain vajaan kolmanneksen siitä mitä Lapissa, silloin se kansantaloudellisesti olisi tietysti parempi asia. Työllisyyskysymysten ja maisemallisten kysymysten jne. pohjalta voidaan tietysti ajatella mutta ei kansantaloudelliselta pohjalta.

Ed. K o r t e n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheen johdosta haluan sanoa, että hän näköjään varsin huonosti tuntee Lapin olo-

suhteita. Nimenomaan tämänkin lain ansiosta ne toimenpiteet, joita vajaatuottoisten metsien osalta Lapissa on tehty, ovat olleet erittäin tuloksellisia, ja voin sanoa, että ne ovat myös kansantaloudellisesti olleet kannattavia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

18) Hallituksen esitys laiksi kansanterveyslain 4 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 230/1996 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Rask: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta käsitteli hiljattain kertomuksen Suomen kansan terveydestä. Yksi tuon kertomuksen johtopäätöksistä oli tarve perustaa kansanterveyden neuvottelukunta, ja nyt kansanterveyslain 4 §:n muutoksella tämä neuvottelukunnan perustaminen mahdollistetaan. Neuvottelukunnan tehtäväksi tulee muun muassa kansanterveyden kehityksen ja terveyspolitiikan toteutumisen seuraaminen sekä terveyttä edistävän yhteistyön edistäminen eri hallinnonalojen ja järjestöjen kesken, tämän lisäksi myös tautiryhmä- ja ongelmakohtaisten terveysohjelmien laadinta.

Rouva puhemies! Kuntien osuus terveyspolitiikan toimijana on viime vuosina lisääntynyt muun muassa valtionosuusjärjestelmän muutosten vuoksi. On havaittu, että kuntien tarjoamissa palveluissa on hyvin selviä eroja. Me tarvitsemme edelleenkin terveydenhuollossa valtakunnallista ohjausta ja tämän toteuttamisessa kansanterveyden neuvottelukunta on hyvin tarpeellinen.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Varmasti tämä hallituksen esitys on ihan paikallaan, mutta haluan tässä kohtaa ääneen lausua sen ajatuksen, ja myös pöytäkirjoihin merkitä, että tässä maassa pitäisi saada todellakin kansanterveyslaki ja erikoissairaanhoitolaki yhdistettyä niin, että meillä olisi yksi kokonaisuus. Se olisi nimenomaan väylä siihen, että pääsimme niistä ongelmista, mistä viime aikoina, viime päivinä on keskusteltu eli perusterveydenhoito kontra erikoissairaanhoito. Niiden välistä jännitettä, joka on aika fiskaalista ja hyvinkin taloudellisten lasien kautta katsottua kirjanpitäjän näkökulmaa, on ollut aika paljon terveydenhoidossa. Näin ollen toivoisin, että tämän tyyppinen valmistelu tosiasiassa käynnistyisi ja etenisi.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä todella ehdotetaan kansanterveyden neuvottelukunnan perustamista. Ymmärrän niin, että neuvottelukunta olisi laaja-alainen ja sen piirissä olisi laajasti se asiantuntemus, mitä eri toimijatahoilla ja myös eri järjestöissä meillä on.

Mielestäni olisi hyvin tärkeää juuri se, että kaikki ne tahot, joilla on annettavaa terveyden kannalta tärkeän toimintaohjelman laatimiseen, voisivat tässä olla tiiviisti mukana. Ehkä tärkeää olisi myös se, että kun asetuksella tarkemmin sitten säädetään neuvottelukunnan tehtävistä ja myös varmaan kokoonpanosta, otettaisiin huomioon esimerkiksi diabetes ja Suomen Diabetesliiton asiantuntemus ja tuettaisiin tavallaan sitä työtä, mitä tämä mainittu järjestö omassa työssään diabeteksen voittamiseksi on tehnyt, samoin kuin muiden kansansairauksien osalta.

Mielestäni olisi tärkeää, että tässä mahdollistuisi myös jaostojen perustaminen. Voisi olla työskentelyn kannalta parempi, että tällaiset jaostot toimisivat esimerkiksi laaja-alaisen, merkitykseltään suuren kansansairauden alalla ja sitä kautta tulisi koko toimintaohjelmaa tukevaa aineistoa ja laaja-alaista yhteistyötä.

Ed. Rask: Rouva puhemies! Olen aivan samaa mieltä kuin ed. Tiusanen siitä, että erikoissairaanhoidon ja kansanterveystyön lakien yhteensovittamiseen olisi ryhdyttävä. Olen ymmärtänyt, että sitä valmistellaankin. Perusteluna sille on ennen kaikkea se, että erikoissairaanhoidon kustannukset ovat viime aikoina lisääntyneet, ne ovat hallitsemattomasti karanneet kuntien käsistä. Kunnathan kuitenkin ovat palvelujen ostajia ja maksajia. Myös sen vuoksi, että ihmiset eivät aina tiedä, ovatko he perusterveitä vai erikoissairaita vaiko päinvastoin, eivät oikein tiedä, mistä ne palvelut saa. Tässä mielessä olen ed. Tiusasen kanssa täsmälleen samaa mieltä.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Ed. Raskin ajatukset ja tuki tälle yhteensovittamiselle on tärkeätä.

Haluaisin tuoda esiin vielä sen näkökulman, että kun nyt kahden lain vallitessa pyritään tätä ongelmaa, ed. Raskin mainitsemaa menojen räjähdysmäistä kasvua erikoissairaanhoidon piirissä hallitsemaan, se saattaa tapahtua sillä tavalla, että kärsijä tässä on potilas ja todellisia niin sanottuja järkeviä, säästöjä aiheuttavien menojen vähennyksiä ei kuitenkaan tapahdu samanaikaisesti, jolloin todellakin se, että voidaan katsoa yhden lain puitteissa asiaa yhtenä kokonaisuutena, olisi ainut etenemisen muoto. Keskustelu viime päivinä, kun lähdetään siitä, että perusterveydenhoito voisi ohjata potilaan kulkua erikoissairaanhoidossa, on sillä tavalla hankala ja epälooginen, että käytännön elämässä se ei kuitenkaan näin mielestäni voisi toimia hyvällä ja järkevällä tavalla. Siihen liittyy niin paljon erilaisia mainitsemiani fiskaalisia näkökulmia.

Siitä, mihin ed. Väistö aikaisemmin viittasi, olen täsmälleen samaa mieltä. Tähän neuvottelukuntaan tulee nimenomaan saada mukaan kansalaisjärjestöjen edustajia.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Kuten perusteluissa todetaan, valtion ohjaus on heikentynyt. Sitä on vähennetty tietoisesti sillä tavalla, että alueellisesti tehdään yhä enemmän päätöksiä. Siinä mielessä tällainen neuvottelukunta on hyvä yhdenvertaistamassa ja tarkkailemassa, mitä tapahtuu. Samalla myös ohjaamassa toimintoja, ettei hirveän isoja eroja tulisi alueellisesti maan eri alueiden kesken. Siinä mielessä neuvottelukunta on hyvin asiallinen ja perusteltu ajatus.

Toivoisi, että sitten, kun asetus annetaan, siinä vaiheessa tulisi myös tehtävänanto sellaiseksi, että neuvottelukunnassa tehtäisiin myös aktiivisesti ehdotuksia. Esimerkiksi keliakiakorvauksissakin on eri kunnissa hyvin erilaiset perusteet. Samaten on monia muita sellaisia ryhmiä, joita terveystyön kuntainliitot kohtelevat eri puolilla maata eri tavalla ja tässä toivoisi, että edes tämän kautta saataisiin yhteneväisyyttä, koska pohjimmaisena ajatuksena tässä kuitenkin lienee, että valtion ohjausta noin kokonaisuutena ei tulla palauttamaan entisiin mittasuhteisiin. Sen takia neuvottelukunnan tehtävänä olisi hakea yhdenmukaisuutta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

19) Hallituksen esitys laeiksi mielenterveyslain muuttamisesta ja valtion mielisairaaloista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 231/1996 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle lakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys n:o 231 on sillä tavalla kannatettava ja myönteinen, että tiedämme taustalla olleen myös toisenlaisia ajatuksia ja vaihtoehtoja, jotka eivät pitkällä tai lyhyelläkään tähtäimellä olisi olleet nimenomaan potilaiden kannalta niin hyviä kuin tämä malli ja esitys, joka nyt on pöydille jaettu. Näin ollen tätä voi tervehtiä myönteisenä ja todeta valtion mielisairaaloiden oman hallinnon jatkuvan ja niiden itsenäisyyden olevan edelleen tulevaisuudessakin hyvin tärkeä tekijä, kun mietimme nimenomaan oikeuspsykiatrisia ja yleensä erityisiä ongelmatapauksia, joita tulee kriminaalipotilaiden ja erityisosaamista vaativien tilanteiden kautta.

Ed. Manninen: Arvoisa rouva puhemies! Tänä iltana on monien hallituksen esitysten heikkouksia ruodittu, mutta tämän osalta on hallitukselle annettava kiitosta.

Vuoden 96 talousarvion perusteluissahan oli maininta siitä, että hallitus suunnittelee näiden valtion mielisairaaloiden kunnallistamista. Sosiaali- ja terveysvaliokunta oli ed. Vehkaojan perusteluita koskevan muutoksen johdosta täysin yksimielinen siitä, että suunta olisi väärä ja esitti vakavan vetoomuksen sen johdosta, että suunnitelmista luovuttaisiin ja että nämä sairaalat edelleen säilytettäisiin valtion mielisairaaloina. Näin on myöskin tapahtunut eli kiitoksella voi todeta, että tässä asiassa, joka ainakin nykyhallituksen aikana on melko harvinaista, hallitus on jopa kuunnellut eduskunnan tahtoa ja tehnyt sen mukaisen lakiesityksen. Uskon, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa esitys otetaan tyydytyksellä vastaan, sillä tämän lain avulla, kun sairaaloiden asemaa vielä vahviste-

taan, pystytään parhaalla ja tarkoituksenmukaisimmalla tavalla järjestämään kriminaalipotilaiden tutkimus ja hoito.

Ed. J. Kukkonen: Arvoisa puhemies! Tämä laki, niin kuin perusteluista näkee, koskee kahta valtion mielisairaalaa: Niuvanniemen sairaalaa Kuopiossa ja Vanhan Vaasan sairaalaa Vaasassa.

Tämä oli todella hyvin kuuma ja kiistanalainen asia. Noin vuosi sitten siitä käytiin taistelua ja erityisesti näiden sairaaloiden organisatorisesta asemasta. Silloin tavoitteena oli kunnallistaminen, niin kuin täällä sanottiin. Silloin me näimme, että yksikin virkamies hallinnossa voi yrittää ajaa jotakin ideaansa kuin käärmettä pyssyyn ottamatta välttämättä huomioon paikallisia olosuhteita ja niitä seurauksia, jotka voisivat olla kohtalokkaita sekä kyseisten sairaaloiden että erityisesti niiden potilaiden kannalta, joiden hoidosta on kysymys.

Nyt on palattu siis oikeille raiteille ja erityisesti kiinnitän huomiota sisältöön. Tässä esitetään näille molemmille sairaaloille erillisiä johtokuntia, jotka sosiaali- ja terveysministeriö asettaa. Samoin oikeusturvakeskuksen oikeuspsykiatrianasiain lautakuntaan ehdotetaan kunnallisen terveydenhuollon edustusta. Yhden johtokunnan jäsenen, joka osoittaa psykiatrista asiantuntemusta, tulee olla edustamassa kunnallista terveydenhoitoa. Näin juuri sisällöllinen asia onkin pääseikka eikä vain organisaation järjestely, josta silloin erityisesti kannoimme huolta. Tällä tavalla toivon mukaan asioiden käytännön hoito saadaan paremmin sujuvaksi, kuin mitä viime vuodet ovat olleet ja niin myös työrauha sairaaloihin palautetuksi. Erityisesti uskon jatkossa siitä hyötyvän myös näiden sairaaloiden potilaiden ja kaikkien asiakkaiden.

Ed. Rask: Rouva puhemies! Olimme valtiovarainvaliokunnan sosiaali- ja työjaoston kanssa vierailemassa silloin, kun asiaa edellisen kerran käsiteltiin, Vaasan vanhassa sairaalassa, ja oli tärkeätä kuulla niiden ihmisten mielipiteet sen hoidon vaativuudesta, mitä niissä sairaaloissa annetaan ja sen takia on hyvä, että kunnallistamisesta on luovuttu. Saimme kuulla esimerkiksi sen, että vaikka näissä sairaaloissa hoidetaan hyvin vaarallisia potilaita, niin henkilökuntaa kohtaan on hyvin vähän tapahtunut ns. päällekarkaamisia, vähemmän kuin tavallisissa mielisairaaloissa tapahtuu. (Ed. Aittoniemi: Kova lääkitys!) — Kysymys ei ole missään tapauksessa kovasta lääkityksestä, koska siellä ei potilailla ole mitenkään erityisen kova lääkitys.

Tämän lisäksi näen etuna sen, että meillä on tällaiset erikoisosaamista harrastavat sairaalat sen tähden, että varsinaisissa kuntayhtymien mielisairaaloissa on myös osa potilasturvallisuutta se, että ne potilaat, jotka ovat vaarallisia, hoidetaan niissä sairaaloissa, joissa heidän hoitonsa osataan. Yhdyn kiitoksiin, joita ed. Manninen hallitukselle antoi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle lakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

20) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 232/1996 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys työntekijäin eläkelain muuttamisesta merkitsee työttömien eläkkeiden leikkausta tulevaisuudessa. Työttömyys sinänsä on useimmille työttömille raskas taloudellinen ja henkinen koettelemus. Työttömyys koskettaa paljon useammin pieni- kuin hyvätuloisia ihmisiä. Työurat jäävät katkonaisiksi ja palkat yleensä pieniksi siinäkin tapauksessa, että työttömyys loppuu. Siten paljon työttömyyttä kokeneella ihmisellä on todennäköisesti myös keskimääräistä pienempi eläke, kun eläkkeelle siirtyminen aikanaan koittaa.

Nykyisen hallituksen mielestä tämä ei ole kuitenkaan riittävä rangaistus työttömälle. Työeläkkeiden leikkaukset, jotka tämän vuoden alussa tulivat voimaan, pienentävät työttömyyseläkkeelle siirtyvien eläkekarttumaa. Niin sanotun tulevan ajan eläkekarttuman leikkaus koskee erityisesti niitä, joilla on huono asema työmarkkinoilla työttömyyden, sairauksien, rasittavan työn aiheuttamien ongelmien vuoksi ja jotka eivät voi olla työssä täyteen eläkeikään asti.

Nyt hallitus esittää, että työttömyysaikana kertyvä ns. työeläkelisä leikataan. Työttömyysaikana eläke ei enää karttuisi samalla tavalla kuin nykyisten säännösten mukaan. Tästä eläkekarttumasta leikataan 20 prosenttia pois.

On huomattava, että työeläkelisää syntyy vain sinä aikana, kun työtön saa ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa. Siis peruspäivärahalla ja työmarkkinatuella eläke ei lainkaan kartu enää. Eli he ovat jo tipahtaneet tämän työeläkejärjestelmän karttumisen ulkopuolelle.

Eläkemenoihin syntyy merkittävä säästö jo sen vuoksi, että sadoilta tuhansilta ihmisiltä jää osa eläkkeen ansaintavuosilta kokonaan pois. Eli tätä kautta myös työttömät tulevat menettämään.

Jonkinlainen lohdutus on, että esitetty muutos vaikuttaa eläkkeisiin ja eläkemenoihin vain hyvin hitaasti. Vuonna 2000 säästövaikutus on 10 miljoonaa markkaa, vuonna 2010 säästövaikutus on 200 miljoonaa markkaa ja vuonna 2030 yksityisen sektorin eläkemenoissa olisi noin miljardin markan säästö nykyrahassa laskettuna. Eli mikään vähäinen leikkaus ei ole kyseessä siis tässä laissa.

Hieman nurinkurista on, että eläketurvan heikennys johtaa työeläkevakuutusmaksujen korotukseen, kuten hallituksen esityksessä todetaan. Jos näin todella tapahtuu, olisi palkansaajien työttömyysvakuutusmaksua alennettava vähintään yhtä paljon kuin palkansaajan työeläkemaksua aiotaan korottaa.

Täällä on monta kertaa puhuttu, kun on vaadittu ylisuurten eläkkeiden leikkaamista, että se ei ole mahdollista. Mutta jollain tavalla käsittämätöntä on, että työttömien eläketurvaa voidaan leikata pelkästään lähes läpihuutojuttuna. Se on täysin mahdollista ja se on käsitettävää. Mutta se, että ylisuurille eläkkeille yritetään saada kattoa tai niitä leikataan, niin se ei lainkaan ole mahdollista.

Täällä erityisesti haluaisin kokoomuksen edustajille huomauttaa, kun he puolustavat suurituloisten, suurten eläkkeensaajien etuja ja muun muassa kunnallisvaalikampanjassaan esittelivät leipämainoksia ja vaativat, että kaikille pitäisi olla tasa-arvoinen ja turvallinen kehitys, niin nyt olisi se paikka kokoomuksen kansanedustajille juosta puhujakorokkeelle ja puolustaa saavutettuja etuja. Varmasti, jos olisi vuorineuvosten eläkkeistä kysymys, tuo matto menisi mustalle, kun he ravaisivat puhujakorokkeelle puhumaan, edustajat Sasi ja Zyskowicz, peräjälkeen, kuinka tärkeätä on, ettei eläkkeitä leikata. Mutta nyt, kun leikataan työttömien eläkkeitä, niin he loistavat kaikki poissaolollaan salista ja ilmeisesti on niin, että työttömien asia ei heitä liikuta muulloin kuin silloin, kun työttömille lisätään veroja tai työttömien etuja muutoin leikataan.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuoppa puuttui erittäin tärkeään asiaan eli tähän kokonaistilanteeseen, mikä meillä on eläkkeiden osalta. Meillä on muutenkin niin valtavat nämä erot pienten ja suurten eläkkeiden välillä. Eihän tässä tietysti mitään uutta ole. Tämähän on hallituksen valitsemaa linjaa, että otetaan niiltä, joilla vähiten on. Eli nyt otetaan jälleen kerran työttömiltä. Sen tähden todella odottaisi, että tätä yhteisvastuullisuutta löytyisi. Tämähän tulee tulevaisuuessa meitä vastaan muunlaisina menoina, jos työttömiltä leikataan eläketurvaa tässä määrin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

21) Hallituksen esitys laiksi kansanterveyslain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 233/1996 vp

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. R a s k : Arvoisa rouva puhemies! Haluan aluksi esittää kiitokset sosiaali- ja terveysministeri Terttu Huttu-Juntuselle siitä, että tämä kansanterveyslain muutos on ripeästi saatettu eduskunnan käsittelyyn. Viime vuoden syksyllä asetettiin työryhmä pohtimaan vieraspaikkakuntalaisten aiheuttamia kustannuksia terveyskeskuksille, ja nyt meillä on tämä laki täällä käsittelyssä. Tätä on pitkään jo aikaisempina vuosina odotettu, mutta nyt ollaan pääsemässä toteutuksen asteelle.

Tämä lainmuutos tekee mahdolliseksi hoitoa antaneen terveyskeskuksen laskuttaa potilaan kotikuntaa annetusta hoidosta. Selvitysten mu-

kaan vieraspaikkakuntalaisten osuus terveyskeskusten avohoitokäynneistä on tämän esityksen mukaan 1,5—7,8 prosenttia. Vuonna 94 terveyskeskusten avohoitokäyntejä oli jonkun verran yli 30 miljoonaa ja niistä 1,1 miljoonaa oli vieraspaikkakuntalaisten käyntejä.

Tällä lailla ei ole valtiontaloudellisia merkityksiä, vaan tämän lain välityksellä jaetaan kuntien välisiä kustannuksia. Kysymys on noin 220—240 miljoonasta markasta.

Vieraspaikkakuntalaisten avohoitokäyntejä terveyskeskuksissa on eniten pääkaupunkiseudulla, Kainuussa ja Lapissa. Olen sitä mieltä, että kun nyt näitä valtionosuuksia ollaan muuttamassa, niin on hyvä, että tähänkin asiaan nyt puututaan, ja se, että kustannukset löytävät oikean maksajan. Suhteellisesti suurin merkitys tällä lailla on Lapin kunnille, joiden väkiluku matkailusesongin aikana saattaa kaksin- jopa kolminkertaistua. Esimerkiksi Kittilässä, jossa on asukkaita vähän reilu 6 000, on avosairaanhoidon käyntejä noin 12 000 vuodessa, joista lähes 2 000 on vieraspaikkakuntalaisten käyntejä, prosenteissa se lähentelee 20:ta. Kolarissa tuo prosentti on 8 ja Inarissa 17 kaikista avohoitokäynneistä eli huomattavasti korkeammat prosentit kuin mitä tässä hallituksen esityksessä on.

Vieraspaikkakuntalaisten tarvitsema hoito yleensä aiheutuu paljon hoitoa vaativista asioista. Usein on kysymyksessä tapaturma- tai rintakipupotilaat, ja ne ovat hyvin työllistäviä, tarvitaan laboratorio-, röntgen- ekg- ja muita palveluita. Yleensä nämä hoidot ovat kalliimpia kuin ns. normaalit kotipaikkakuntalaisten tarvitsemat hoitokäynnit.

On hyvä, että tämä kauan kaivattu esitys on nyt täällä, mutta vieläkin korjattavaa jää. Esimerkiksi ulkomaalaisten hoidosta aiheutuvat kustannukset jäävät edelleenkin sen kunnan kontolle, joka hoidon antaa. Ja jos valtio saa kustannukset erilaisten sopimusten mukaan ulkomailta perityiksi, niin ne eivät kyllä saavu sinne kotikuntaan, vaan jäävät valtion kassaan.

Ed. K o r t e n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Harvoin täällä on opposition puolelta päässyt kehumaan hallituksen esityksiä. Nyt voin sen kuitenkin mielihyvin tehdä. Tämä hallituksen esitys on hyvä ja tervetullut muutos kansanterveyslakiin, aivan niin kuin ed. Rask täällä totesi.

Nyt tehtävä muutos mahdollistaa, että terveyskeskus voi laskuttaa toisesta kunnasta kotoisin olevan potilaan osalta kiireellisen avohoidon kustannukset. Lapissa on varsinkin niissä kunnissa, joissa on suuria matkailukeskuksia, muodostunut ongelmaksi se, että terveyskeskuksen asiakkaista aika ajoin suuri osa on matkailijoita. Terveyskeskukset ovat luonnollisesti velvollisia vastaanottamaan nämä ulkopaikkakunnilta tulevat potilaat, mutta hoidosta aiheutuneita kustannuksia heiltä tai heidän kotikunniltaan ei ole voitu periä. Tämä on tuonut vaikeuksia asianomaisten kuntien terveydenhoitobudjetin toteutumiseen ja vienyt varoja kunnan omalta terveydenhoidolta. Tästä ongelmasta on asioitu vuosien varrella sosiaali- ja terveysministeriöön ja asianomaisille ministereille. On hyvä, että asiaan saadaan nyt korjaus.

Toivottavasti asia etenee nyt mahdollisimman nopeasti. Esityksen mukaan laki tulisi voimaan 1.5.1997. Parempi olisi, jos se saataisiin voimaan jo ennen tulevaa hiihtokautta.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakihan helpottaa ennen kaikkea matkailu- ja kesämökkikuntia, Lapin osalta tietysti ennen kaikkea Inaria, Kolaria, Muoniota ja Oulun läänin puolelta Kuusamoa ja Sotkamoa. Sen lisäksi myöskin Keski-Suomen ja Savon kesämökkikunnat hyötyvät erinomaisen paljon tämän lain johdosta.

Tämä perustuu viime keväänä julkistettuun työryhmän esitykseen, ja aivan niin kuin ed. Rask täällä totesi, on annettava tunnustus sosiaali- ja terveysministerille siitä, että hän on vienyt asiaa eteenpäin. Ehkäpä hänen kainuulaisuutensa on siinä auttanut, hän on tuntenut ne olosuhteet ja ongelmat, joita on aiheutunut muun muassa Kainuun kunnille tämän puutteellisen lainsäädännön johdosta.

Ed. Rask puuttui tässä ulkomaalaiskysymykseen. Haluaisin tässä yhteydessä tuoda esiin toisen ongelman, joka koskee lähinnä liikenne- ja tapaturmavakuutuspotilaita. Heidän osaltaan edelleen kunnat saavat periä ainoastaan normaalit potilasmaksut, ja varsinaisen hoitomaksun valtio ottaa itselleen perimällä tietyn veron näiltä vakuutusyhtiöiltä. Sekin olisi asia, joka pitäisi tulevaisuudessa panna kuntoon. Toivon, että sosiaali- ja terveysministeri siinäkin asiassa toimisi ripeästi. Noin 300 miljoonaa markkaa odottaa kunnissa omistajaansa, jos tämä asia tulee kuntoon.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa rouva puhemies! Täytyy liittyä tähän keskinäisen kehumisen kerhoon ja todella antaa tunnustus sosiaaliministe-

rille pikaisesta valmistelusta. Itse olin aivan hämmästynyt kuunnellessani toisessa yhteydessä asiantuntijoita, että miten esimerkiksi pienissä Lapin kunnissa kävijämäärät todella valtavasti nousevat matkailuaikoina. Lapissa kaikki kukkii nopeasti, maa, ruoho, ohra, vaivaiskoivutkin, sanoo Eino Leino jotenkin sinnepäin. Lappi kutsuu varsinkin meitä etelän ihmisiä sekä talvella että kesällä. Tämä on tietysti tärkeä kaikille lomailukunnille, mutta ennen kaikkea varmasti Lapin pienemmille kunnille. Toivon myös, että se nopeasti etenee ja saa jo ratkaisunsa tulevia sesonkikausia silmällä pitäen.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kun kuuntelin edellä puhuneita, niin tuollainen terve epäluulo iski minuun ja ajattelin asiaa ja huomasin, mistä epäluuloni asiaan syntyi. On otettava huomioon, että esimerkiksi Lapissa ja monilla muilla matkailualueilla matkailijat, sinä aikana kun he ovat siellä, kantavat kaikki rahansa näille alueille, ovat elintärkeä elinkeino näille alueille, jättävät rahansa sinne. Eikö olisi kohtuullista, että nämä kunnat vastaisivat sellaisesta vähäisestä terveydenhuollosta, mitä matkailijat siellä tarvitsevat, ettei näiden omasta kunnastaan tarvitsisi laskuttaa sitä ollessaan tuhlaamassa rahojaan jossakin Lapissa, Kuusamossa tai missä hyvänsä? Asiassa on tämäkin puoli. Kukas muu ne rahat saa kuin Lapin matkailukunnat, jotka ovat nimenomaan siitä jopa riippuvaisia?

Sama se on sitten Lapissa, jos sinne tulee Concordella toistasataa lentolastillista matkustajia. Heille ei tarjota siellä juuri mitään. Siellä on kyljellään oleva jätkänkynttilä ja parin metrin narussa on nälkiintynyt poro. Sitä näytetään. Nämä tuovat rahansa, jättävät Lappiin suunnattomat summat rahaa, mutta vastineeksi ei pientä terveyskeskuslääkärikäyntiä annettaisi asianomaisesta kunnasta, johon tämä välttämätön matkailuelinkeino kohdistuu. Minä olen hyvin hämmästynyt esimerkiksi keskustan sisarien ja veljien näkemyksistä tässä asiassa. Rehellisyyden nimissä täytyy tuoda tämä toinenkin näkökulma asiaan. Varmasti jokainen, joka kuuntelee, ymmärtää tätä asiaa.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä ei ole ministeriä paikalla ja hallituksen edustajat eivät kiittäneet oppositiota, minun pitää kiittää nyt hallituksen puolesta, että oppositio on näin myötämielisellä kannalla tämän lakiesityksen suhteen. Tämä on hyvä, ja tämän tyyppisiä kehuja toivoisi jatkossakin aina joistakin asioista.

Sinällään minä pidän tätä hyvänä asiana. Olen toista mieltä ehdottomasti kuin ed. Aittoniemi on, koska kysymyshän on siitä, että siitä tulee kustannuksia terveystyön kuntainliitoissa tai kunnissa, mitkä järjestävät kansanterveystyöpalveluja. Siinä mielessä on ihan oikein, että sinne, mistä ihminen tuleekin, menee myös lasku. On kohtuutonta, että sellaisissa isoissa matkailukunnissa, missä liikkuu paljon porukkaa, tai missä hyvänsä, minne tulee ulkopuolinen, joka saa hyvän palvelun halvalla siellä, kaiken lisäksi vielä kunnan pitäisi maksaa lasku. Totta kai sinne asumiskuntaan pitää lähettää lasku. Sinnehän hän on veronsakin maksanut.

Kaiken lisäksi kun ajattelee matkailuvirtoja täällä, turistithan tulevat yleensä Etelä-Suomesta. He käyttävät meidän terveyskeskuspalveluitamme, tosin hyviä palveluita, jotka saa helpolla, koska terveyskeskusverkkohan on toimiva muualla, mutta pääkaupunkiseudulla isoissa kaupungeissa se ilmeisesti ei ole niin toimiva. Siellä on pitkät jonotusajat, mutta syrjäseudulla pääsee kohtuullisen hyvin. On ihan oikein, että maksatetaan siellä, missä asuukin.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Toteaisin ed. Aittoniemelle, että kyllähän varsinaisesti matkailijat tulevat tietysti sinne matkailemaan eivätkä sairastamaan. Tiettävästi siellä terveitäkin poroja on ollut, ellei nyt sitten ole poro säikähtänyt ed. Aittoniemen nähdessään niin, että on tullut hyvin sairaan oloiseksi ja näköiseksi.

Käytän puheenvuoron vain sen johdosta, että kun ed. Aittoniemi ei ilmeisesti saa riittävää verbaalista vastusta hallituksen esityksistä ja hallituksesta, hän aina haluaa herkutella patologisella Lappi-ilkeilyllään näiden asioiden yhteydessä. Voin vakuuttaa ed. Aittoniemelle, että me kyllä kestämme sen ja kuuntelemme bolshevistisella rauhallisuudella.

Ed. S a a r n i o : Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin ed. Aittoniemen huolen, koska ymmärrän, että hänelle on jäänyt oppositiovaihde päälle — se oli meilläkin pitkään — ja on vaikea hallituksen esityksiä puolustaa, mutta tätä on kyllä aika helppo puolustaa.

Sanoisin, että myös käyttäjänäkökulma on tässä hyvin tärkeä. Tämän esityksen pohjalta myös sairastuja uskaltaa kääntyä terveyskeskuksen puoleen, koska tietää, ettei aiheuta pienelle

kunnalle ylipääsemättömiä kuluja. Tässä mielessä uskon, että tämä on potilasystävällinen laki myös sen lisäksi, että tämä on oikeudenmukainen niille kunnille, jotka näitä potilaita hoitavat.

Ed. Rask: Rouva puhemies! Kyllä se, ed. Aittoniemi, niin on, että Lapin matkailijat vapaaehtoisesti palvelut ostavat ja maksavat sen, mitä pyydetään.

Mutta lakiesityksestä, joka meillä nyt on, meidänhän on muistettava se, että valtionosuus tulee kuntiin kuntien asukasmäärän mukaan. Henkilökuntakin mitoitetaan asukasmäärän mukaan. Joissakin kunnissa väkimäärä jopa kolminkertaistuu matkailusesongin aikana. Kun käsittelyssä oleva lakiesitys hyväksytään, pystytään turistin, ed. Aittoniemenkin, turvallisuus takaamaan entistä paremmin myös sairauden sattuessa. Jos sattuisi, että vaikka kompastuisi siihen poronnaruun tai vaikka sattuisi nenänsä polttamaan siinä kärventyneessä jätkänkynttilän pätkässä, josta ed. Aittoniemi puhui — se on kyllä palanut jo niin loppuun, ettei enää kannattaisi puheenvuoroja käyttää.

Ed. Korteniemi: Arvoisa rouva puhemies! Minäkin pyysin puheenvuoron ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta. Ihmettelen ryhmätoverini ed. Aittoniemen näkemyksiä Lapista. Hänen tietonsa ja kokemuksensa Lapista ovat hämmästyttävän kaunaisia. Saattaa olla, että hän puhuu huumorimielessä asiasta, mutta kyllä puheesta paistaa selvästi läpi tietämättömyys. Senpä takia toivon, että ed. Aittoniemi tulisi pikaisesti käymään Lapissa ja tutustuisi tämän päivän olosuhteisiin Lapissa. Ehkä ymmärtämys myös Lapin asioihin sen jälkeen tulee kohdalleen.

Ed. Mähönen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi muutama päivä sitten vähän harmitteli, että ed. Mähönen kannattaa häntä vähän liian usein, hänen puheenvuorojaan. Näin olen tehnyt. En nyt sano liian usein, mutta aika usein olen kannattanut. Tässä asiassa täytyy sanoa, että en ole oikein hänen ajatuksiaan kannattamassa nimenomaan, mikä Lappia koskee. Olen 68 kertaa käynyt samoilemassa Lapissa. Onneksi täytyy nyt sanoa, että yhtään kertaa ei ole vielä tarvinnut turvautua terveyskeskuksen eikä muunkaan palveluun, hyvää tuuria ilmeisesti louhikossa liikkuessa. Toivottavasti sellainen hyvä onni jatkuu jatkossakin, koska aion edelleen tehdä noita matkoja.

Minusta tässä on aikamoinen ongelma se, mihin tässä sitten raja vedettäisiin. Jos katsotaan, että tämä koskee myös Etelä- ja Keski-Suomea, niin tässähän täytyisi sitten tällä filosofialla, mitä ed. Aittoniemi esitti Lapin hyvästä onnesta ja tämän lain mahdollisesta toisenlaisesta ratkaisusta, tehdä erillinen laki ilmeisesti Etelä- ja Keski-Suomeen. Etelä-Suomessa tämä kyllä toimii varmasti ihan niin kuin tässä laissa on esitetty, erittäin hyvin, ja miksei toimisi Pohjois-Suomessakin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

22) Hallituksen esitys laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 51 b ja 51 d §:n muuttamisesta, lakialoite laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys 106/1996 vp
Lakialoite 62/1995 vp, 45/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 40/1996 vp
Toivomusaloite 33/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

23) Hallituksen esitys laiksi ajoneuvoverosta

Hallituksen esitys 151/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 41/1996 vp
Lakialoite 58/1996 vp
Toivomusaloite 26, 27, 37/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

24) Hallituksen esitys laiksi yhdyskuntapalvelusta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 144/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 15/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

25) Hallituksen esitys laiksi nuorisorangaistuksen kokeilemisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 109/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 16/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

26) Hallituksen esitys ennakkoperintälaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 202/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 42/1996 vp
Lakialoite 51/1996 vp
Toivomusaloite 46/1995 vp, 29/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

27) Hallituksen esitys eläinlääkinnällistä rajatarkastusta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys 187/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 17/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

28) Hallituksen esitys ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys 186/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 18/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 19.45.

Täysistunto lopetetaan kello 19.39.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen